

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

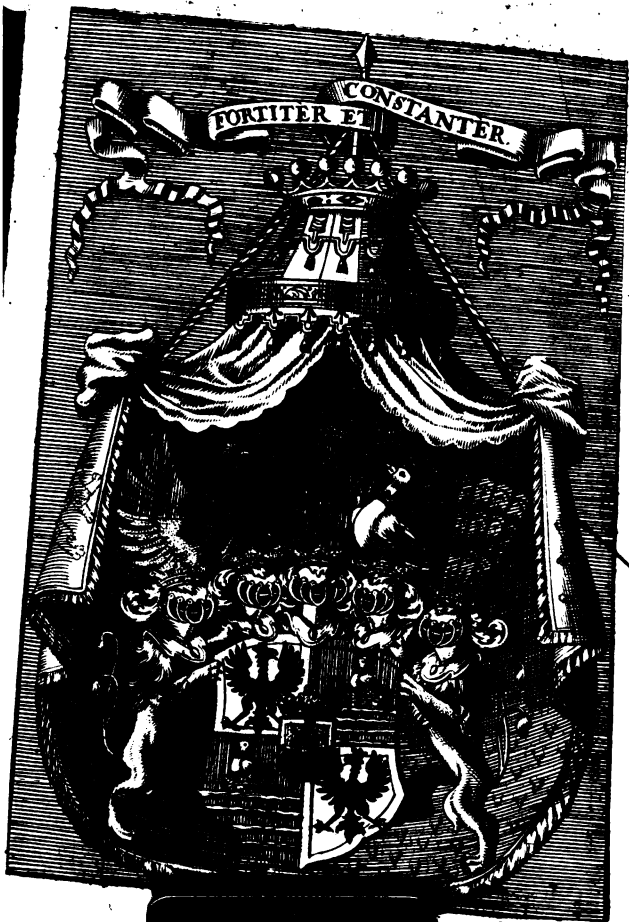
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

<36604933550018

<36604933550018

Bayer. Staatsbibliothek

A. gr. a. 2586.

(Zoroaster)
Ursinus

Christ. Gr. Vet.

ad Zoroastr.

p. 71.

JOH. HENRICI URSINI
DE
ZOROASTRE
BACTRIANO,
HERMETE TRIS-
MEGISTO,
SANCHONIA-
THONE PHOE-
NICIO,

Eorumq; scriptis, & aliis, contra
MOSAICÆ SCRIPTURÆ
antiquitatem;

EXERCITATIONES
FAMILIARES,

Quibus
CHRISTOPHORI ARNOLDI
SPICILEGIUM

accessit.

✱:(o):✱

NORIMBERGÆ,
Typis & Sumptibus MICHAELIS ENDTERI,

Anno M. DC. LXI.

95

Christoph, Otto Comes &
Dns in Schellenberg, Prepo-
-sit^{us} Constantiensis & Caroi-
-cg Augustan^{ensis} mit a^o 1693.
Natus a^o 1655. 6to Junij Soror
8^a antemeridiana & omnia
a^o 17. . .

ab a^o 1693.

† ab a^o 1672 eidemq^{ue} ecclesia
Decanus ab a^o 1721.

¶ in Hagen prope Linzium Aus-
-triae superioris. Patre, Comite
Christoph^o Ernesto & Matre,
Christina, nata Baronissa Schi-
-ferin.

NOBILISSIMO, MAGNIFICO,
EXCELLENTISSIMO VIRO,

DN. TOBIÆ ÖLHÄFEN
à Schölnbach/
JURISCONSULTO LONGE
CELEBERRIMO,
DIVERSORUM S.R.I. PRIN-
CIPUM, ET STATUM, AC
PRÆCIPUE

ILLUSTRIS REIP. NORIM-
BERGENSIS CONSILIARIO
INTIMO ET PRIMO,
AD CONVENTUM RATISPONEN-
SEM P. T. LEGATO SPÉ-
CTATISSIMO,

ACADEMIÆ ALTORF-
FINÆ PROCANCELLA-
RIO DIGNISSIMO,

*Domino, Mæcenati, Patrono
suo summo,*

D. D. D.

Autor.

Antiquitatis, gloriam & Superstitioni Impietatiq; suæ Pagani, & veræ religioni Christiani semper vendicabant: studio pari, certamine conatuq; æquali, eventu tamen diverso. Vicit enim Veritas, triumphatq;, non passa sibi extorqueri hoc de Antiquitate præjudicium. *Antiquissimum enim quodq;, verissimum.* Nec dubitare debuit Cicero, quin *de rebus divinis*, religionem spectan-

DEDICATIO.

stantibus , credendum sit antiquitati, quæ quò propius aberat ab ortu & divinâ progenie , hoc melius, quæ vera erant, cernebat.

Atque ut idem rectè censebat; id habendum esse antiquissimum, & DEO proximum , quod sit optimum: ita non potest non esse optimum, quod est antiquissimum, Deoq; proximum. Quæ cùm ita se habeant , nescio an veniâ digni sint ; laudem fanè nullam mereri possunt, qui Moysi, primo Veræ Religionis Scriptori, cujus libros totius thesaurum esse Judaici Sacramenti , &

DEDICATIO.

inde nostri affirmavit Tertullianus, decus hoc abrogant; & nescio quos, nobis *Zoroastres, Trismegistos*, aliaq; ex Orci paludibus monstra, producant, quibus antiquitatis prærogativam asserant. Equidem nullius scientiam obscuratum eo, neque finem conscientiae executio: floreat, per me licet, eruditionis laude, qui hoc faciunt; sint pii & DEI timentes, habeanturq; nil detractum volo: si qui tamen in hoc studio, cum vincendi cupiditate, contumaciq; proposito, occupantur, vereor

DEDICATIO.

vercor ut à crimine imminutæ
divinæ majestatis absolvi pos-
sint: causam Veritatis contra
Atheos, aut prodere prævari-
cando, aut deferere malè patro-
cinando, arbitror.

Quas eâ de re superiore
anno, subcesivâ industriâ, con-
scripsi Exercitationes, *Excel-
lentia Tuæ*, offero. Debui hoc
Pietati Tuæ, quâ sanctas colis
litteras, quas Moses divino no-
bis inspiratu reliquit. Debui
humanitati eximiæ, quâ me
meosq; ordinis homines, pieta-
tis sinceræ præcones, comple-

)(4 cteris.

DEDICATIO.

eteris. Ab utrâque expeto & exspecto, ut hoc candidi gratiâ; animi mei de utrâque testimonium sereno vultu accipias; publiceâ; extare & ad posteros, si qui futuri sunt, nominis Tui celebritate, durare velis, jubeas. Ego ut hoc studii genere laudem non venor, fateorâ; meliori Patrono dignam fuisse causam hanc, nisi ipsa per se sibi ad victoriam sufficeret; ita lividos dentes nihil metuo, positus longè infra invidiam: quam mereri felicius ingeniorum est; non meum: nisi Te, Vir
Am-

DEDICATIO.

Amplissime, Tuiq; similium aliquem operæ meæ approbatorem fuero consequutus. Vale, & fave, Literarum Mecoenas, præsidium & decus meum! Scribebam prid. Calendas Martias, Anno clō lbc LXI.

Ad

Virum plurimum Reverendum,

Amplissimum, Excellentissimum,

DN. JOHANNEM HENRI-

CUM URSINUM, Ecclesiæ

Evangelicæ Ratispon. Pastorem & Su-

perintendentem Vigilantissimum, S. Consi-

storii Adsessorem primum, Scholar-

cham Gravissimum, &c.

post multa doctissima scripta,

peculiari libro

Scriptura Mosaica antiquitatem feliciter

vindicantem.

INclyta scribendi primus fundamina jecit

Ipse **DEUS** quondam, ter **Maximus Optimus**
ille

Terrarum cæliq; fator; qui legibus orbem

Instruit, & semper recta ratione gubernat.

Augustos initus res augustissima poscit!

Maximus & magni DEUS exstat muneris autor!

Legifer Hebræus, cælesti Numine plenus,

Humana ductus divinos induit arte

E genere humano primus, diæ æmulus artis.

Hinc omnis toto manat sapientia mundo,

Hucq; redit, tales tandem descendit in ortus.

Credere sacra jubet nos pagina, credere suadet

Sanctorum nobis Patrum venerabilis ordo.

Adamo primo sua debita gloria constat.,

Et

Et nos ex ejus sumus omnes semine nati,
 Omnibus atq; idem Pater est. Ac nec pia Sethi
 Progenies merito à nobis fraudatur honore.
 Ingentes meruit laudes sanctissimus Enoch,
 Qui raptus quondam puri qua lactea cœli
 Semita, fulgentis supra vaga lumina Lunæ
 Vivus in æternas scandit cum corpore sedes.
 Nec lauro privare libet, dignove triumpho.
 Qui quondam vario sese certamine sortis
 Præstitit Athletam fortem, sanctissimus Hector.
 At velut Oceanus totum diffudit in orbem
 Flumina doctrinæ Moses; tum primus in arte
 Insuetis divina modis oracula scribit.
 Hæc ingens soli debetur gloria Mossi!
 Hoc vatum genus invento superavit, & omnes
 Præstinxit, stellas exortus ut ætherius Sol!
 Centum oratores mittat Nilotica tellus,
 Centum oratores conducant barbara Bactra,
 Centum oratores Phœnicum natio mittat,
 Centum oratores emittat Græcia mendax,
 Centum oratores mittat Tarpeja rupes;
 Non persuadebunt aliud, licet ilia rumpant.
 Pro falsis haud vera damus, nec somnia vana.
 Obtrudi patimur nobis, queis lux data veri. (Orco
 Quid? miser ille Hermes, Magus unà Barbarus;
 Damnati in tenebris trepidi versantur, & atris
 Absona describunt spatiantes dogmata taxis,
 Vanaq; suffigunt ulnis sua somnia opacis.
 Proh Superi! Quæ nam rabies mortalia corda
 Instigat? subeunt homines telluris operta;

Auri.

Auricomo foetu, sibi quem Proserpina poscit,
 Instructi subeunt Stygii fera regna Tyranni,
 Horrendoq; ausu revocant per carmina Manes.
 Proh Superi! partu nunc infera regna nefando
 Emittunt Orco damnatos lucis in oras,
 Portaq; candenti perfectæ nitens elephanto
 Destinat in nostrum fallacia somnia mundum.
 Debuerant scripta æternis abolerier Orci
 Ignibus, atq; Magi tristi sub carcere Ditis
 Pœnas ferre graves, Furiasq; horrescere hiâtes.
 Et tamen hos audax hominum genus evocat, orbi
 Somnia non dubitans, tenebrasq; effundere vero.
 Indignum facinus! propius Tu conferis arma,
 Excitus justo zelo, pugnamq; capeffens
 Cedere sede sua, priscasq; redire sub umbras
 Magna vi cogis genus hoc, URSINE, nefandum.
 Tantum, URSINE, potes, tantum tua Pallas, & illi
 Eusebie sociata valens, thesaurus & ingens
 Pectoris ille tui, quo quicquid docta vetustas,
 Continet, & quicquid divina oracula pandunt,
 Quicquid Stoa tacens, quicquid vocale Lycæum
 Tradidit, ac doctis Academia volvit Athenis,
 Congeris, & servat TIBI felicissima rerum
 Mnemosyne custos, qua parvo ritè sub orbe
 Pectoris immensum sapiens complecteris orbem.
 Ecce ut horrendæ facies, Stygialia monstra,
 Producta in lucem non fausto fidere, lucem
 Evitare tuam conantur, & horrida retrò
 Lumina reflectunt, ac infelicia vertunt. (cum,
 Terga fuga, & rursus properant remeare sub Or-
 Eume-

✱:(o):✱

Eumenidum ad thalamos! Revirescit gloria prisca
Legifero Vati, purâq; in luce refulget.

TE vero, VIR MAGNE, locat victoria cœlo,
Palmaq; vincenti datur inclyta, conscia facti,

Quæ toties vexit totum tua Scripta per orbem:

Gloria perpetuam laurum, magnisq; triumphis

Æmula decernit TIBI præmia, Solis ab ortu

Solis ad occasum felici Gloria curru

Porrigit, & magna differt tua nomina voce,

Qua sua sunt vulgo, sua qua commercia Phœbo.

Nec minus ingentes victoris nostra Thalia

Decantare cupit gratanti carmine laudes,

Claraq; mansuris intexere nomina cedris:

Pauca loquens, sed multa volens, cum talia fatur:

Summe DEUS, si res humanas respicis æquus,

Si justas audire preces dignaris ab alto,

Si mentem pietatis honos & gratia tangit,

Imbri poli saluum CAPUT HOC VENERA-
BILE serva!

Artibus & Templis CAPUT HOC VENE-
RABILE serva!

Ejus & è nostris annos clementer adauge!

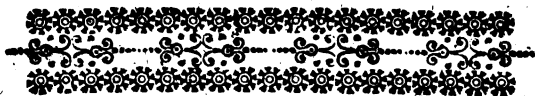
Ut, qui multa dedit mundo, documenta diserta

Ingenii det plura sui, quiq; unus haberi

BIBLIOTHECA potest, & BIBLIOTHECA
vocetur.

*Plurimum Reverendo atque Excellentissimo Do-
mino suo Patrono, Evergeta ac Promotori
atatem venerando, hoc quaecunque devo-
tissimi cultus, ac gratissima mentis monu-
mentum p. aeternum devotus cliens*

M. GEORGIUS Wonna/P.L.C.

EXCERPTUM
è *Justini Philosophi & Martyris*
Cohortatione ad Gracos,
DE
MOSIS ANTIQUITATE,
Jo. Lango interpr.

N*ecessarium esse reor, & tempora in-*
quirere, quibus vestri vixere Philo-
sophi; ut recens admodū & breve
intelligatis esse, quod illos vobis tulit, tempus:
ita enim facile quoq; vobis erit, Mosæ vetu-
statem nosse. Ne verò de temporibus verbā
faciens, tempus extrahere, pluribus utens pro-
bationibus, videar; satis esse duco, rem pau-
cis ostendere. Socrates Platonis, Plato Ari-
stotelis fuit praeceptor. Hi autem Philippi
& Alexandri Macedonis floruerunt tempo-
ribus, quibus & Athenienses Oratores;
sicuti clarè nobis hoc indicant etiam Demo-
sthenis adversus Philipppum scripta oratio-
nes. Quod verò & Aristoteles cum Ale-
xandro, regni ejus administrationis tempo-
re fuerit, qui Alexandri res gestas conscripse-
runt

*runť Historici, abunde testantur. Unde-
 quaq; ergo cognitu facile est, multò antiquio-
 rem esse externis historiis omnibus Mosæ no-
 stri historiam. Atqui ne hoc quidem vos
 ignorare decet, ὅτι ἔθεν Ἕλλησι πρὸ τῶν Ὀλυμ-
 πιάδων ἀκριβὲς ἰσότηται, ἔδ' ἐστὶ τὸ σύνθεσθαι
 παλαιόν, Ἑλλήνων ἢ Βαρβάρων σημαῖνον πράξιν,
 id est, nihil quidquam ante Olympiades
 à Græcis accuratè scriptum esse; neque
 exstare scripturam ullam veterem, in
 quam res aliqua Græcorum vel Barba-
 rorum sit relata. Sola verò tum & prima
 propheta Mosæ exstitit historia, quam afflatu
 divino ille Ebraicis composuit literis. Græ-
 corum enim nondum exstabant, pro eo,
 atque ipsi etiam literarum magistri asserunt,
 Cadmum eas primùm è Phœnice allatas
 Græcis tradidisse, docentes. Quin & Pla-
 to ipse, philosophorum princeps, ὑπερὸν Δεί-
 κειν, posterius inventas esse, testatur: In-
 ducit enim, in Timæo, sapientum sapientis-
 simum Solonem ex Ægypto reversum,
 Critia dicentem, audisse se Ἐgyptίῳ quen-
 dam sacerdotem, non admodum senem, ita
 secum agentem: O Solon, Solon, vos Græ-
 ci pueri semper estis; neque quisquam
 est*

est Græcus senex. *Deinde rursum* : Adolescentes. *inquit*, animo estis omnes, nullam enim in eo, per auditionem veterem, habetis sententiam priscam, ἔδὲ μάθημα χρόνῳ πολὺν ἔδεν, neque aliquam propter temporis diuturnitatem canis oblitam doctrinam : nec animadvertitis eos, qui subinde à casibus fatalibus sunt superstites, ætatibus multis sine literis multos diem suum obire. *Proinde scire convenit, omnem historiam & doctrinam Græcorum posterius inventis eorum literis esse conscriptam.*

Hæc, & alia, Justinus ille.

Procc-

Prooemium!

Quæstionis origo & status. Antiquitatem Mosaicæ Scripturæ oppugnantium præcipua argumenta. Propositio.

I.

QUæ de antiquitate Mosaicæ, totiusq; adeò Canonicae, Scripturæ antiquissima olim primorum Ecclesiæ Christianæ Doctorum contra Paganos fuit disceptatio; ea seculo nostro, in Athëismum præcipiti, ita recrudit, ut magnâ contentione inter eos agitur, qui utrinque Christiano nomine censi volunt. Nostri sic statuunt: *Certum inmotumq; esse debere; quod Canonica Scriptura initium, ab ipso D E O in solenni Legis promulgatione, factum sit, cum Legem Moralem is ipse tabulis lapideis inscripsisset digito suo,*
A
qui

qui eandem primùm hominam cordibus in ipso condita inculpserat: Hoc ad auctoritatem majestatemq; S. Scriptura plurimam omninò facere illustrandam, constareq; cum aliis argumentis, tum isto; quod nullum Canonicum scriptum Decalogo antiquius ostendi queat, Dn. D. Gerhardus in Exegesi de S. Script. cap. 2. Dn. D. Waltherus in Officinæ Bibl. Reposit. I. num. 164. Mihi fortiùs stringere adversarios visum, affirmareq; , ut nuper in Analectis Sacris Volum. I. lib. 6. cap. I. *Primi omninò libri Scriptorem fuisse Moſen*, arte scribendi ab ipſo æterno DEI VERBO, ejusque prototypo exemplari, Legis Duarum Tabularum, acceptâ: hinc à Judæis ad omnes cæteras gentes dimanâſſe: Itaq; cum hæ ferè Literarum inventum, communi consensu, ad DEUM aliquem autorem retuliſſent; Moſen tamen unicè audiendum nobis eſſe, qui summâ fide enarrârît, quisham ille fuiſſet? Hebræas literas, nullo Sapientum diſſentiente, omnium fuiſſe primas: cœterum, quod ullæ extiterint ante illas, quas ο λόγος ἱερῶν in Duabus Tabulis manu ſuâ exaravit,

aravit , nullo argumento evidenter demonstrari posse : nullam antiquiorem, Scripturam, neq; ex sacris, neq; ex profanis fide dignis monumentis ulliuspiam comparere : Hanc Mosi hujus inventi gloriam etiã Gentiles Scriptores, citra invidiam, tribuisse; antiquissimos Ecclesiæ Doctores constanter asseruisse. Sic *Eupolemus* etenim *de Regibus Judaorum*, citatus à *Clemente Alex.* *Eusebio*, *Cyrillo* : Sic *Gregorius Nazianz.* *Nonne Phœnicum sunt litera? aut, ut nonnullis placet, Ægyptiorum? vel etiã eorum, qui his Sapientiã antecellunt, nimirum Hebraorum, qui Tabulis divinitus exsculptis Legem à DEO inscriptam esse persuasum habent?* in *Julian.* *Steliteut.* 1. Hanc igitur traditionem, divinã fultam testimonij Mosaici autoritate, à priscâ & sincerâ illâ Hebræorum Synagogâ in Ecclesiam Christi derivatam, summo Patrum studio defensam & propagatam, approbatamque vel hodie quoq; plurium doctiorumq; Christianorum consentientibus suffragiis; longè præferendam esse, tùm omnibus Ægyptiorum Græcorumve vel immani-

bus mendacijs, vel ad occultandam veritatem ingeniosè dolosèq; excogitatis figmentis; cum & imprimis recentiorum Hebræorum Arabumve fabulis, aut nuperorum quorundam Christianorum Vitilitigatorum ratiunculis: ne S. Scripturæ antiquitas & veritas apud Paganos & Atheos, passim succrescentes, in contemptum adducatur, eorum temeritate, quos vel maximè illius strenuos defensores & vindices esse oportuerat: fiatque justo DEI iudicio, ut qui DEI Verbum spreverint, Diaboli quisquilias & stercola amplexentur: cuius horrendi supplicij exemplum nuper vidimus in *Isaaco Peyrerio* Gallo, Calvinistâ nomine, re Atheo, Præadamitarum Prometheo: qui tamen Romæ Papista factus est, fortè quòd *Jordani Bruni*, cuius secutus esset blasphemias, simile supplicium meritò expavisset. Fuit enim *Brunus* iste patriâ *Nolanus*, ex Regno *Neapolitano*, professione *Dominicanus*: docuit libris editis; mundos esse innumerabiles, & quidem ab aeterno: SOLOS HEBRÆOS ab ADAMO & EVA originem ducere, reliquos ab iis, quos DEUS pridè

epridiè fecerat : MOSEN miracula sua per MAGIAM operatum fuisse, in quâ plus profecisset, quàm reliqui Ægyptij : Leges eum suas confinxisse, S. Literas esse somnium, &c. Ob has blasphemias Romæ in Campo Flora, ante Theatrum Pompejanum, exustus fuit Anno M. DC. 9. Februarij, ut Scioppius in Epist. quâdam retulit. Hæc & id genus plura pro affirmativâ adferri possent, quæ multis exsequi nunc quidè non libet.

2. Qui contrariam sententiam tuentur, varia promunt argumenta : ut I. Hunc esse *unanimem omnium Autorum, Græcorum, Latinorum, Hebræorum, Chaldaeorum, Arabum, Samaritanorum, Æthiopum, Ægyptiorum, consensum ; fuisse non post diluvium duntaxat, sed & ante illud Scripturæ & literarum inventum in usu : Eum, ut dixit Plinius, fuisse æternum, id est, mundo humanoq; generi ferè coævum.* 2. Hanc traditionem omnium ferè populorum à Theologis Christianis approbari. 3. Ostendi literas etiam nùm ab Adamo, Setho, Henoch, Nohâ & aliis ante Mosén inventas. 4. Citari repeririq;

in S. literis libros ante Moſen conſcriptos; imprimis *Henochi Prophetiam*, & *Jobi certamina*, &c. 5. Ipſas atteſtari; fuiſſe ante Legem *γενεμαται ειαγυεις* à Moſe inſtitutos: hunc in omni *Ægyptiorum ſapientiâ eruditum* celebrari: 6. *Sethianorum columnas* à Joſepho memoratas, multa; *Santhoniathonis*, *Zoroaſtris*, *Hermetis Trimegiſti*, monumenta Phœnicia, Aſſyriaca, *Ægyptiaca*, ſeculis aliquot Moſaïcis antiquiora, huic traditioni fidem facere: Deniq; 7. Rationem ipſam cogere aſſenſum: quod fieri nequiverit, ut literarum ſcientia fugerit Adamum Proto-plaſtum, factum ad imaginem DEI; aut poſt illum tot ſapientiſſimos rerumque omnium peritiſſimos, imò *Θεοδιδάκτες*, viros latuerit: præcipuè cùm tanta literarum videatur utilitas, imò neceſſitas, ut mundus ipſe ſine illis tamdiu vix potuerit ſubſiſtere: nec veri ſimile ullâ ratione fieri queat, quî evenirit, ut ſolertiſſimi illi Patres antediluviani, tot ſeculis, tot reperiſtis artibus & ſcientiis, tam longâ experientiâ inſtructi, hanc unam, omnium cæterarum conſervatricem & propa-
tricem,

tricem, artem ignoraverint, aut non adin-
venerint, cum hoc inter eos vigeret certa-
men pulcherrimum, ne quid profuturum
seculis diu lateret; *Hæc illi, alij alia, his*
tamen non dissimilia.

3. Scripserunt de hoc argumento quæ-
dam sparsim Viri Doctissimi, quos ubi
opus erit cum debitâ laude nominabo :
qui cum aciem hanc, contra Mosaicæ
Scripturæ antiquitatem, ex ipsis Ecclesiæ
castris, quod dictu pudendum est, edu-
ctam, maximâ sui parte jam profligave-
rint; putavi mihi tantum reliquias de cla-
de superstitis persequendas, id est hoc
potissimum demonstrandum esse; *Zoro-
astris, Hermetis, Sanchoniathanis libros fi-
ctitios & supposititios esse omnes; Tra-
ditionum jactatam Magorum Hæretico-
rumq; recentius commentum & Diabo-
li sophisma esse: neque ad eam statumi-
nandam quicquam facere vel Adami sci-
entiam, vel Sethianorum columnas, vel
Mosis Ægyptiacam sapientiam, vel cæ-
teras ratiunculas.*

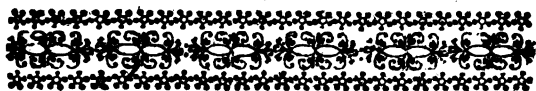
Adsit

Adsit JESUS cum Spiritu suo, dùm
majestatem Literarum ejus defensum.
eo : Tu verò fave, Pie Lector, pro bonâ
causâ pietatis decertanti, & dùm in A-
théismum, quem Adversarij mei aut ex
proposito, aut sanè incauti propu-
gnant, styli arma expedio,
acclama_:

FELICITER!

EXER-

EXERCITATIO
PRIMA,
DE
ZOROASTRE,
EIVSQUE SCRIPTIS.

SECTIO I.

*Quis ille fuisse vulgò perhi-
beatur ?*

Scripsit de Zoroastre nuperrimè
*Johannes Biselius Illustrum Rui-
narum Dec. I.* Secutus autores
suos, recentiores tamen maxime. Ope-
ræ pretium est, paucis repetere. Zoro-
astres magnos sex pluresve nobis produ-
cunt & edolant nuperi Scriptores. Eorum
princeps, nominis ipsius Sator, sive illud
ἀσποδότην, sive *vivens astrum* significat, *Ba-
etrianus* ille fertur, *Nimrodo*, Chaldæorum
post diluvium Tyranno primo, *et ate sup-
A s par :*

par: Is unus hominem risu edito, cum è bulgâ matris excideret, vitam ludibrio exorsus est, ajuntque cerebrum ita palpitâserum, ut impositam manum repelleret, *futura presagio*, non ut putabat Plinius, *scientia*, sed insanîæ. Haussit hanc à Magistro *Azonace*, quisquis ille fuit; meditarusq; totis viginti annis in altissimis Persarum montibus, quo toto tempore caseo solo victitasse dicitur, in tantum profecit, ut primus Astrolatriæ, Magiæque apud Persas autor evasedit; quibus Ignem visibilem, & tres Deos *Oromazon*, *Arimanium*, & *Mithram* colendos præscripsit, editis diversis super istâ superstitione monumentis: quorum catalogum deinceps expendemus. Ajunt ex ejus scholâ processisse, malarum artium hæredes & affectas, posteros illius sine numero: usq; dum tandem *Hostanes* Persæ, Xerxis in bello Persico comes, nefariis his artibus minoris Asiæ gentes Græciamq;, ac longè lateq; populos, rudes adhuc talium intactosq;, imbuerit. At Zoroastres, hoc fultus præsidio, potentiam sibi regnumq; Bactrianum, fascinat barbarorum

barorum animis, comparavit, diuq; tenuit inconcussum. Denique cum *Nino* Assyriorum Monarchâ, *Nimrodi*, quem post funera consecratum mutato mortali nomine *Belum* salutare voluit, *filio*, viribus impar, artibus & inferorum subsidio superior, congressus succubuit: Creditus quoq; in pugnâ cecidisse, vivus tamen, mox apparuit, captusque & ad triumphum reservatus, accelerante supplicium Divinâ Nemese, cœlesti igne conflagravit. *Hæc* historiæ, an fabulæ potius? *Summa est*, quam multis enarrat *Bisfelius*, disertè, ut solet, & ingeniosè, ut apparet; sed quàm accuratè & verè? collatio veterum Scriptorum, è quibus veritas, multis Diaboli technis involuta, eruenda & asserenda est, demonstrabit. Nihil hic fingere ex ingenio licet. Testes antiqui producendi & interrogandi sunt; ex eorum, consensu dissenfue, videndum, quid statuere conveniat.

SECTIO 2.

Quinam Scriptorum primi Zoroastris meminerint? & quid de eo in literas retulerint?

ANte Olympiadem centesimam, Regnumq; Artaxerxis Mnemonis, quod annis ferè quadringentis ante Christum natum cœpit, nemo puto Scriptorum produci poterit, qui Zoroastris meminisset. *Primus* omnium, quorum quidèmonumenta extant, videtur appellasse *Plato*, qui ut ex *Hermippo* tradidit *Laërtius*, mortuus est anno primo Olympiadis centesimæ octavæ natus annos *LXXXI*. Fuit is annus ante Christum *CCCXLVIII*. ut notat *Petavius*: quo tempore apud Persas *Artaxerxes Ochus*, & in Græciâ dominabatur *Philippus Alexandri pater*. Olympiade centesimâ tertiâ *Eudoxus Astronomus*, *Platonis* æqualis; eodemque tempore *Ctesias Artaxerxis Mnemonis Medicus*; ut & *Eubulus Comicus*, sæpius ab *Athenæo* memoratus, floruerunt, ut *Suidas* testatur. Hi antiquissimi sunt testes, qui
de Zo-

de Zoroastre quicquam in literas retulerunt. Plato, quos *Persæ*, inquit, *Regios Pedagogos* vocant, quatuor sunt *Viri selecti*, quorum unus *Sapientissimus*, alter *Iustissimus*, tertius *Temperantissimus*, quartus *Fortissimus*. Ac primus quidem docet *Magiam*, Zoroastris Filij *Oromazi*, quâ *Deorum cultus* continetur, *Alcibiade*, l. Eubulum citat de *Mithræ Mysteriis* *Porphyrius* de *Anim. abstinent*. Et in *Comm. de Nymphar. Antro*: Primus inquit, apud *Persas* Zoroastres, ut narrat *Eubulus*, *naturalem speluncam fontibus scatentem*, in *proximis Persidi montibus*, consecravit, in honorem rerum omnium auctoris & parentis *Mithræ*: ut per speluncam quidem mundum significaret fabricatum à *Mithrâ*; per alia verò intus, congruis intervallis disposita, elementa & plagas mundi delinearet, &c. De hoc Spelæo plura *Lilius Gyraldus* de *Diis Syntagm.* 7. p. 226. & indè *Bisselius*. Depingit tale nobis antrum *S. Ezechiel*, in ipso *DEI Templo* extructum, *Magicisq; Sacris operantium* diras ceremonias & suffumigia, cap. 8. 9. 10. 11. *Ctesiam* laudatum *Arnobio* post audituri sumus. Reliquos & alios

alios adducit Plinius: *Magia sine dubio orta in Perside à Zoroastre, ut inter autores convenit. Sed unus hic fuerit, an postea & alius non satis constat. Eudoxus, qui inter Sapientia sectas clarissimam utilisimamq; eam intelligi voluit, Zoroastrem hunc sex millibus annorum ante Platonis mortem fuisse prodidit. Sic & Aristoteles, in Magico scilicet quem librum citat Laërtius in princ. Hermippus, junior his, Smyrnausputo ille Callimachus, cujus historiæ de Pythagorâ, Septem Sapientibus, Aristotele, & sæpius ab Athenæo, Josepho, Plutarcho, &c. citantur, Præceptorem ejus Azonacem tradidit; ipsum vero quinq; millibus annorum ante bellum Trojanum fuisse, &c. Hæc Plinius l. 30. cap. 1. Secutus Eudoxum in temporis consignatione est Hermippus; ut & Hermodorus Platonicus in libro de Disciplinis, qui à Magis eorumq; principe Zoroastre Persâ, utq; ad excidium Troja computavit annos quinquies mille. Xanthus verò Lydius à Zoroastre usq; ad Xerxis transitum annos numerat sexcentos; post autem Magos plurimos sibi invicem successisse, Hosthanas, Astrampsycho, Cobrias, ac Pazatas, donec ab Alexan-*

Alexandro eversum est regnum Persarum, hæc Laërtius, l. i.

2. In his Testimoniis observandum est. 1. Agi de uno quodam Zoroastre, Magiæ inventore apud Persas, quiq; his *Mithra spelaum* tradiderit. 2. Eum antiquissimum, ipsoq; mundo vetustio rem nobis fecisse *Eudoxum*, immani mendacio; quod tamen intra Græciam & stetit aliquantisper, & occubuit. 3. Nec defuisse *figendi causam*; quod Magiam suam ita vellet commendare, non tantum à dignitatis & utilitatis; verum etiã à laude antiquitatis, *quod in Plinio non persunctoriè notandum est*. 4. At prudentiores respuisse tam impudens figmentum, Zoroastrenq; multo demonstrasse juniorem. 5. Hinc evenisse, ut disceptatum fuerit; *unus fuerit, an & postea à alius?* Adeoque 6. ne olim quidem, ante annos ferè bis mille, constitisse, vel de ætate quâ vixerit, vel de Personâ, quis quotusve fuerit? Hæc observasse ex re erit.

SECT.

SECTIO. 3.

*Recentiorum Paganorum &
Ecclesiasticorum narrationes,
& unde desumptæ?*

Quid Hermippus & antè Eudoxus, impio studio sceleratas Magorum damnatasq; communi quodam sensu hominum artes celebrandi, de Zoroastre fabulati sint, ex fragmentis solis sparsim eruendum est. Hinc puto est, quod *Dio Prusæus* habet. *Orat. 36. Borysthenicâ*: Perfas, inquit, referre de Zoroastre, quod amore sapientiæ & justitiæ secesserit solus ab hominum commercio, vitamque egerit in monte quodam. Evenisse autem aliquandò, ut mons igne coelesti totus collucesceret, & ardere videretur. Cumq; Rex vora facturus propius cum Proceribus accessisset, emicuisse hunc è medio igni illæsum, jussisseq; ; bono essent animo, ac Deo adventanti certa peragerent sacrificia. Ex eo conversari solitum cum hominibus, sed non promiscuè omnibus : verum cum iis solis, qui digni

digni essent divino congressu, quos Persæ Magos vocent, &c. *hæc ille imperante Trajano. Tabulam ex Mosaicâ historiâ confictam obiter moneo, probabo mox. Interim meminit appositâ virgulâ censoriâ Arnobius, & Hermippi fuisse indicat: Age, inquit, veniat nunc, quæso, per igneam Zonam Magus ab interiori orbe Zoroastres, Hermippo ut assentiamur auter, scil. si Djs placet Homericis; Bactrianus: & ille conveniat, cujus Ctesias res gestas, historiæ exponit in primo, qui ille? Armenius Zostriani nepos, & familiaris Pamphylus Cyri: hoc Arnobius l. 1. ubi aliqua notanda. 1. Duorum non trium, aut quatuor, Zoroastrum mentionem facit, ut dicam. 2. Priorem Bactrianum Hermippi manifestè explodit. 3. Subinnuit fabulatum hunc, quod ex igne, in quo illæsus vixerit, per flumineum ignem abreptus fuerit in Zonam igneam, ubi cum Djs immortalibus ævum exigat: de quâ opinione egi in S. Anelect. Volum. i. l. 2. cap. 28. ubi docui; statuisse gentiles, flumine tactos Deos evadere. Deniq; 4. Ctesiam significat Eudoxi commenta jam tum*

B

statim

statim refutâsse, docuissèq; , Zoroastren. Cyri temporibus fuisse, quod postea plures asseruerunt. Colligo ; quod libro primo historiarum, ut & seqq. quinque, egerit *de Rebus Assyriorum*, septimo demùm exorsus conscribere *Persica*; deinde quod Herodoto in omnibus ferè aduersatus mendaciorum cum plurimum accusaverit, fabularumque confictorem appellârit; solitus quoque cæteris Græcis Scriptoribus frequenter contradicere, iisque peregrinarum historiarum ignorantiam fabulandiq; studium opprobrire. Hinc scriptores posteriores alij Eudoxum & Hermippum, alij Ctesiam secuti, quos nobis produxere Zoroastres. *De Ctesia Persicorum libris XXIII, vide Photium in Bibliothecâ Cod. 72.* Meminit Zoroastris pariter, non sine derisu, *Theon Sophista* in Progymnasm. de Comparat. *Non, inquit, si Tomyris illa Massagetis; aut Sparedra Amogi Sacarum Regis conjux, fortior fuit Cyro: aut etiâ, NÆ PER IOVEM, Semiramis Zoroastre Bactriano; conficitur, muliebrem sexum virili fortitudine præstare.* Alludit ad bellum, quod Nino postremum fuisse

fuisse finxerunt Eudoxi sectatores cum Zoroastre Bactrianorum Rege ; qui primus artes Magicas invenerit , mundiꝫ principia & siderum motus diligentissime spectârit ; quo ocoiso & ipse Ninus decesserit Justinus ex Trogo. De morte tamen aliter alij : Suidas : Hunc, inquit, sub Nino precatum ajunt, ut cœlesti igne absumeretur : monuisseq; Assyrios, ut cineres suos afferrent ; ita regnum ipsis fore æternum. Nostri alij Chamum, alij Misraimum , alij Nimrodum, fuisse Zoroastren tradiderunt. Berosus Annij Viterbiensis narrat Chamesenum toto orbe pulsum tandem apud Bactrianos regnavisse, quos Magicis sibi prestigiis devinxisset : victum deniq; obtruncatumq; vitam finisse. Rabbini Chamum idola & ignis cultum reperisse produnt. Hinc Clemens Recognitionum l. 4. Cham, inquit, unus è Noha filiis Misraimo filio suo, à quo Egyptiorum, & Babyloniorum, & Persarum ducitur genus, malè compertam Magicæ artis tradidit disciplinam. Hunc Gentes, quæ tunc erant, Zoroastre appellaverunt, cujus nomine etiã libri super hoc plurimi habentur. Hic volens DEUS haberi, scin-

tillas quasdam ex stellis producere, & hominibus ostentare cepit. Sed cum sæpius hoc moliretur à Damone, quem importunius frequentabat, igni succensus concrematus est. Stulti illi, tanquam amicum DEI, & fulminis vehiculo ad cælum sublevatum, adorare ausi sunt, & quasi vivens astrum, hoc enim nomen post mortem accepit Zoroastres, coluerunt. Quo exemplo, etiam nunc pagani eos, qui fulmine obierint, sepulchro honoratos, tanquam DEI amicos colunt, hæc ille, quem insanorum mendaciorum scriptorem vocat Baronius: eruditus tamē, quod vel hic locus indicat, expressus, ut puto, ex Hermippo: in quo cum alia, tum hoc præcipuè notatu dignum; Zoroastren hoc nomen ab obitu accepisse, postquam stultâ persuasione in DEOS relatus esset. Solent enim mortuis consecratis nomina immutari: credo, ne quis putet eos homines fuisse. Nam & Romulus post mortem Quirinus dictus est; & Leda Nemesis; & Circe Marica; & Ino, postquam se precipitavit, Leucothea, materq. Matuta; & Melicertes filius ejus Palamon atq. Portunus, Lactantius l. i. cap. 21. Sic olim.

Nimro-

Nimrodo nomen factum Belus. ut dixi
 Sect. 1. & Osiridi Serapis. &c. *Epiphanius*
Nimrodū censuit, esse aut Nimrodo cer-
tè cœvum, in Panarij princip. Ita Euse-
bius in Chron. & l. 10. de Præparat. ubi
dixit, Abrahamum Nini, Semiramidis, &
Zoroastris fuisse temporibus. Gregorius
Turonensis l. 1. Histor. cap. 5. Primoge-
nitus, inquit, Chami Chus. Hic fuit totius
Magica artis imbuente Diabolo & idolola-
tria inventor, Hic primus statunculam ado-
randam Diaboli instigatione constituit, qui
& stellas & ignem de cælo cadere, falsâ vir-
tute, hominibus ostendebat. Hunc Persæ
vocitavêre Zoroastren, id est, viventem stel-
lam: ab hoc etiam ignem adorare consueti,
ipsum divinitus igne consumptum, ut Deum
colunt. Voëtius in Disp. de Gentilismo
refert ex Elichmanno, testari Arabes &
Persas, Zoroastren non fuisse Bactrianorum
Regem, verum Magum & Pseudopphetam,
qui primus Bactrianis, persuaso Rege illorum,
novam superstitionis formam tradiderit, cu-
jus reliquie adhuc hodiè supersint: & ex
Pocoki Angli specimine historiæ Ara-
bum; nomen ei fuisse Zaradus sit, qui Persa-
rum

*rum Magorumq; religionem, in varias divi-
sam sectas non primus instituerit, sed refor-
mavit.* Plura testimonia deinceps suis lo-
cis audiemus. Hæc nunc ad limam & li-
neam revocabimus, visuri; an recto tra-
mite invento ad veritatis venire possi-
mus compitum!

SECTIO 4.

*Problemata quædam de Zoro-
astris nomine, & rebus gestis?*

1. **Q**uodnam ejus nomen verum? Per-
sas & Arabes *Zaradus* sit appellare
modò audivimus: *Zaradem* habet The-
odorus Mopsuestenus; *Zaradam* Theo-
doretus: loca mox citabo: Græci & cæ-
teri *Zoroastren*. Utri ab alterutis mutati in
suam linguam reformârint, quis dixerit?
Credo tamen à Græcis fictum: usurpâsse
Persas ferius, invidiâ & ambitione. Pri-
mò, quia nullum puto extare Scriptorem,
aut etiâ extitisse unquam, qui de Zoro-
astre ante Græcos quicquam in literas
miserit. Persarum Arabumque monu-
menta

menta recentiora sunt, de quibus suo loco. Deindè quia *Pythagoras primus omnium Zoroastris nomen ἐδήλωσεν*, ut docet Polihistor *Clemens Alexandrinus l. 1. Stromat.*

2. *Quid significet?* ἀσποθῦρην, ut Laërtio teste prodidit *Dion Hist. lib. 15.* Sic *Josephus Scaliger*; nec hoc, ut alia multa, divinavit, ut putabat *Bisselius*. *Astarten*, Syris & Babylonius ab *astro* dictam *Suidas* notat. Ab eadem origine derivant nomen *Esther*, ut *Serarius & Cornel. à Lap. notat.* Verisimile est, Græcos, Latinos, ipsosq; Germanos, nomen hoc astri, ein Stern, à Persis & Chaldæis accepisse. Vide *Gravij Element. Linguae Persicæ p. 91.* Nam & alia non pauca cum Persis Germani communia habent vocabula, ut post alios docuit *Michaël Piccartus orat. de Ortu & Migrat. Veter. Germanor.* Nec alienum est, quod à Ἑρμ satâr latuit derivant quidam nomen *Esther*: nam & inde stellæ *Saturni* nomen, & in Libano *Astarte* vultu tristi, capite obnupto, colebatur ficta, ut apud *Macrobi. 1. Saturnal. cap. 21.* habentq; stellæ sua latibula, & interdum abscondunt se omnes. Hoc si

certum, de alteto nomine, ex quo compositum est hoc Zoroastris, res plana est. Extat illud in *Zorobabelis* nomine, quod *satum in Babylone*, significat. Quare Zoroastrem dixit Magum, Magistrum suum, ut dicam, Pythagoras, q. d. *Semen, aut Filium Astri*, & quod non adeò absurdè statuit, Clemens Recognitionum, autor, *Vivens Astrum*. Sic *Zarétis* dicta fuit Persis *Luna*, quod nascendi semina, conferat, apud *Hesychium*. Ac puto equidè, Pythagoram nomen hoc ex Prophetiâ Danielis accepisse: nam quia Magus iste, justitiam imprimis coluisse, & ad eam multos erudiisse creditus fuit, ut, ex Dioue Prusæo diximus, sect. 3. consequenter putabatur in *Stellam viventem* abuisse, Daniel. 12. 3. Quod proverbiale, videtur fuisse, apud Orientis populos, confer. Sirac. 50. v. 6. Apocal. 1. v. 20. &c. Floruit autè Pythagoras ab Olympiade *LXII*, quâ obiit Cyrus, sub Cambyse & deinceps, usq; ad Olympiadem *LXX*. atq; adeò annis post Danielelem ejusq; excessum aliquàm multis. Ergò autor nominis Græcus, *παύλατος*: origo barbaricâ.

3. *Unus-*

3. *Utrumne an plures Magi hujus nominis?*
 Non unus, sed multi: nam Goropius nuga-
 tur, qui nullum putat fuisse: sic *Detrio l.*
1. Disq. Mag. cap. 3. sex recensens: *Primum* Chaldæum Magiæ inventorem, de
 quo Hermippus: *Secundum* fortè Bactri-
 anum, qui cum Nino bella gesserit: *Ter-*
tium, qui & Erus dictus, sive Armenij fi-
 lius, sive Oromazi. Arnobius, inquit, *qua-*
tuor commemorat, Chaldæum, Bactria-
 num, Pamphyliū genere & Armenium:
Quinti meminit Suidas Astronomi, gen-
 te Persomedii: *Sextus* fuit Proconnesius,
 de quo Plinius. Sed si quis calculos ita
 ponat, plures conficiet, quàm sex. Ratio
 illa, quā plures Zoroastres fiunt, ex dis-
 crepantiā Scriptorum de Patriā & Patre,
 nihili est. Quot illa nobis excuderet Ho-
 meros? nam *neq; de Parentibus, neq; de tem-*
pore vite consentiunt autores, ut Cicero,
 Plutarchus, aliiq; testati. Ita *Pythagoram,*
alij Thuscum, alij Syrum, alij Tyrium pro-
diderunt, apud Clement. Alexandr. i.
 Stromat. Itaque rectè advertit *Bisælius*,
 eundem Zoroastrem & patriā Armeni-
 um, & institutione Chaldæum, & habita-

tione Persen, aut Medum, aut Persomedum, & regno deniq; Bactrianum dici potuisse: ut & Delrio ipse; eundem Erum Armenij & Oromazi filium. Apud Arnobium duos tantum deprehendo: alterum *Hermippi*, à Magis infamiumq; artium præconibus confictum, quem palpabili mendacio ipso humano genere & mundo antiquiorem fecerunt: alterum, *Ctesia* verum, sed fabulosè descriptum, postea: *Proconnesius*, nomen si accepit Zoroastris, stulto zelo Græcorum accepit. De his distinctius.

4. *Quid de Bactriano Nini armis domito? Nugæ meræ! Diodorus Siculus in d'ἱστορίᾳ ἰσχυροῦς* bellum Nini Bactrianum cum curâ exsequitur l. 2. cap. 6. Hostem, Regem Bactrianorum, *Oxyarten* vocat, Zoroastris nuspiam meminit: [nisi is fortè *Zathraustes* est Arianorum. Legislator, lib. 1. cap. 94. ex interpret. Rhodomanni.] Sic apud Justinum legi debere censent viri docti, de quo aliquid *Vossius* de Hist. Lat. Sed cum hæc scriberem, non erat ad manum. Ego apud Trogum Zoroastrem reperisse non inficiabor.

ciabor, putoq; legisse hoc nomen apud Hermippum, qui primus Eudoxi fabulas interpolavit. Nam & alij fortè, ut Theon Sophista, belli hujus Nino gesti cum Zoroastre meminère; hic tamen, ut observavimus sect. præced., cum apertâ improbatione. Tenetur Hermippus immanis mendaciû reus, indignusq; est, cui fides habeatur. Hoc enim operæ pretium faciunt mendaces. Adhæc cætera, quæ Justinus, quæq; alij de Zoroastre narrant, arena sunt sine calce: ut; quod iste perhibet à Nino *occisum*; quippè qui eum, *pugnâ oppressum interfecerit*, ut Justinum, secutus exposuit Orosius l. i. cap. 4. Cæteri, *fulmine conflagrâsse*, ferunt. Conciliationem, quam Bisselius instituit, acutam, agnosco: veram probari cupio. Nec ea necessaria est, si Justinus de *Oxyarte* locutus est; cæteri, de *Zoroastre*, vero & unico illo, de quo deinceps. Patres rem Græcorum fide indiscusam recitârunt, ut argumento inservirent aliquando visi approbâsse; ubi tamen examinare oportuerat, verum non dissimulantes. Sic *Cærenobius* contra Gentes ex hypothesi dispu-

disputat, & ad personam, ut loquuntur, ex concessis: *Inter Assyrios & Bactrianos Nino quondam Zoroastresq; Ductoribus, non tantum ferro dimicatum & viribus; Verum etiam Magicis & Chaldaorum reconditis disciplinis, lib. i. Præmiserat autem; ut ante millia annorum decem, ab insula, qua perhibetur Atlantica Neptuni, sicut Plato demonstrat, magna erumperet vis hominum, & innumeras funditus deleret atq; extingueret nationes, nos fuimus causa? Qui credit hanc fabulam credidisse, næ nimum quantum credulus sit oportet! Ejusdem commatis est, quod sequitur: Helenam, Diis Ducibus atq; impulsoribus raptam, & suis fuisse dirum & venturis temporibus fatum, &c. Fabulas ergo meras contexuit Arnobius, ridetq; stultam æquè Gentilium argumentationem contra Christianos, & in mentiendò vanitatem credulitatemq;. Sicalij. At S. Chrysostomus de S. Babylâ Martyre disertè; Zoroastres, inquit, & Zamolxis neq; nomina noverat, neque opera. Quoniam figmenta sunt, de iis qua circumferuntur, omnia. Qui historiam de rebus eorum conscripserunt, magni fuerunt artifices,*

artifices, quâ mendaciorum, quâ elegantie orationis; quæ citat & probat Scipio Gentilis ad Apuleij Apologiam.

SECTIO 5.

Quæ Zoroastris vera aut verisimilis historia? & cur fabulis interpolata?

MEa sententia sic habet; quomodo Molim Jannes & Jambres, ac Christo Domino Simon Magus, Apollonius Thyaneus, aliique, Diaboli fraude, oppositi fuerunt; sic quo tempore ultimi Prophetarum floruerunt, gloriamque antecessorum ipsiusque Ecclesiæ, & sacra illorum oracula, toto latè Oriente concelebant, quondam extitisse Magum insignem, à Diabolo productum, ut illorum obstrueret luminibus. Is quo proprio nomine fuerit, incertum videtur. Credam, tamen vel *Erum* fuisse vel *Aristeum*, vel his duobus idem tributum nomen, ut *Zoroastres* dicerentur: stultâ fortè & ambitiosâ usurpatione, aut post mortem indigita-

digitatione. De Ero refert Plato l. 10. de
 Repub. quod duodecima ab obitu die in roge
 positus revixerit: narrat rem incredibilem,
Valerius Maximus l. 1. cap. 8. Non tamen
 assentior Biffelia, qui delirare, ac plus ni-
 mio *Cacodemonū* potentia tribuere putat, si
 quis hoc fieri potuisse statuat. *Revixisse*
 dicitur etiā is, qui spiritum recepit, post-
 quā diu mortuo similis jacuisset. Sic
Asclepiades ille inter præcipuos Medi-
 corum, mortuum, jam pollinctum, in vi-
 tam revocasse dicitur, cum latentem in
 eo vitam deprehendisset, *apud Apuleium*
4. Florid. Sic sunt Diaboli miracula; me-
 ræ præstigiæ, solo eventu dignoscendæ!
 Potuit illæ superiore seculo Anno 1591.
 & sequente cadaver sutoris Magi, qui gu-
 lam sibi præciderat, in sepulchro condi-
 tum, in octavum utq; mensem, integrum,
 incorruptum, carnis etiam musculosæ
 accessione insigniter auctum, novâ cute
 vestitum, articulorum nervis flexilibus,
 conservare: cui jussu Magistratus eruto
 & protracto, cum carnificis manu cor
 eximeretur, integrum illæsumque reper-
 tum fuit, quale in recens mactatis vitulis;
 refert

refert historiam, aliamque planè geminam de Johanne Cuntio Consule oppidi Deutsch/Weinriching in præfat. Job. Francisci Pici Mirand. Strigæ. An Diabolus possit facere, ut homo verè resurgat? tractatum à Delrio est, Disquis. Mag. l. 2. Quæst. 29. ubi rectè respondet: multas esse solere Daemonum illusiones circa hujusmodi. Corpora Eri & Aristæa vera surripuisse, alia pro iis aërea substituisse; vel ipsum eorum subiisse exuvias, &c. Nam de Aristæa Herodotus similem narrationem habet: Eum in fulloniâ Proconnessi decussisse; eodem tempore visum Cyzici; & cum à propinquis cadaver in officinâ fullonis quæreretur efferendum, nuspiam comparuisse: septimo post anno reversum in patriam, versus eos edidisse, qui post Arimaspei dicti, &c. Suidas notat, vixisse Cyri & Cræsi atate, animam ejus è corpore, quoties vellet, exire ac remeare potuisse. Quale est, quod de Restituto Presbytero narrat Augustinus l. 14. de Civ. DEI cap. 24. qui, quando placebat, ita se auferebat à sensibus, & jacebat simillimus mortuo, ut non solum vellicantes & pungentes minimè senti-

sentiret; sed aliquandò etià igne ure-
retur admoto, sine ullo doloris sensu, &c.
Hunc Aristæam cum Zoroastre Medo
inter Ethnicorum divinos recenset Cle-
mens Alex. 1. Stromat. Nec puto dubi-
um esse debere, quin is ille sit *Zoroaster*
Proconnesius, quem Plinius ait, ante Ost-
hanem de Magiâ scripsisse, l. 30. cap. 1. cui
vel Græcorum æmulatio nomen hoc in-
diderit, vel ipse, æmulus alterius in Ori-
ente celebris, & non ita pridem defun-
cti, sibi assumpserit. Sic *Erus* fertur, post-
quàm ab inferis rediit, librum edidisse,
cui titulum hunc inscripserit: *Conscripsit*
hac Zoroastres Armenij Filius, genere Pam-
phylus, qui in bello mortuus, apud inferos cum
essem, à Diis talia didici, apud Clement.
Alex. 5. Stromat. Platonis fabula citata,
ex tali libro petita videtur; aut certè li-
ber ex istâ fabulâ compositus. Atque hic
est ille Zoroastres *Ctesia* familiaris Cyri,
comesque expeditionum ejus, Armeni-
us Zostriani nepos. Quanquàm Erum
ipsum fuisse non affirmem. Potuit libri
istius autor nomen hoc sibi, quæ fraus
non nova nec ignota est, imponere. Cer-
tum

tum interim vixisse Cyri ævo Zoroastrem aliquem Magum famosissimum, cujus gloriæ plurimi inviderint, nomenq; usurpare quidam jam tum ausi fuerint: atque Diaboli dolo excitatos, in aciem contra DEI Prophetas, inter Gentes inclarescentes, prodiisse Magos istos. Ac Cyro quidem *etate supparem fuisse Zoroastrem*, plures adstipulantur. *Pythagora Doctorem* fuisse dixit Apulejus: *Sunt*, inquit, *qui Pythagoram ajant, inter captivos Cambysæ Regis, Doctores habuisse Persarum Magos, ac præcipuè Zoroastrem, omnis divini arcani antistitem*, 2. Florid. unde & idem eundem Zoroastris sectatorem appellavit, in Apologiâ. Sic à Pythagorâ Zoroastrem, *Græcis innotuisse* dixit Clemens Alexandr. suprâ Sect. 4. Quæst. 2. Meminit quoq; ejus *Nicolaus Damascenus* in Excerptis Peirescianis, p. 461. loco mutilo, quo tamen videtur dicere; *extincto cælitus Cræsi rogo, ipsoq; servato, legem tulisse Persis, cadavera igni comburerent*; ubi aliter sentit in notis *Valesius*, sed vide & judica. Certè *Agathias* quoq; prodit: *Persas ipse affirmare, Zoroastren Hystaspis tempore floruisse*:

C

isse: illius indubiè Magi, qui Darii Regis Persarum pater fuisse fertur, de quo ex *Ammiano Marcell.* infrà. Conspirant recentiorum Persarum & Arabum traditiones suprà Sect. 3. Idemq; , confirmant ipsæ ejus leges religionesq; , quas Persis sanxisse legitur, seorsim expendendæ. Hinc multa Persæ, & Græci postea, ut fecunda sunt mendacia, de eo commenti, quædam etiã vera fortè retulere; ut omnes ferè Gentes constat Legum latores suos divino quodam commercio augustiores facere voluisse. Sic creditum vulgò, Deos, cùm Zaleuso, Minoë, Zoroastre, Numâ, Lycurgo congressos, leges & præcepta ordinanda Reipub. illis tradidisse, Plutarchus ait in Numâ. Talia sunt, quæ Plinius, ut diviniore naturæ præfagia refert; quod nascens riserit: quod cerebrum ita palpitaverit: quod solo caseo tot annis vixerit, l. 7. cap. 16. & II. cap. 42. Item; Patrem ei fuisse Oromazum Deorum summum: Magiam *θεουργίαν* invenisse: non tamen simpliciter; sed in Perside, ut habet idem Plinius. [Quamquam nec hoc adeò planum sit; sive à Perseo, sive à Medeâ, aut Medusâ; Me-

Medorum genti Magica furor artis in-
haret,

ut canit Avienus de Siru Orb. Nam & *Persea* Persis ignem, fulmine delatum, coelitus, colendum dedisse, sunt qui tradant, ut Tzezes & Cedrenus &c.] Hanc autem tanti aestimaverant, ut ex eâ, *summam literarum claritatem gloriam- que petiverint, eamq; in arcanis habuerint*, ut habet Plinius. Differre eam *Magiam à Goëtiâ & Pharmaciâ*, etiam ex nostris quidam statuebant, ut Nonnus in Greg. Naz. I. *steliteuticam: adeoq; non esse aliam, quàm rationem invocandi Bonos Demonas, ad aliquid boni impetrandum.* Sed Billius interpret rectè: *vix hoc pio cuipiam probabit Nonnus.* Et tamen tale discrimen esse inter *Magiam Persicam atq; Ægyptiacam*, uon pauci eruditorum putant, qui Magos Evangelicos, Gentium primitias, infames artes calluisse negant, quâ de re in S. Analect. Volum. I. *Pyromantia* deniq; operatum facile annum, solitum ignes cœlestes elicere, & eorum afflatu interiusse: quod & Tullio Hostilio Romanorum Regi accidisse Piso aliq; testan-

testantur , refertque Biffelius parallela-
 num 14. Potuit hoc Cacodæmonis ope-
 râ, vel fieri divino permiffu, vel certè fin-
 gi, ut Mofi, ut Eliæ, Prophetarum prin-
 cipibus, quoquo modo parem faceret,
 Zoroaftrem (confer S. historias Exod. 3.
 2. & 34. 29. 2. Reg. 2. fabulasq; de illo re-
 citatas Sect. 3. & judica *ἀντὶ τοῦ προφητείας*)
 ut autem etiã superiorem ; tot anno-
 rum millibus antecessisse mentiri ausus
 est Pater ille mendaciorum omnium.
 Audi Plinium : *Εἴη*, inquit, *ἡ ἄλλη Μαγι-
 ces factio, à Μωσὲ ἔχουσα, ἔχουσα, ἔχουσα, ἔχουσα,* Josc-
 phum videtur voluisse dicere, *Judaïs pen-
 dens ; sed* MULTIS ANNORUM MIL-
 LIBUS POST ZOROASTREM, lib. 30.
 cap. I. cit. Entibi apertum Diaboli stra-
 tategema ! Nec parum adjuvit nefari-
 am fraudem, stulta Gentium super Zo-
 roastre concertatio, quã evenit, ut aliis
 aliisq; eum sibi vindicantibus, & Chal-
 dæus, & Armenius, & Perses, & Medus,
 & Bactrianus, & Pamphylius, & Procon-
 nesus ; quin etiã à Rabbinis modò Cha-
 mus, modò Misraimus, modò Nimro-
 dus, modò etiã Abrahamus ipse habe-
 retur :

retur ; cùm è cerebro Eudoxi Magi is ipse, de quo tanta erat æmulatio, putidissimum esset figmentum, verusq; ille Zoroastres, familiaris Cyri, *χθὲς καὶ ὁπῶν* ut ajunt, vivere desisset.

SECTIO 6.

Quæ Zoroastris Theologia? unde orta? & quàm antiqua? Persarum olim quæ superstitio?

HOc argumento, puto, clarissimè constare posse ; Zoroastren illum famigeratum, post plerosq; Prophetas, sub Cyri imperio floruisse, notamq; Persarum, cùm exortam, Rempub. legibus & religionibus firmâsse. Scripsit olim *Theodorus Mopsvestenus de Persicâ Magiâ, libros tres*, quorum argumenta exhibet Photius Cod. LXXXI. Ac in primo quidèm egerat, *de impiâ Persarum doctrinâ, quam Zoroaster, id est, Zoroaster, invexerit: nempe de Zarua autore universi, cui & Fortuna nomen indiderit ; tùm quomodò ille &*

Hormisdas & *Satanam* genuisset, deq; eorum *ἀμικτή* sanguinis commistione. *Zarades* hic est, qui aliis *Zarades*, cuius legum meminit *Persis* latorum, *Theodoretus* *serm. 9. de Cur. Græc. affect.* quibus ipsis incestuosas nuptias, cum matribus, & sororibus, & filiabus, permisisset. *Zaruum*, *Materia* est, mater omnium feminum: sic enim Syriaco vocabulo dici potuit, Chaos illud æternum, è quo *Fortunâ* obstetricante omnia exorta esse, pleriq; Morosophi gentilium delirabant. Et ab hoc sibi Numine videtur nomen imposuisse *Zoroastres*, q. d. se esse *Zaruam* astrum. Exindè prodire duo principia contraria: *Hormisdas*, id est, *Oromazos* & *Satanas* id est, *Arimanius*. Quorum nominum tria propria Syriaca, primum & secundum, *sacrum lumen*; posterius *Adversarium*; at quod superest Græcâ origine, *immanè furiosam*, significant. Ab his, misto inter se contrario semine & sanguine, bona malaq; omnia, inter se confusa & commista, provenire: Sic ille. Extat vestigium huius profanæ Theologiæ *Zoroastræ* in *Oraculis* eidem auctori tributis, de quibus
mox.

mox. *Plethon* eorum interpres observat: *Pythagoricos & Platonicos Zoroastrem secutos*; *Res universas ab eo in tres classes fuisse distributas*: prima ab eo esse præfectum *Oromazen, quem oracula appellant, Patrem*; alteri *Mithram, quem eadem nuncupent Mentem secundam*; *Tertia Arimanium*. *Oromazen solis, qui περσὶ Cyrus dicatur, Τριπλάσιον*: *Mithram esse διπλάσιον*. *Res primi esse æternas*: alterius, *ortas quidem in tempore, sed non interituras*: *Tertij vero, morti & interitui obnoxias, hæc ille*. *Pselus in εκθίσεις eorundem oraculorum docet*: *Chaldaeos septem mundos statuisse*: *primum, empyrium*: *Tres ætherios, & tres ὑλαίους elementares*: *Principium verò unicum, quod ἐν καὶ ἀγαθόν profiteantur*: *colere autem Abyssum quandam Paternam, Tribus Triadibus constantem*; *quarum quæq; habeat Patrem, Virtutem & Mentem*. *Versus Zoroastræ, oraculi, ad verbum, sic habent*:

*Omnia perfecitq; Pater, Mentiq; secunda
Tradidit. hanc Primam, mortales dicere
suerunt.*

Plutarchus de Iside & Osiride, luculentius exponit: *Duos statuebat esse Deos*

Theologia, eosq; quasi ἀντιτίχους : quorum alter bonorum, alter malorum factor & alter esset. Istum propriè Deum vocabant, & *Oromazen* : hunc Dæmonem, & *Arimanium* : illum *luci*, hunc *tenebris* aiebat similem : *Medium* & ideò *Μιστρν* dictum *Mithram*. Utriq; sacra faciebant, alteri *ἰουαῖα καὶ χαεσίερα*, alteri *ἀπορρόπατα καὶ σκυδρωπά*. Quare, ut apud *Plinium* quoq; l. 30. cap. 2. & seqq. insinuat, alias herbas aut animantia Bòno DEO, alia Malo Genio consecrabant : beatumque putabant, si quis ex *Cacodæmonis* censu plurima interfecisset. Hinc annua festivitas *Vitiorum interitus* dicebatur, quâ plurima venenata animalia conficere, summa fuit pietatis, de quâ alibi. Fabulabantur autem *Oromazen* ex purissimâ luce ; *Arimanium* ex aterrimis tenebris ortum, *mutua semper inter se bella gerere*. Atque istum quidè sex fecisse Deos ; *Amicitia, Veritatis, Sapientia, Equitatis, Divitiarum & honesta Voluptatis*. Hunc verò totidem alios contrarios. Tùm verò *Oromazen* se triplicâsse, tantoq; à sole removisse spatio, quanto hic distaret à terrâ,

terrâ, cœlumq; ornavisse astris, quorum, *φύλακα καὶ προόπῃν* fecerit Sirium. Posthæc alios fecisse Deos, numero XXIV, eosq; in Ovo posuisse : id ovum alios totidem ab Arimanio genitos perforâsse ; itaq; evenisse, ut bona malis passim commista atq; interfusa sint. Esse tamen in fatiis, *affore tempus, quo bello, peste & fame humano generi ab Arimanio adductis, ipse tandem è medio tollatur.* Tum verò terram undiq; planam & aquabilem ; unamq; omnium hominum vitam ac πολιτείαν fore, omnibus aquè beatiss, unâq; linguâ utentibus, hæc apud Plutarchum.

Hæc Zoroastris fuit Matæosophia, de quâ quædam observatu digna notare non abs re est. I. Alia olim apud Orientis Gentes, totoq; ferè orbe, extra Ecclesiam, de DEO rebusque divinis fuit persuasio. *Chaldei* Solem & cætera cœlestia ; alia quidè, ut *Deos Magnos*, alia ut horum *Consultores*, *Θεὸς βουλευεῖς*, coluerunt, teste Diodoro Siculo. *Persæ* itidem : nam in altissimis montibus *Jovi*, id est, *Cæli gyro*, sacra faciebant : Soli item & Lunæ, & Aquæ & Ventis, & Telluri : & his qui-

C 5

dem

dem olim Solis; deindè tamen ab Assyriis & Arabibus edocti, *Uraniam quoque Venerem* venerari cœperunt, quam Assyrii *Milittam*, Arabes *Alittam*, Persæ *Metram*, id est Matrem, vocabant, hac Herodotus l. 1. de Zoroastræis principiis contrariis, altum apud utrumq; silentium. Sic Sabai quoq; Nabathæiq; Arabes : Mundum esse æternum : Deum summum esse Spiritum sphaeræ cœlestis, vel cœli Animam : ejus ministros, spiritus cæterarum stellarum : Solem esse Deum Magnum, rectorem mundi superioris & inferioris : Quod si certis artibus, conceptisq; verbis, imagines Soli & stellis dedicentur, fore, ut earum vires & efficacia in eas influant, quò fiant animatæ & intelligentiâ præditæ, possintque futura hominibus prædicere. Soli igitur aureas, Lunæ argenteas, cæterisque ex suo cuilibet metallo proprias consecrabant imagines ; arbores etiâ certas, quas Numini Planetarum putabant esse cognatas occultâ sympathiâ, certis dedicabant cerimoniis, cultuque peculiari venerabantur : rati virtutes siderum iis iri infusum, foreque ut ora-

cula

cula suis fundant cultoribus, & divina immittant somnia, hac & alia R. Moses Maimonides in *More Nebuch. p. 3. cap. 29.* Nec alia erat *Ægyptiorum* de Djs opinio, ut suo loco dicam. Quæ omnia S. literarum testimoniis confirmantur. Hæc ratio superstitionis, multis ante Zoroastrem seculis, inter istas Gentes nationesq; fuit: orta à Canaitis ante diluvium; post per Chaldæos, Sabæos, Ægyptios propagata, & in universum terræ orbem disseminata, *Genes. 4. 26. Deut. 4. 19. Job. 31. 26, 27, &c.* Quæ cum planè Magica & Theurgica fuerit, patet. 2. vanum esse, quod Plinius affirmavit, *Magiam in Perside à Zoroastre ortam*: Osthane, Xerxis comitem, semina sparsisse, obiter infecto, quâcunque commeaverat, mundo: addit *Bisselius*; ignaros prius, intactosq; talium fuisse populos, quos Osthane doctrinâ suâ fascinarit, & alia. Nisi de certâ quâdam, Magiæ specie ista accipiantur. Verùm, hæc aliis excutienda relinquo, & id potius observo 3. novam hanc Zoroastris doctrinam, cujus nec Herodotus, nec Xenophon, nec alius vetustiorum, qui quidē

dè m extet, meminit, haustam fuisse partim ex *Prophetarum oraculis* Israëlitarum-que a vitâ pietate, cùm malè percepta degenerâsset in hos errores; partim ex prioris superstitionis fæce: solitâ Diaboli astutiâ, quâ ex optimo divinæ veritatis mero confusis inolit erroribus, pessimum facit acetum. Vestigia Propheti- cæ doctrinæ manifesta sunt, de DEO *Luce purissimâ*. Psalm. 104. 2. Johann. 1. 5. &c. de Principe *Tenebrarum*, & bello adversus Deum ἀπορρύ. Genes. 3. 15. de Mente *Secundâ*, *Soli justitia*, *Mediatore Mundi*, qui & Pater & Mater sit, cui Pater omnia tradiderit: de SS. Triade, ex *Abyssô Paternâ*, &c. in primis de *Victoriâ contra Arimanium*, ejusq; regni abolitione, deq; signis & calamitatibus precesuris, atq; secuturis beatitudi- ne, de quâ vide, amabò, tantùm *Esai.* 2. v. 1. 2. & 40. 4. *Joël.* 3. 17. *Zephan.* 3. 9. & parallela, quibus Chiliastæ quoque abuti solent: ubi verbotim ista Zoroastræa: Quid? censebimus ne DEI Spiritum, DEI hæc Zoroastræa, *S. Prophetis* inspirâsse? aut furem deprehensum tenebimus, fur- rumq; suis restituemus legitimis posses-
soribus?

foribus? Id ergò, 4. puto jam constare; novam hanc Persarum religionem, cum Monarchiâ Cyri cœpisse; luctatam aliquantisper cum S. Prophetis, verâ de Deo doctrinâ, Cyro non incognitâ prorsus; paullatim post mortem ejus, sub Cambyse & Hytaspis Magi filio Dario, convaluisse: sensim à Pythagorâ, & Democrito, aliisq; in Græciam traductam; in arcanis tamen habitam fuisse, donec literis Osthani & Democriti imprimis celebraretur. Interim Orientem pervagata ad Indos venit, quorum *Brachmanes* hodieq; Zoroastrem sequuntur in quibusdam capitibus. Nec aliundè videtur apud Cælecutios & alibi Nigri Cacodæmonis cultus. Tempore Apostolorum Domini *Scythianus* primùm, mox ejus successores *Terbinthus* & *Manes* cum lege Evangelij miscere conati, novis fabulis auxerunt, longè lateq; propagantes, ut *Epiphanius docet hæres. 66.* Iisdem temporibus Magi, sub specioso *Philosophia Pythagoræ & Platonica* obtentu, palàm portentosas artes professi, nomen & doctrinam Zoroastris, paucis prius auditi, cœpère quasi ebuc-

ebuccinare. Quæ nunc obiter notâsse, pluribus deinceps demonstranda, ex usu erit.

SECTIO 7.

Pseudopropheta dominationis instrumenta.

Libet paullum à proposito digredi. Admonuit Zoroastres, Reges & Principes sæpe Magorum usos operâ ad populos vel primò domandos, vel & postea in obsequio retinendos. Fuit hoc inter regnantium artes & sophismata, imprimis apud barbaros. *Εὐαλωτον γὰρ εἰς δεισιδαιμονίαν φῦσι τὸ βαρβαρικόν, Plutarch. in Sertorio.* Nulla res efficacius multitudinem regit, quàm superstitio: alioqui impotens, sæva, mutabilis; ubi vanâ religione capta est, melius jam vatibus, quàm ducibus suis paret, *Curtius l. 4. cap. 10.* Ita Pseudopphetis suis, regno diviso, abusi Reges Israëuitarum, sive decem Tribuum. Nam Prophetis DEI, qui toti in co erant, ut populum rebellem & ad regimen

gimen familiæ Davidicæ, sacraque aded
 avita & pristinas religiones, reducerent;
 nisi astute illos opposuissent, diu duratu-
 ram scelere partam potentiam non esse,
 satis præviderant. At illi Regum Para-
 sitici, aulæ canes erant, offæ ac ventris cau-
 sâ quidvis dicere ac facere parati, *ut E-*
zech. 13. 19. Mich. 3. 5. &c. Sic ante ulti-
 mum Urbis Sanctæ excidium *multi*, ut
 ait Josephus, à Tyrannis subornati Prophe-
 ta, populo denunciabant, *ut DEI auxili-*
um expectarent, &c. l. 7. Belli cap. II. Quod
& futurum Dominus prædixerat, Matth.
24. 24. Sic etiâ postea exorti *Pseudo-*
Christi suos habuere *Pseudopphetas*, erat-
 que Antichristus habiturus suum aliquem
 Hyperaspisten, *vide Grotium in Matth. l.*
c. & Apocal. 13. Sic Zoroastres Cyrum in-
 tot expeditionibus; Sic Osthanes postea
 Xerxem in bello, quod Græciæ intulit,
 comitatus: Ita Magi instrumenta fuerunt
 Persicæ Monarchiæ, adolevitque *Magice*
in tantum fastigij, ut Regum Regibus im-
peritârit, ut ait Plinius l. 30. cap. I. Cum
hi nempe ad artis hujus scientiam omnia
facerent, Hieronym. in Daniel. nihilque
 rite

ritè aut auspicatò fieri crederetur, nisi præcunte Mago. Par honos apud Gallos & Celtas olim *Druydarum*: sine quorum consilio nihil fas erat Regibus facere: ut ipsi potiùs regnarent; Reges tantùm administri essent eorum, quæ jussissent, de quibus ex *Dione Prusæo* & aliis *Merula Cosmograph. l. 3. cap. 11. parte 2.* Eadem *Gymnosophistarum* dignitas apud Indos: apud quos si quis ter in divinando aberrasset, perpetuo multabatur silentio; nec quisquam erat, qui indicto silentio cogere posset aliquem, ut loqueretur, *Arrianus de Alex. M. l. 8.* Quid *Numam* Romæ venerabilem; *Sertorium* in Hispaniâ potentem fecerit, quis ignorat? *Velleda Virginis* apud *Bructeros* autoritas valdè adolevit, cum prosperas Germanis res & excidium Legionum prædixisset. *Tacit. 4. Histor.* Quàm sæpè rebus novis studentes à Mathematicis ad spem imperii excitati, *Genesi imperatoriâ confictâ?* *Genus hoc hominum potentibus insidum, sperantibus fallax:* ait *Tacitus 12. Annal. in civitate nostrâ & vetabitur semper & retinebitur.* *Verus Vates, ut ait Cornel. à Lap. in Act. Apost.*

Apost. cap. 19. v. 19. Nam & hodie ibi frequens admodum est. Itaq; toties Mathematicis urbs & Italia interdicta: sicut castrum Angelis eorum: eadem pena exilis est Discipulis & Magistris, *Terull. de Idolatr.* Quam non paucis evenit principibus, ut vanis illorum capti pollicitationibus in exitium ruerint? *vide Alex. de Angelis in Astrolog. l. 5. capp. II. & 12.* Ita ergo Zoroastres Cyro familiaris, quasi Deorum Amicus & Auditor, leges suas Persis Barbaris persuasit, regnumque hero suo confirmavit Babylonium,

Humilis faciens animos formidine Divini!
Quæres ad multitudinem imperitam efficacissima est, Livio autore. Fuit autem Diabolo Inferorum Regi gravis causa, subornandi talem Ministrum suum, qui Cyri animum, pronum ad veram pietatem, averteret, novoq; artificio pristinis irretitum teneret superstitionibus. *Legerat enim,* ut commemorat Josephus, *Esaia Prophetias, inq; illis nomen & fata sua,* ducentis & decem ante ipsum annis consignata. Itaq; admiratus vatis divinitatem, Templi & urbis sanctæ adificationem promovit.

D

vit.

vit, favissetque pietati porò magis, nisi Diaboli fraude, seductis Magorum vanis vaticiniis, bellis se implicuisset, quorum exitus tandem fuit dignum spretâ proprietate exitium. Pari stratagemate *Sophiste*, ante annos abhinc ferè C. L., in Persiâ imperium obtinuerunt, auspiciis *Techellis*, ut refert Jovius l. 13. Histor. aut, *Schich-Haidaris*, de quo Hottingerus l. 2. Histor. Orient. cap. 6. Fuit is Ismaëli Sopho, quod Cyro Zarades noster. Videnturq; voluisse æmulari. Nam in speluncâ quâdam Antitauri montis multos annos commoratus, durissimam egerat vitam, contentus iis, quæ terra sponte dabat. Ergò ad eum pastores primum ventitabant & ruriculæ: mox excita vaticiniorum famâ ingens undiq; confluit multitudo. Hanc cum doctrinâ suâ de Hali Prophetâ, unico Alcorani Doctore, sibi primùm obnoxiam fecisset, postea ad audendum omnia promptam habuit.

SECT.

SECTIO. 8.

De Magorū religione, & Zoroastre ejus Principe, Arabū Persarumq; hodiernorum relatio.

Commodum accidit, ut cū hæc ex Adversariis meis descripsissem, in manus meas veniret *Specimen Historiæ Arabum Eduardi Pocockij, Professoris Oxoniensis*, à Doctissimo Viro, Domino CHRISTOPHORO Arnoldo, Noribergâ, ad me peramanter transmissum. Vidi cum magnâ voluptate Doctos in Oriente de Zoroastre planè mecum conspirare. Exscribam ex Notis integrum ferè locum, eumq; cum bonâ pace huic Exercitationi inferam. Inquirendum, ait Pocockius, etiam in Magorum hæresin est, quâ & Arabum quosdam secutos esse, ab auctore libri *Mostatraf* accepimus. Siquidem & ipsa non parvâ Orientis partem, Persiam præsertim, & vicinas ei Gentes, ac Indos, quos & hodiè addictos habet, infecerat. Quod ad nominis rationem attinget, Origine Persicum statuit *Mohammed Al-Firauzabadus*, è duabus vocibus conflatum, scil. *Mije Gush*, quod hominem.

curtis auribus denotat: Talis cùm fuerit primus sectæ Pater, indè nomen sortitum, quod & ad sectam suam transmisit. Quod si verum sit, conferri poterit cum iis, quæ narrat Justinus de auribus Mago à Cambyse præcisus. [*Nec dubito quin etymologia hujus autor eò respexerit, quam in ludibrium Magica secta excogitavit: in enim Hebraorum, & qui eos sequuti sunt Arabum mos fuit, ut fictis venustè nominum etymis, quos deridendos suis proponebant, traducerent*] Invaluit autem usus, ut idem vulgò Arabibus & Persis sonet Magus ac igniscultor. [*Inter Persica Proverbia, quorum Centuriam edidit Levinus Warnerus, est hoc: Licet Gabor per centum annos accendat ignem, tamen si vel semel in eum incidat, comburitur. Ubi notat editor, Gaber dici ignirolam. Quales adhuc uq; diem in Perside supersint, superstitionis sua tenacissimi. Eadem vox occurrit in Thalmude tract. Schobbat: Sub Ismaëlitâ habitandum potius, quàm sub Gaber aut Ghaver, de quo plura Hottingerus in Thesaurò Philolog. pag. 56.*] Ac certè ignem coluisse, eiq; Tempa consecrâsse, honoris quem

Luci

Luci habent gratiâ, referunt *Scharestanius* & *Abul-Feda*: Fundamentum Magicæ religionis fuisse Venerationem *Lucis* & fugam *Tenebrarum*. Lucem illi DEUM primum, & ut loquuntur, *Radiman* Antiquum statuunt, nomine *Vazdan*: Tenebras verò esse. DEUM creatum, è tenebris ortum, cui nomen *Ahraman*. Ita esse rerum Autores, DEUM & Diabolum. Hanc olim Persarum religionem fuisse usq; ad tempora Zoroastris, quem *Zaradustus* vocant, eumq; sub *Gushtasp*, id est Hydaspe, floruisse, autoremq;ne haberi ejus libri quem Magi amplectantur, ut à Deo coelicus Zoroastri demissum: cæterum, esse illis de hoc Zaradushro fabulas prolixas, inanes, & quæ recenseantur indignas, &c. *Hac ex Abul-Feda*. Meminit, ejusdem Zoroastris *Gregorius Abul-Farajus*, sub Cambyse Cyri filio, eum religionis Magorum Doctorem appellat, qui à quibusdam pro *Elia discipulo* habeatur, Persasq; de *Adventu Messia* monuerit, cujus signum sit futurum, stella, in cujus medio Virginis figura esset conspicua: &c. Ac certè diversas fuisse *Magorum sectas*

patet; quæ cum omnes convenerint in adstruendâ *Althanaurviah* scil. duo esse rerum principia Lucem & Tenebras, in partes abiisse videntur, quod alij principia ista coæva; alij alterum altero posterius esse statuerint. Sunt autem duo primaria Doctrinæ eorum capita; Primum, *de causâ missionis Lucis & Tenebrarum*, [hanc Hormisdæ & Satanæ *οιμονοχτα* vocat Theodorus Mopsvestenus] hoc illi rerum *Initium de causâ liberationis Lucis à Tenebris*, quam vocant *Reditum*. Quod in hac Magorum professione mutârit, Zoroastres, hoc fuisse videtur: Deum Luce & Tenebris antiquiorem fuisse, utriusq; conditorem: Eum esse unum, nec habere socium: bonum autem & malum probitatem & nequitiam, è lucis & tenebrarum mixturâ extitisse; nec aliter potuisse mundum existere, foreque ut, lux tandem vincat tenebras: tùm suum utriq; peculiarem, ac discretum ab alterius mundo, mundum futurum, &c. De libro Religionis præcepta continente, coelitus ipsi misso; mira *Al-Jannabius & Ahmed Ebn Tusef*: constituisse XII. voluminibus, quorum

quorum quodlibet integro Taurino corio compingeretur : in eo permitti, ut conjugia ineantur cum matribus, sororibus, filiabus : multa in eum è Davidicis Psalmis esse translata, &c. Manes, teste Scharestanio, mixtam ex Magorum & Christianorum dogmatibus, religionem condidit, de quo plura Pocockius addidit, consona iis quæ habet Epiphanius, & cæteri, qui de Manichæismo scripserunt. Hæc Arabes & Persæ de suo Zoroastre, quæ cum iis, quæ ex Græcis Latinisque scriptoribus deduximus, Doricè, ut ajunt, concinunt, manifestumque faciunt ; celebrem illum Magum mille integris annis Mose recentiorum fuisse, scriptaque adeò ab eo indigna esse, quæ cum Scripturâ Mosaica, in antiquitatis contentione, recenseantur. Eat nunc, & Hermippi glandes edat, qui volet, ut similes habeant labra lactucas.

SECTIO 8.

Zoroastræ libri quinam? quando & à quo scripti?

ENimverò fuerit Zoroastres, non unus tantum sed & alter, & plures; atque eorum aliquis non tantum Nino suppar, sed & Adamo, si Hermippo fides habenda, antiquior; dum nihil ille scripserit, manebit sua Mosaicæ Scripturæ gloria facta & recta. Jam verò nihil ab ullo tam antiquo scriptum editumve fuisse, ipsi illi librorum tituli, eorumque argumentum, clamant, qui nomen ejus præferunt. Scilicet Hermippus mihi iterum audiendus est: *qui vicies centena millia versuum à Zoroastre condita, indicibus quoque voluminum ejus positus, explanavit*, Plinio referente l. 30. cap. I. Quin audiam quoque ceteros infamium artium autores & professores; qui *Adami, Sethi, Enochi, Abrahe, Salomonis libros* jactitant, ut hac quasi hederâ magnorum nominum, vappam suam foetidissimam, vendibiliorem faciant. Audiam æquè
Magos

Magos Ignicolas in Perside & Arabiâ, & credam *XII.* illa volumina, singula vix uno Tauri corio compingenda, coelo esse missa. Sed videamus librorum inscriptiones, quorum apud Veteres mentio fit. Suidas recenset *IV. de Naturâ: de Gemmis, unum: Prædictionum Astronomicorum, V.* Ottho Heurnius de Primord. Philosoph. in Indico suo aliter & alios: *De pretiosis lapidibus V. de Astorum effectis, eorum inspectione prædicendis, unum: de agriculturâ V.* Horum, inquit, aliquot. Johann. Picus habuit, ut ipse ad Ficinum scribens, de Chaldaicis quibusdam à se repertis libris testatur: *Chaldaici, ait, hi libri sunt: si libri, & non thesauri. Audi inscriptiones: Patris Ezra, Zoroastri & Melchior Magorum oracula, &c.* Pudet me nominis Christiani, si talia Christianus quis sibi pati possit persuaderi! *Thesaurus* hic? *an carbones ex Erebo igniti & fumidæ stygis cædæ?* Esse viros doctos qui hæc *Zoroastri* tam antiquo; qui ipsi *Chamo* assint asserere?

Quid ille scripserit *de rebus Persicis?* nam Eusebius citat *Librum ejus sacrum Persi-*

cum dictum, in quo res Persarum executus sit. Fragmentum ex eo adducit hoc: *DEUS caput Accipitris habet. Is incorruptibilium primus, sempiternus, ingenitus, expers partium, sibi ipsi simillimus, bonorum omnium auriga, munera non expectans, bonorum optimus, prudentum prudentissimus, Pater iusti & juris, sine doctrinâ iustitiam edoctus, naturâ perfectus, Sapiens, sacra natura unicus inventor, hæc Eusebius l. i. de Præparat. cap. 7. Quis non furta agnoscat & deprehendit, etiâ absq; lanâ & licio, ut ajunt, ex Prophetica doctrinâ? deprehenderunt Arabes Saraceni, nos Christiani erimus naris tam obesæ, tam mucosæ?*

Quas ille rationes *Apotelesmatum & prædictionum Astrologicarum* tradiderit? si *Brachmanorum in Indiâ superiore monitu rationes mundani motus & siderum Hystaspes Darij Regis Pater eruditus, Magorum sensibus infudit?* si illi *qua ab Hystaspe acceperunt, per suam quisq; progeniem posteris atatibus tradere soliti?* ut habet *Ammianus Marcellinus l. 23. Histor. Si primus de Magiâ commentatus Osthanes, Xerxis*

xis comes, ut Plinius rerum istarum curiosus; quid tot millibus annorum antè Zoroastres? Oracula citat Synesius de *insomniis*: Collegit ex Platonicis, qui omnes Apostolorum ætate recentiores, *Franc. Patritius* anno 1593, edidit *Opfopæus Parisiis* Anno 1599, cum Pselli & Plethonis notis: Heurnius in Indico suo in certa distinxit capita, titulumq; præscripsit: *Zoroastri Bactrianorum Regis, ac Principis Magorum, oracula Magica sincera!* Non possum excandescere; misereor magis. Ne quis hic artis portentosa & prestigiatoria præcepta tradi putet, Dogmata sunt de pietate & cultu divino secretiora, sive Magorum, sive Ægyptiorum, sive Chaldaeorum, à fide orthodoxâ non admodum aliena, uti Psellus docet, & ante hunc Synesius Episcopus Cyrenensis, sic editor Opfopæus. Ego his testibus magis credam, quam oculis meis? Fuit uterque ex eâ sectâ, de quâ Psellus ipse; nam cùm Chaldaica Dogmata συντόμῳ recensuisset, adjecit: *Platonem & Aristotelem pleraq; eorum recepisse: At Plotini, Jamblichi, Porphyrij & Procli sectatores per omnia sequutos, ἀκολουθῶντες* absq;

absq. ullo examine, ut vultas puras, admisisse. Quæ in his oraculis sunt de Iyngibus, de Synochis, de Telarchis, de Potentiis intellectu præditis, quas νοεμαγωγὲς vocabant Chaldæi; Item de Hecate Deâ, qua medium inter has ducat ordinem, & omnium potentiarum sit centrum, & id genus à fide catholicâ aliena non sunt? Quanquàm tam perplexa, ut quo quo trahi se sinant, ac Loxiam aliquê autorem testentur? Magicum, Diabolicum non est, quod dicitur: Nomina barbara ne unquàm mutaveris? Sunt enim singulis à Deo data, potestatem in sacris ineffabilem habentia? Scio, simile, quid affirmari ab Origene contra Celsum; sed æquè vel excusari vel communi calculo damnari, scio. Certè Psellus cùm hæc ipsa exponeret; Equidem, inquit, Chaldaicas non probo teletas, nec dogmati huic omninò accedo. Quid illud? operare circa Hecatinum σφαῖραλον, circulum aut turbinem: Magicum, præstigiatorium non est? Ita dicebant circulum, trocho similem, cui inclusa esset Sapphixus, aureum: qui bubulo loco σφαῖραλον, varios undiq. in se continebat characteras. Hunc rotantes,
magicae

magicas perficiebant invocationes, ut habet Psellus. Tale est quoque illud: Quando Daemonem terrestrem videris accedentem, Sacrifica lapidem mizver, inclamando. Quod planè ex Diaboli arcanis esse, nemo tam ferrei oris est, qui negare possit.

Mitto id genus plura: Autorem quæro horum scriptorum Zoroastræorum: In quo investigando digitum attollo Francisco Patricio ipsi, qui *Discuss. Peripatet. Tomo 1. lib. 3.* verè ait; in more fuisse olim, ut si cui libro auctoritatem accedere cuperent, vel DEI alicujus, ut Ægyptij Mercurij; vel hominis insignis nomina ornarent: reverentiâ scilicet quâdam, vel etiâ quod vendibiliorem eo nomine sperarent fore; vel quod factui proprio, alieni nominis quàm sui insignibus, gratiam majorem consequi sperarent ac immortalitatem, &c. Quod ut testatissimum est innumeris exemplis, ita semel observâsse ex usu erit. Deindè reperio in antiquitate diversos Autores, qui libris à se conscriptis & confictis Zoroastris nomen præposuerunt. Quorum antiquissimus videtur fuisse Erw, ille Armenius genere Pamphyliu, de quo ex Platone

tone & Clemente Alex. diximus. *Alter* Proconnesius ille, cujus meminit Plinius, qui Magica paulò ante Osthane[m] scripserit. *Tertius* mihi videtur, qui se *Astrampsychi* nomine venditavit, cujus *Onirocritica* primus digessit & emendavit Josephus Scaliger, ediditque cum aliis Opsopœus. Meminit ejus Laërtius in 1. & Suidas. Sed quis ille? nisi Zoroastres fuit? hoc enim sonat nomen Astrampsychus, *astrum animatum*. Alios indicat Clemens Alex. 1. Stromat. *Prodici hæretici affectas gloriatos, habere se arcanos Zoroastris libros*: Alios Porphyrius in Vitâ Plotini: *Gnosticos ejusmodi Zoroastris libros confinxisse, quos Plotinus & Amelius, Platonici circa annum Dom. CCLXX. scriptis contrariis adulterinos & supposititios esse demonstraverint*. Gnostici tamen hi non alij fortè, quàm *Prodiciani*, ex Simonis Magi, Menandri, Basilidis & Carpocratis sectatoribus Magi, Platoniorum nomine nefandas artes celantes: de quibus Theodoretus l. 1. *Fabul. Hæreticar.* Hi primi Zoroastræa dogmata & oracula, post Adriani Imp. tempora, in Ecclesiâ Christianâ jactare coep-

ceperunt, ut fabulis suis portentosis auctoritatem aliquam compararent. Mirabili artificio usus est Diabolus, ut gloriam Christi, cujus nomen jam tunc toto terrarum orbe, etiam inter barbaros extra Romanum Imperium, cantabatur, opprimeret. Nam ut *Pseudoapostolos* prius excitaverat, qui Pharisaismum cum Christianismo miscentes, hujus sinceritatem adulterarent; ita mox inter Gentes adduxit *Magorum* aciem, qui Christianam doctrinam cum Zoroastræâ, Pythagoricâ, Platonîcâ, ita studerent conciliare, ut illam in contemptum aducerent; hanc animis tandem solam instillarent. Sed cum id impudentius molirentur, infamarentque & Christi & Zoroastris, Platonisque nomina, horrendis suis, & ab omni rectâ ratione, ipsoque communi hominum sensu alienis commentis, evenit, ut studiis quidem diversis, operâ tamen communi, tam Christianos, quàm Platonicos qui se ferebant Philosophos, experientur adversarios: usque dum tandem, debellatis omnibus hostibus, victrix Veritas palàm triumpharet,

pharet, REGNANTE CHRISTO! Quare post Adrianum Imp. ultimamque Judaicæ Synagogæ dispersionem, quæ Gentibus in salutem cessit, ut dixit S. Paulus, Roman. cap. II. ut *Sibyllina* pleraque & *Hermetica*; ita & *Zoroastræa* conficta, sunt *oracula*, quæ tamen mox omnia, cum toto paganismi apparatu, in Orcum, unde emerferant, reciderunt: è quo tunc iterum non tantum eruntur; verum etiam novo mangonio interpolantur, & & non sine magno præconio venum expomuntur. Ita redit orbis in orbem, luditque Diabolus choragus, permittente DEO, eandem fabulam, in iustissimum fanè ingrati mundi exitium. An quicquam extiterit, à vero quodam Zoroastre literis editum, præter ea, quæ Erus ille, quisquis fuit, conscripsit, non puto constare posse. Hermippum, ut semper, indignum censeo, qui ubi de Veritate quæritur, testimonium rogetur. Quanquam nec hoc ipsum sit extra dubitandaleam; Erum illum Pamphylum, Cyri familiarem, librum, qui ejus nomine prænotatus fuit, conscripsisse. Græcus fuit ille

ille liber, & à Græco compositus, ut & *versus Arimaspei*, editi, ut credebatur, ab Aristæâ; Zoroastre, ut puto, Proconne-
 sio: antiquum utrumq; scriptum: nam-
bujus meminit Herodotus; illius argumen-
tum exposuisse videtur Plato, qui & do-
 ctrinam, quam Chaldaicam & Magicam
 fuisse non negandum est, utriusque pas-
 sim secutus est. Versus Arimaspei fabu-
 lam narrabant, *de Arimaspiâ* civitate apud
 Hyperboreos; similem illi, quam Poëtæ
 vulgò de Campis Elysiis, & Insulis For-
 tunatis: è quâ Plato Rempubl. suam ex
 parte delibavit. Autor mihi horum Cle-
mens Alexandrinus 4. Stromat. sub finem.
 Nam cum Euripidis versus adduxisset:
aurea sunt in tergo meopenna, aptanturque
amabilia Sirenium talaria: Ibo in immen-
sam aethera, ut conveniam Jovem! Piè sub-
 texuit noster: Ego autem Christi spiritum
 oraverim, ut pennis suis alatum sustollat me
 in meam Jerusalem. Nam & Stoici dicunt,
Cælum xueiv esse Civitatem: qua verò hic
 in terris sunt, nondum esse Civitates: dici
 quidem, non esse. Est enim Civitas honestum
 quid, & populus systema quoddam civium, ac
 E multi-

multitudo hominum à lege gubernata: quem-
admodum Ecclesia à DEI Verbo, ἀπολόγη-
ται, ἀπεγίνωκετο ὅλως in terrâ: sit enīus vo-
luntas DEI in terrâ, sicut in cælo. Imagi-
nes verò hujus ipsius Civitatis etiam Poëta
nobis fabricantur scriptis suis: Nā Hyperborea
& Arimaspiæ civitates & campi Elysi, iusto-
rum πολυτεύματα sunt; cujus etiam exem-
plar in cælo positum Platonis πῶλον esse scimus.
Videtur Aristæas de Arimaspiis fabulam
primus composuisse; de Hyperboreis po-
stea Abaris, cujus sagitta celebratur, per-
texuisse: Utriusq; argumentum & scopus
fuisse; describere beatam vitam, & me-
dia, quibus ad eam perveniri possit. Neq;
aliud Eri illius fuit propositum. Nam ut,
ex Platone apparet, descripserat ille Ani-
marum multiplicem statum & conditionem:
Vivere eas primū in cælo beatissimas,
fruiq; ineffabilibus deliciis, & pulchritu-
dinis immensæ spectaculis: Indè descen-
dere, in corpora, & vicissim remeare,
perpetuo quodam orbe ad patrias sedes,
alias citius, alias ferius, pro ut meritæ fu-
erint. Ita Parcariū lege & ordine fieri, quæ
matris suæ Necessitatis pensum immenso
fuso

fuso evolvant. Eligere autem singulas vitam & Dæmonem; sortiri ordinem: Quare inclamare omnes Prophetam quendam, cum ad *Lachesis thronum* adven-
rint, sortes & vitarum exempla, ex ejus sinu, accepturæ: *Non vos Damon sortietur; sed vos Dæmonem eligetis. Qui prior sortem ceperit, prior eligat vitam, cui necessariū inhærebit. Virtus inviolabilis & libera. Quam prout honorabit aliquis, aut negliget, ita plus aut minus ex eâ possidebit. Eligen-
tis culpa est omnis, DEUS autem extra culpam!* Tūm verò animas in *Letheum campum* adductas, ex fluvio *Amelitâ* bibentes, vitæ superioris oblivisci, ferrique ad generationem, & induere corpora non hominum tantum, sed etiam animalium, &c. At exactâ mortali in terris vitâ, fisti *ad tribunal judicum*; qui postquam de singulis judicârunt, justas *ad dextram* in cœlum assurgere jubeant, ferentes in adversâ corporis parte rectè factorum in vitâ notas; injustas verò *ad sinistram* descendere in *Orci culum*, gestantes in tergo scelerum suorum indelebilia stigmata: donec post innumeros annorum circulos,

E 2

los, cùm decuplam quocunq; pro facinore luerint poenam, remeare incipiant, & in coelum iterùm evadere: nam nondùm purgatis ex immani hiatu emergere non licere: obſtare *igneos carnifices* truci adſpectu, qui egredi ante tempus nitentes rapiant deorsùm, manibus pedibusq; & cervice devinctis, dirisq; modis prostratas excarnificent. *Hoc fabula Eri*, ut Socrates apud Platonem vocat, *compendium est*: in quâ ut Propheticae doctrinae clara non pauca vestigia apparent; ita Magica multa; *de animarum origine, μεταστάσεις, in varia corpora transitu, circulari regeneratione, multiplici purgatione, & id genus, permixtae esse manifestum est.* Interſperſit autem varias Græcorum fabulas, ut Græcum fuisse palàm sit, quas apud Platonem videat, cui libet. Hinc Pythagoras sua hausit dogmata: quæsitâq; varia *purgationis animarum media*, ut facilem haberent, post hanc terrestrem vitam, in coelos reditum: quare *mysteria & Teleta* planè Magicæ inventæ, quibus animæ cum Superis Dæmonibus unirentur, de quibus Jamblichus, Porphyrius, Proclus & alij

& alii eorum coætanei Platonici multa, hîc non dicenda. Hæc idèò adduxi, ut quandam Zoroastrææ *de beatitudine* doctrinæ epitomen adferrem ; quam qui cum Oraculis illis, de quibus huc usquè, conferet ; & cum illis ipsis, & cum reliquâ Zoroastris doctrinâ, superiùs è Græcis, Persicisq; & Arabicis scriptoribus expositâ, ad amussim convenire deprehendet, facileq; animadvertet, omnia ab uno fonte profluxisse : nempe autor quisquis fuit, ex Prophetica scriptura, gemmas quasi quasdam primigeniæ veritatis furto sublegit ; quod & res ipsa docet, & omnium prudentum sensu, Arabum etiâ ac Persarum, ut diximus, constat. Hoc furtum ut & celaret, & pestiferum faceret adperso veneno, operam dedit : jacentque adeò *carbunculi* quasi illi Prophetici *in cæno* Magicæ superstitionis, quo obliti vix eradiant. Ut conferri inter se possint faciliùs, pauca quædam ex Oraculis Zoroastræis repetere operæ videtur pretium, quo labore defunctus exercitationem hanc finiam. De DEO sic docent Oracula : *Multiplacata est unitas*

E 3

Pater.

*Paterna, & generavit duo. Toto in mundo
 Splendet Trinitas, cujus principium est uni-
 tas. Omnia ab uno igne producta sunt. Omnia
 perfecit Pater, & Menti secunda tradidit.
 De Animæ beatitudine : Purum anima
 tua oculum converte, vacuamq; mentem in-
 tende in intelligibile. Est enim intelligibile
 quoddam supra intellectum, quod sola intel-
 lectus flore percipi potest.*

*Disce vias anima, quæis veneris? ordine
 quonam,*

*Quâ mercede, tuum corpus susceperis? illud
 Sic reflues, pia facta velis si jungere verbis.
 Ne deorsum vergas! Patet ingens subitans
 hiatus*

*Sub terrâ, septemq; rapit fatalis Anances.
 Ad solium gradibus. — Quæras Paradisum!
 Ipsa Deum rapiens ad se Mens, jungitur illi;
 Nil mortale tenens, divinitus ebria tota.
 Ne tu animo terræ spatia hæc immensa
 pererres;*

*Nam nunquam in terris nascuntur ger-
 mina Veri.*

*Nec Solis metire vias, aut collige normas.
 Non causâ ille tuâ; Patris sed Numine
 fertur,*

Lunam

*Lunam linque, Polum quæ Fati lege per-
agrat :*

*Astræq, Te propter, quæ cælo condita,
non sunt :*

*Nil veri referent Volucres tibi præpetæ
pennæ :*

Extæ nihil fibræq, hæc omnia nil nisi nuga :

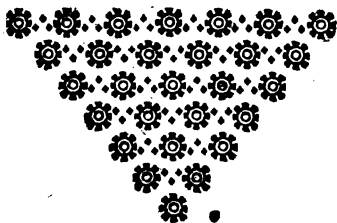
Æriscatorum ludibria ! Tu fuge cautus,

Si Paradisum vis sacrum pietatis adire,

In quo versantur, jus, fas, sapientia, virtus.

Placuit hæc ad verbum vertere : splendida, si corticem verborum videas ; putrida & Magica, si gustes medullam. Verba furatus est autor ex Prophetarum thesauris ; sensum corrumpit Magico ingenio. *Unum D E t i M* prædicat, qui genuerit duos, Oromazon & Satanam. *Trinitas* illi creatâ est. *Anima* ante corpus, libidine serviendi in corpus venit ut mercenaria : *via reditus*, illi sunt sacri de Deo sermones, Magicæ preces, & opera mysticæ teletæ, sacrificia & initia : His exuit mortalitatis vincula, & *inebriata quasi D E O*, unitur illi : cætera, quæ magni sunt, divinationum genera, ut divinum faciant animum, nihil possunt : vide Plethonis &

Pfelli commentaria. Puto me demonstrâsse, veritatis citra contentionis studium amantibus, neque aliquem Mose antiquiorem fuisse Zoroastrem, & quæcunque Zoroastræo nomîne jactantur scripta reliquias continere Prophetica doctrinæ, Magorum scelere, infernali virulentiâ corruptas, ut *odor vitæ*, Prophetas spernentibus, justo DEI judicio, verteretur *in odorem mortis*. De Zoroastre fat multa.

EXER-

EXERCITATIO
SECUNDA,
DE
MERCURIO TRIS-
MEGISTO,
EIVSQUE SCRIPTIS.

SECTIO I.

*Veterum de eo testimonia, &
per omnes ferè gentes deducta
traditio.*

Inter quinq; Mercurios, quos Cotta
recenset apud Ciceron. 3. de Nat.
Deor. duo postremi feruntur.
Ægyptij. Prior Nilo patre genitus, quem
Ægyptij nefas habent nominare: & posterior
quem colunt Pheneatæ, Argi interfector,
ut volunt Græci, qui cum Jo in Ægyptum
è Græciâ profectus, Ægyptiis leges literasq;
tradiderit: dictus ab ipsis Thoyth, condi-
tor

tor urbis Hermopolis. *Qui tametsi homo, fuit tamen antiquissimus, & instructissimus omni genere doctrina, adeò ut ei multarum rerum & artium scientia Trismegisto cognomen imponeres, ut ait Lactantius, l. I. cap. 6. Ipse de se, si credere dignum est, in Asclepio suo, de quo postea, narrat: Avum sibi fuisse Mercurium Majorem, qui, ut ait, Consilij Pater, omniumq; κατηγνὴς fuerit, Ἰσιμύγιστος Ἑρμῆς.* Quæ interim non obiter notanda.

Hunc ergò Mercurium cognominem *Avo*, quem Ægyptij inter *Reges DEOS*, qui per infinita apud se regnârint secula, postremo loco numerant, ante primum *semideum Osiridem*; hunc, inquam, *trecentis ante Mosén & amplius annis* vixisse, plurimosq; edidisse libros, etiàm inter Christianos quidam Docti nostrâ ætate contendunt: freti testimoniis innumeris, & traditione, ut ajunt, antiquissimâ, per omnes ferè gentes nationesq; divulgatâ. Authores ejus Ægyptiine fuerint, an Græcî? incertum: certum, diu inter utrosque de Mercurio certatum fuisse, tantisper quidem, quoad usq; litem, ex mendaciis sortam

ortam, solâq; mentiendi confidentiâ nixam, veritas Christiana illucescens dirimeret. Jam *Herodoti* ævo vigeabat illud certamen, ut ex lib. 2. apparet: Ille tamen nullas de Mercurio Ægyptiorum narravit fabulas, etsi *Osiridis*, & *Isidis*, & *Ori* meminisset. Quod miror: ac ferè in eam venio sententiam, eo tempore nondùm, fuisse excogitatas. Primus videtur, qui quidèm extet, mentionem fecisse *Plato*, cujus testimonium postea expendemus. *Diodorus* verò *Siculus* pluribus fabulas exsequitur lib. 1. fuisse, ut compendificiam verba, apud *Osiridem* summo in honore, intimum ejus *Consiliarum*, & sacrum scribam: cum ex Ægypto in longinqua bella profisceretur, eum *Isidis* conjugii sua, cujus olim *Padagogus* fuerit, parastatam, Regniq; *Gubernatorem* reliquisse: addit *Diodorus*, à quibusdam tradi; fuisse in *Nysâ* *Arabiae* urbe, à quâ *Baccho* *Nysæi* nomen, *Isidis* & *Osiridis* sepulchra: superstare columnas duas, in quarum alterâ sacris literis hæc fuerint inscripta: Ego sum *Isis* Ægypti Regina: à *Mercurio* erudita: Quæ ego legibus statui, nemo solvere poterit. Ego sum uxor *Osiridis*:

Osiridis: Ego prima frugum inventrix: Ego Hori Regis mater. Ego inter astra Canis refulgens: mihi Bubastia urbs condita: Gaude, gaude Ægypte, qua me nutriisti! Similia his Plutarchus habet de Iside & Osiride, sed quæ Mythica quoque esse agnoscit & fatetur. Coeterum de libris ab hoc conscriptis, primi puto, testes citantur Selenus, Alexandrinus Grammaticus, cujus centum libri de Diis memorantur à Suidâ, ut arbitror, & Manethos, de quo deinceps. His autoribus prodit Jamblichus, Magus Platonicus, de Mysteriis: Mercurium de Ægyptiorum Sapientiâ scripsisse libros, triginta sex millia, quingentos, & vigin-tinovem: Eos inter esse de Diis Emphyreis centum: de Diis Ætheriis totidem: de Cælestibus mille. Admissi risum teneatis amici! Clemens Alex. 6. Stromat. recenset, quadraginta duos sacros, quos memoriter ediscere debuerint, qui sacra curarint, eosq; tanto in pretio & honore habitos, ut in publicis pompis religiosè circumferrentur. Quales fuerint, postea audiemus. Verbo: ἱερὰ βιβλία, Magica & idololatrica fabulamenta. Synesius de Providentiâ,

cum longam de Osiride & Typhone
 Ægyptiorum fabulam retenseret, hoc
 quoque inter cœtera non inscitè, pro ar-
 gumenti ratione, confinxit: *Osiridem Re-*
gem, literatorum summum fautorem, ex
publico alimenta constituisse librorum Scri-
ptoribus, quod in hoc opere occupati quæren-
do victui vacare non possent. Sed de libris
 mox plura. Græci, cum multa fabulati
 sint de Mercurio, nullum tamen ab eo se
 librum habere uspiam, quod sciam, ausi
 sunt gloriari. Plato tamen, ut ajunt, Mer-
 curij se discipulum profitetur. A Græcis
 acceperunt fabulam *Druyda Gallorum*:
 DEUM, inquit *Cæsar*, maximè Mercuri-
 um colunt: hunc omnium inventorem
 artium ferunt, l. 7. *Belli Gall.* Germani
Teuthatem vocare soliti, quasi *Taautem*,
 dicerent; quod ab Ægyptiis nomen acce-
 pit, ut refert *Tacitus*, de quo plura *Schedius*
de Diis Germanor. Syngram. l. cap. 5. Sed
 neque illi; neq; ulla olim ante Ægyptios
 natio, de libris Mercurij quicquam ausa
 fuit comminisci. Quare proprium hoc
 Ægyptiorum peculium est. Phænices ta-
 men hoc sibi vindicabant. Itaque *Philo*
Bibline

Biblius citat *Santhoniathonem*, antiquissimum Phœnicum historicum, qui *Hermētis* librorum meminerit, quodq; *Phœnicum* sapientiâ præstans, primus religionem Deorum, ab ignorantia vulgari, ad doctrinæ dignitatem reduxerit, apud *Eusebium* l. i. de *Præparat.* cap. 7.

Irreperunt hæ fabulæ de *Mercurio* in *Ecclesiam*: Quæritaque cœpit, quis ille fuerit? Quidam cum *Mose*, aut cum *Jethrone* ejus focero confuderunt. Sic ex *Josepho* *Serapim*; ex *Mose* *Dionysium* sive *Osiridem*; ex *Josua* *Herculem* *Ægyptium* fecerunt. *Hebraorum Rabbini*, quæ de *Mercurio* *Ægyptij*, eadem de *Henoch* ante diluviano *Patriarchâ* fabulati sunt: Hunc *Arabes* ipseque *Muhammed*, *Adrin* appellârunt, eique eadem tribuerunt. Quanquàm *Athanasius Kircherus* *Osiridem* cum *Mercurio*, *Dominum* cum servo, confudisse, & ex *Osiridis* nomine *Adrin*, dictum opinetur, de quibus deinceps. *Chronicon Alexandrinum* à *Pico Jove*, *Italiæ* & *Occidentis Rege*, natum affirmat. *Jaunum*: huic à *Planetâ Mercurij* nomen fuisse inditum: reperisse aurum ejusque con-

conflandi rationem, convasatisq; rebus suis, multoq; auri pondere, fugisse in Ægyptum: ubi à *Mesremo* Rege Chamigenâ receptus, cum propter sapientiam & artes varias in magno esset honore, defuncto tandem successerit. Hæc de Mercurio superiore: post hunc regnâsse ait *Autor* Vulcanum, & Vulcani filium, Solem: his successisse Sositidem, Sositidi Osiridem, huic Orum, Oro Thulen. Tùm verò regnum ex *Chami* genere suscepisse *Sesostri*m: atq; hic, ait, idem fuit *Mercurius Trismegistus*, vir suspiciendâ sapientiâ, qui assererat tres esse maximas Potentias, nomenq; innarrabilis & opificis DEI, unam dixit esse Deitatem. Ita enim de Naturâ DEI, ut in variis ejus libris reperitur, cum *Æscylapio* disseruit, &c. similia habent *Suidas*, *Cedrenus*, & alij. Hic scripsit libros, ait *Lactantius*, & quidem multos, ad cognitionem divinarum rerum pertinentes: in quibus majestatem summi ac singularis DEI asserit, iisdemq; nominibus appellat, quibus nos, Deum & Patrem, &c. lib. I. cap. 6.

Ergò *Trismegisti Mercurij* omnes ferè nationes famam ab Ægyptiis acceptam.
pro:

propagârunt ; *libros* verò non tantùm Ægyptij in magna veneratione habuerunt ; verùm etiã *Hebraorum* Rabbini, *Arabum* Sapientes , *Græcorum* Philosophi, ipsi deniq; antiqui *Ecclesiæ Christianæ* Doctores laudârunt & citârunt : è quorum catalogo supersunt ad huc duo, *Asclepius & Pæmander*. Et ausit quis contradicere ? Sic illi pro Mercurio : quibus quantum insit ponderis , nunc paullò pensius examinandum est.

SECTIO 2.

Ægyptiorum, de Antiquitate cum aliis gentibus disceptatio ; pro suâ adstruendâ immania mendacia.

Quicquid *Mercurij* antiquissimi *libris* uspiam memoriæ proditum est, Ægyptiorum fide nititur : hanc à mendacissimis hominibus si quis exigat, idem faciat, ac si aquam à furno postularet, lanam à caprâ. Persuaderi si quis sibi sinat, vera

vera esse, quæ de *Thaauto* suo narrant; cætera, æquè credat oportet, quæ illi de *Regibus Dis, & Semideis*, ante Homines, qui per infinita temporum spatia *Ægypto* imperitârint, deblaterant. Ita enim ea inter se connexa sunt, ut vel stare simul vel cadere necesse sit. Antiquissima de antiquitate nō modò inter Græcos, *Athenienses & Argivos*; sed etiam inter Barbaros, *Ægyptios, Æthiopes, Chaldaos, Phryges, & Scythas*, fuit contentio. Autochthones gloriari se sunt non soli *Athenienses* in Græciâ, quod & cicadis suis aureis significare voluisse dicuntur, quas capillorum cincinnis innexas habebant; verum etiam *Aberigines* in Italiâ; *Turdetani* in Hispaniâ; *Lemovices & Burdegalenses* in Galliâ, de quibus *Merula* in *Cosmograph.* & *Martialis Episcopus* in *Epist. ad Burdegal.* quisquis fuit: *Vos*, inquit, *ipsum genus vestrum ignorabatis, nec de unâ matre unoq; patre vos cecatos esse noveratis, &c.* & alij plures. De eâ contentione præter *Herodotum l. 2. Diodorum Sicul. l. 1. Justinum l. 2. cap. 1. &c.* locus est apud *Scholias ten Apollonij Rhodij l. 4. Argonaut. vers. 262.*

F

memo-

memorabilis: quem quoniam Latinè alibi legisse non recordor, obiter verto & adfero: Dicit Poëta, inquit ille, antiquissimos esse *Ægyptios*: Herodotus verò *Phrygas*. At *Cosmes* in 1. *Ægyptiacorum*, & *Leo* in 1. ad *Matrem*, & *Cnosius* in 1. *Geographiæ Asiæ*, *Ægyptios* vetustissimos esse attestantur, primamq; in *Ægypto* urbem conditam *Thebas*. Nota. *Thebas* *Bæotias* vetustissimum in Græciâ oppidum esse, conditum ab *Ogyge* ante cataclysmum, ait *Varro*, 3. de *Re Rust.* cap. 1. extitisseq; ante sua tempora annis bis mille circiter & centum, quot à *Belo Asfyriorum Rege* usque ad *Augustum Cæsarem* ferè computantur. At *Hyginus* fab. 275. primam omnium urbem fuisse refert, *Thebas Hecatompylas* in *Indiâ* à *Jove* ædificatas: *Thebas* verò in *Bœotiâ* à *Cadmo* extructas dictas fuisse *Heptapylas*: de *Thebis Ægyptiis Hecatompylis* vide in historiâ *Osiridis* & *Busiridis* *Diodorum Sicul.* lib. 1. cap. 15. & 45. Pergit *Scholiastes*: *Consentit Nicanor*, & *Archemachus* in *Metonymiis*, & *Xenagoras* in 1. *Temporum*: *Hippys* quoq; primos fuisse *Ægyptios* ait ratione colligi posse, ex acris

tem-

temperie, & fecundâ Nili aquâ: Appollinus ipse, extitisse eos, antequàm omnia in cælo volverentur sidera: quare & horum naturam maximi callere ferebantur, primiç, stellis imposuisse nomina: ac duodecim quidem Zodiaci signa Θιὺς βελαίους appellârunt, Planetas autem πλανήτας. At Herodotus narrat Psammetichum Ægypti Regem, cui suppar fuit Judæorum Rex Manasses, quod notandum, ut observetur, quo maximè tempore hæc controversia agitata fuerit inter Barbaros; cùm scire percuperes, quinam mortaliū essent primi? duos infantes pastori cuiusdam commendasse, cum severo interdicto, ne quisquam ullum eos verbum audire sineret, solo capra ubere lactarentur: biennio elapso primam emisisse illos vocem, Bek, qua Phrygibus panem significat: sit Phrygas creditos fuisse Terrigenas. Hoc autem aliis stultè colligi videtur: nam infantes, cùm nullam nisi ovium caprarumç, vocem audissent, balatum articulatâ voce expressere. Deniq, Arcades se ante Lunam fuisse gloriabantur, ut apud Eudoxum in Periodo. Theodorus verd in XXIX, scribit; Lunam pauxillo tempore antè apparuisse, quàm Hercules

cules cum Gigantibus bellum gereret; Mnaseas regnâsse Arcadas ante Lunam: At Aristoteles in *Politiâ Tegeatarum* ait, habitâsse primùm in *Arcadiâ Barbaros*; eos adortos esse Arcades noctu, ante quàm Luna illuxisset, cumq; victos ejecissent, cognomen *Proselenorum* obtinuisse; alij *Enydmonem*, ex *Arcadiâ* oriundum, Luna periodos & numeros reperisse, & hac ratione nomen hoc popularibus suis promeruisse, &c. Hæc ille & alia.

Ergò ut *Chaldae* cæteris nationibus omnibus palmam hanc præriperent, ausi sunt jactare; ex quo sidera ipsi observârunt, usq; ad *Alexandri* in *Asiam* expeditionem, numerare se posse annorum quadringenta & septuaginta millia, eaq; monumentis comprehensa contineri, ut recitat *Cicero* l. 1. de *Divinat.* & l. 2. refutat. Regum antiquissimorum tempora non per annos, sed per *veipus, coicus, xai coipus* computabant. *Sarus* continebat annorum sex millia, vel ut ex *Abydeno Conringius* de *Asia* & *Ægypti Dynastiis*, tria millia & sexcentos: *Nirus* sexcentos, & *Sosis* sexaginta, *Salmasius* de *Climacter*, in præfat. Ita *Berosus* narrat, ante diluvium, Reges *Babylonia* novem regnâsse

regnaſſe per *Saros* centum & viginti: hoc eſt, per annos minimum 432000. Putaverant vaniſſimi homines, ſe ad ſummum mentiendi culmen perveniſſe, ſtareque in eo præcipitio, è quo nemo altiùs aſſurgere poſſit: vicere tamen audaciâ *Ægyptij*. Nam ante Reges homines & Semi-deos, regnaſſe apud ſe *Deos* cõmentati ſunt: Et primum quidẽ *Vulcanum* per infinita temporis ſpatia: huic ſucceſſiſſe filium *Solem*, præſeciſſeq; regno per annos ſexcenta millia, ſexcentos, ſeptuaginta ſex: hunc ſecutum in regno eſſe *Martem*, & deindẽ *Saturnum*; quorum illi *Sos* nomen dedere, huic *Re*: quanquã aliij hæc aliter. Huic tam nudo & foedo mendacio, ne erubeſceret, veſtem aliqui coloremque & pigmenta volebant inducere: *Ægyptios* annos habuiſſe primitus *lunares menſtruos*, imò diem pro anno ſolitos computare. Sic *Palaphatus*, & ex eo *Chronicon Alexandrinum*: *Vulcanum*, primum *Ægypti* Regem, in *Deos* fuiſſe relatum, quod precibus ſuis artem fabricandi arma de coelo impetraverit: quibus inventis & ad parandum victum & ad virtutem bellicam,

F.

tutan.

tutandamque salutem egregium hominibus præsidium attulisset: eundem quoque continentiae conjugalis legem primum promulgasse: *quorum utrumque ex Historia Thubalcaini Lameosida Mosaica confictum esse apparet*: Eo defuncto Solem filium regnasse, *per dies septem & septuaginta, supra quater millenos, & quadringentos*, qui conficiant annos nostrates XII, menses III, dies IV. Aliam enim computandi temporarationem id ævi Ægyptios ignoravisse. Dies illis pro annis fuisse: menses autem tum demum duodecim constituisse, ex quo vectigalia Regibus pendere cœpissent. Eum Solem Philosophum, eximium, castitatisque amantissimum fuisse: quare deprehensam in adulterio nobilem foeminam, mœcho interfecto, in pompâ per totam Ægyptum circumduci jusfisse, ut legi patris Vulcani honos haberetur: hinc ortam Homeri fabulam de Martis cum Venere adulterio, à Sole evulgato, &c. Placent hæc etiam eruditis, ut ita autument & Ægyptiorum gloriationes vel excusari vel retundi, & historias eorum cum Sacris conciliari posse.

Sed

Sed reclamant illi, quantum possunt; vim fieri suæ opinioni, ac futili commento frustra oppugnari suam antiquitatem; *Reges Deos annis* apud se tam multis regnâsse, *solaribus*, plenis, quorum quisque diebus constiterit *trecentis & sexaginta*: quibus Mercurius postea, regnantibus semideis Heroibus, *quinq; Epagomenas* Deorum Natalibus sacras, adjecerit; ut disertè protestantur *apud Herodotum, Diodorum, & Plutarchum de Iside & Osiride*. Quod & res ipsa confirmat. Nam regnâsse Solem annis XII, quid habet singulariter memorabile? cùm eo tempore, in quod ejus regnum oportet incidisse, scil. ante cataclysmum, ex Mosaicâ antiquitate constare possit, quosdam Patriarcharum ad antè millesimum vixisse, regnavisseque adeò septingentis fortè & ampliùs? Quis non jam nunc incipit suspicari; Ægyptios Sacerdotes, odio divinæ veritatis, studioq; eam obscurandi, talia & quidè, non aliundè, nisi ex ejus instrumento, & veteris Testamenti Scripturâ, fraude Diabolicâ, excogitâsse. Quod mox patefcet magis. Nunc mendacia illorum de Regi-

bus suis lubet paullo intueri, videsse tantum & inter se composuisse, erit refutasse.

SECTIO 3.

De Ægypti Regibus quàm inter se planè contraria retulerint Ægyptij, Graci, & Arabes?

Non credo quenquam esse, non dicam Christianum, sed ne quidem, cui sani quid saliat - *leva sub parte mamilla*, qui talia attentè contemplatus non videat, Diaboli mera esse ludibria, & rideat. Sed quia Atheis tamen aliquid subesse, veri videtur, quo everti possit S. Literarum fundatissima fides; repeto tantum argumentum illud, quo *Manethos* & *Charemon*, mendaciloquentissimi Ægyptiorum Historici, olim ab *Josepho* l. 1. contra *Apionem* refutati fuerunt. Qui dicta omnia, inquit, inter se confert, vanitatem autorum liquidò deprehendit. Si quid inesset veritatis, impossibile erat adeò discrepare eos. At qui mendacia confingunt, non curant scribere, qua altis sunt consona, sed qua pro
lubitu

lubitu excogitârunt. Id ut in aprico ponatur ; age, conferamus Ægyptiorum de Regibus suis antiquissimis traditiones.

Herodoto igitur, qui primus de his scripsit, ita narraverunt Sacerdotes, ostensis etiam, ad faciendam fidem, Regum colossis, ac Pontificum statuis : A principia ab innumeris seculis Deos imperium tenuisse Ægypti, & quidem numero octo, quorum primus fuerit PAN. His successisse alios duodecim, quos inter princeps fuerit HERCULES. Tertium ordinem cepisse à Dionysio, qui & Osiris ; desisse in Horo, ejus filio, qui & Apollo. Exinde regnasse HOMINES, primumq; MENAM : ab hoc usq; ad Sethonem Vulcani Sacerdotem, cujus precibus nobili clade illâ affectus fuerit Sennacheribus Assyriorum Rex, regnasse Reges trecentos XLI, Piromin cognomine, semper ex Piromi genitum, spatio annorum undecies mille, trecentorum & quadraginta. Ab Hercule ad Amasin fluxisse annos XVII CID. Sic illis, at Græci ejus ævi per omnia bis distantia. Nam, ut ipse refert Herodotus, qui apud Ægyptios primi habebantur Dij, in suo quisq; ordine ; apud Græcos inter-

postremos recenscebantur, PAN, HERCULES, DIONYSIUS. Hi itaque lite publicè contestatâ Ægyptiorum DEOS vindicabant, ut suos vernaculos: illi contra, Orphei plagio ex Ægypto surreptos in Græciam transfretâsse affirmabant. Causa olim perorata est, finiendâ nunquam: argumenta erant mera mendaciâ; picta tamen in speciem veri varijs conjecturis, sed vanissimis, ut apud Herodotum & Diodorum legere est.

Fabulæ inanissimæ aliquantisper, dùm recentes adhuc à furno q. calerent, palato arriserunt stolidissimorum Ægyptiorum; mox frigefactæ sperni coeperunt. Ergo alio apparatu recoxit *Manethos*, itaque condivit, ut nostratibus etiâ Dôctissimis Viris non insipidæ aut insulsæ videantur. Quis ille? quàm probæ notæ? *Athanasius Kircherus Oedipo*; frequens, ait, apud priscos historicos Dynastiârum Ægyptiacarum fit mentio, quarum tamen alium Autorem non habemus, nisi Manethonem Sybennitam, Sacerdotem Ægyptium, quem ante tempora Alexandri, quicquid dicat Scaliger, in Ægypto floruisse

ruisse comperio. *Quid ita?* Si quidem
 Josephus, *inquit*, l. I. contra Apion. cre-
 bram ejus mentionem facit: Sed & Heb-
 ræi lib. Juchasin, eum velut antiquissi-
 mum scriptorem & fide dignissimum
 citant, ita ut & Arabum quoq; scriptis ir-
 repserit: meminit quoq; Jochaides in suo
 Zohar, &c. Sed quis ille fuerit & quâ æta-
 te, ipso nemo certius dixerit. Extat, apud
Euseb. in Chron. epistola ejus ad *Ptoloma-*
um Philadelphum, quâ illi historiam suam
 inscribit & dedicat: quin & hanc usq; ad
Darium Codomannum ad Arbela devictû,
 subactamq; ab Alexandro Ægyptum,
 produxit. *Josephus* neque antiquitatis no-
 mine celebrat, & *mera deliramenta scripsis-*
se disertè affirmat, multisq; arguit. Hujus
 judicio si stetitissent postea nostri, *Julius*
Africanus, *Eusebius*, *Syncellus*, & recentio-
 res, non posuissent operam inanem in
 conciliandis ejus Dynastijs cum S. histo-
 riâ. Mendacium cum veritate nunquam
 potest coire. Hoc est αἰσχυλῶς συγλω-
 θῶν. Hebræi & Arabes recentiores, & de
 ponte suffragiorum dejectiendi sunt: Hic
 tamen nihil aliud dicunt, quàm quod alij
 ante

ante se: Scripsisse Manethon historiam Regum Ægypti. Quam quanti æstimaverint, mox audiemus. Quid ergo ille? Regum istorum historiam divisit in Dynastias, ut habet Kircherus, XXXII: quarum XV, ut potè ex hominum memoriâ, unâ cum diluvio deletas, omisit: Ceteras XVII, ex monumentis Ægyptiorum depromptas, eâ quâ potuit fide & diligentia descripsit. Bonâ ne? Multi, inquit, sunt, qui meras esse nugas putent, quin & ego in hac quoque opinione, me fuisse memini, donec Orientalium traditionibus monumentisq; instructior, tandem eas non ita commentitias, ac multi putare possent, comperi. Certum est, mentionem earum apud Ægyptios fieri, uti & apud Arabes. Sed hoc momenti non adeò magni esse, æquè certum est. Illud videtur plus habere, quod Eusebius habet, adduci ex libris Manethonis Sebennita, qui temporibus Ptolemæi Philadelphi, summus fuerit Sacerdos, easq; eruerit ex columnis in Seriadica terrâ positis, sacrâ, ut ait, dialecto, literisq; hierographice inscriptis à Thoyt primo Mercurio, quæ postea ex sacrâ lingua in Græcam post diluvium interpretatione versa; exq; sacris libris
 ab Aga-

ab Agatho-damone, altero Mercurio, patre Tati, in adyta sacrorum Ægyptiorum relatis. Hæc Manethos ad fidem adstruendam, ad Regem Philadelphum: ubi si falleret, redarguissent eum Sacerdotum alij: si non ob aliud, saltèm ut sic gratiam sibi Regis conciliarent. Quamobrem existimo, Manethon quidèm optimâ fide exscripsisse ista, unde proficebatur, &c. Sic Vossius 1. de Idololatr. cap. 28. Miror viros doctissimos tam facile falli velle. Nàm primò cupio scire; quid mendacissimo scriptori Columnæ illæ antediluvianæ, aut post libri illi antiquissimi sacri ad historiam Dynastiæ potuerint conferre, vel earum, quæ cum Diluvio periisse feruntur, & æternùm latent; vel earum, quæ tot millibus annorum postea exortæ monumentis illis longè recentiores extiterunt? Fingamus hic adesse nugomũ maximum: sciscitemur ex eo; obsecro ediffere; ex columnis illis à primo Mercurio inscriptis, quid depromis? XV. inquiet fortè, Dynastias Ægyptias diluvio anteriores. Quas illas? nullas: nam præter numerũ cataclysmus omnia oblitteravit. Quid ergò ex Mercurij posterioris sacris libris?

XVII.

XVII. reliquas. Illas ne? quas illi si nō omnes, certē plerasq; multis non modō seculis, verū etiam millibus annorū, scribendo antecessit? *Deindē* quī factum. est, ut solus hęc Manethos didicerit, ignorata aliis omnibus Sacerdotibus: non iis modō, qui olim alia narraverant Herodoto & Hecataeo Abderitæ; aut postea Diodoro Siculo, de quibus mox; verū etiam circa ea ipsa tempora *Ptolemao Mendefio, & Charemoni & alijs*, quos citat & refutat Josephus, de ipso argumento, quod aded inter se adversis frontibus pugnantia proderent? *Sed redargui potuisset Manethos, si sefellisset*: Primō, ponamus extitisse illas columnās, quod non negaverim; fuisseq; tam antiquas, quod nemo possit affirmare: nam *de Pyramidibus quando & à quibus extructæ essent? nulla erat inter Ægyptios consensus*, testē Diodoro: quis incertionem faciat, non fuisse à quopiam redargutum? cui & coætanei & posteriores Ægyptij scriptores contraxerunt? Deindē nego, fortē redarguetū apud Regem quemquam potuisse, aut si quis potuit, voluisse. Quis redarguit.

Her-

Hermappionem, qui obeliscum, postea in Circo Romano positum, literis hieroglyphicis inscriptum, interpretatus legitur, *apud Ammian. Marcell. l. 17.* & quidem, uti censet Kircherus, *falsissimé*? Quid si literas illas Columnarum nemo id ævi interpretari potuit? ex argumento dictas, *ignorabiles*. At cur uoluerint quoq; , quam potuissent, redarguere, ratio fuerat urgentissima? Metus erat ne, jam tùm divulgatis Sacrae Scripturae libris, Regi q; Philadelpho curâ LXX. Interpp. in Græcam linguam conversis, & aræ simul & culinæ Sacerdotum frigerent: quis negaverit, rem *ex compacto* gesisse, *velut in velabro olearij*, ut Comicum habet proverbium? sed quid opus est verbis? ipsi illi, qui, plus quam par erat, pro Manethonis hujus fide pugnant, tandem in multis desciscunt ab eo, pasimque deserunt, imò & errorum accusant. Quod pluribus persequi, non est instituti.

Venio ad *Diodorum Siculum*, qui recentior his est, & fide dignior. Scripsit *Herodotus*, historiamq; suam publicavit, Olymp. LXXXIV. anno ante Dei-Hominis

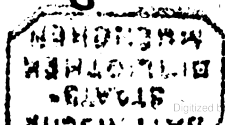
minis nativitatem, ut ponit Calvisius, CCCCXLII. Anno CCCXXIX. Alexander Magnus Ægyptum intrat. Ptolemæus Philadelphus regnare incipit, anno CCLXXXIII. sub hoc traditiones Ægyptiorum vulgat *Manethos*, post Herodotum annis CLIX. Circa Olympiadem GLXXX, ante Christum anno L. ferè, in Ægyptum profectus est *Diodorus*, annis post *Manethon* CC. & XXX. minimum. Quid ille? eadem ferè, quæ Herodotus audivit, in genere; alia omnia quàm *Manethos*. In Ægypto regnavisse primò Deos cælestes, Solemque, ante omnes, vel ut alij narrent, *Vulcanum*: in hoc dissentit ab Herodoto, consentit *Palæphato*. Hos secutos esse *Semideos*, genere mortales, virtutis merito *Dij*s adscriptos, ejusdem partim nominis cum illis, partim diversi. Tum inter homines primum præfuisse *Menam*, successisse longâ serie Reges CCCCLXX, & Reginas, quinq;, &c. Fabulari autem Ægyptios Deorum & Heorum apud se regnum comprehendere annorum XVIII. CIO. summam: homines verò usque ad Olympiadem CLXXX, quo tempore ipse in Ægyptum se contulerit, regnante

regnante Ptolomao, cui Novi Dionysii agnomen fuerit, regnâsse per annos XV. CIO. Sic supputatione factâ Sacerdotes colligere à regno Solis, ad Alexandri in Asiam transitum, annos XXIII. CIO. Quid, amabo, in his tandem certi, ubi pedem possumus figere? & quis non videt Manethon cum grandibus suis mendaciis aut redargutum, aut contemptum, & faceffere iussum?

Sed *Arabes* fortè certiora de Ægypti Regibus comperta habent? unde an ex suis antiquissimis monumentis! at nulla fuerunt, de quo seorsim. Ergò ex Græcis? nam neq; ab Hebræis, neq; ab Ægyptiis affirmari potest quicquam certi accepisse. Et fatendum sanè est, Herodoti, Diodori, Manethonis fabulas novisse: sed cur, ut egregii sunt artifices mentiendi, ita interpolant, ut Veteres unico quasi obelo notatas & damnatas, deleverint, novasq; & musteas ex iis procuderint. Nam primò ex *XV. Manethonis Dynastiis* antediluvianis, totidem nobis Reges finxerūt, Magos detestabiles: quorum primus fuerit *Nacraus*, qui & *Amasis*, qui duo lapidea idola in foro erexerit Ma-

G

gica

gica, quæ miro artificio fures, si qui praterirent, constrictos tenerent, ut pedem loco movere non possent : Cætera eiusdem commatis sunt, quæ apud Kircherum, qui vollet, legat : At post diluvium, cum animo advertissent, cæteras Dynastias, totamq; hanc scenam Regum Ægypti, cum S. literis nullâ ratione connecti posse, in quo iudicium eorum probo ; viginti & novem consinxerunt Reges, & fæminas Reginas, novis & in historiis planè inauditis nominibus, ut novi quid protulisse viderentur. Quam eorum vel audaciam vel & inscitiam quis non improbet ? Et fictamen istorum mos fert, ab ipso Alcorano derivatus. De quibus plura deinceps. Sat nunc aliquis, cui pectus sapit, & conciliet ista, atq; idem jungat vulpes, & mulgeat hircos. Ego cràs credo, hodiè nihil ! At tã vera habeo, quæ de Mercurio, Deo Thaumauto aut Thoyth dicto, eiusq; nepote juniore ; Tati Patre, ut & utriusq; libris, fabulati sunt Ægyptiis ; quàm quæ de Regibus suis Diis & Semideis, quos inter ille vel iste numerantur.

SECT.

S E C T. 4.

*Fabularum harum fons & fundus : quandò ? quâ de causâ ?
& undè conficta fuerint ?*

DE Ægypti Regibus post cataclysmum, à Menâ ducto exordio, non est cur hoc quidem loco sollicitus sim. Non difficulter accedo *Conringio*, qui in *Adversar. Chronolog.* Historiam Herodoti Ægyptiam, à Psalmeticho Rege, usq; ad Cambysem Persam, & sacris literis & veritati, sic satis esse consentaneam, docuit, *cap. 15.* Superiorum temporum Reges, resq; eorum gestas incertas, nec ipsis Ægyptiorum Sacerdotibus exploratas, aut studio fallendi, celatas fuisse, plus tamen inesse verisimilitudinis Herodoti narrationibus, quàm Manethonis aut aliorum, *capp. seqq.* De Regibus *Djs & Semideis* omnis est controversia : Hos si ratio ipsa, nam de divinitus patefacta veritate nihil attinet dicere, ex albo, non dico Regum, sed rerum ipsarum, expungit,

C 2

git, actum est de utroq; Mercurio : ut sciscitari porro de alterius vel utriusq; libris, nullius esse possit, nisi ad Anticyram ablegandi. Ut fabulæ Ægyptiacæ magis in conspectum veniant, ad fontes indagandos nos accingemus. Rem in pauca contraho *problemata*. Quæro;

I. *Fueritne Ægyptus habitata & regnata ante diluvium?* Non video ; cur Vossius, Regnum aliquod Ægyptiacum, ante Phalegi tempore , mundi q; inter Gentes divisionem post diluvium factâ, extitisse negare simpliciter debuerit? Moses ante diluvium *Potentes* passim in terrâ Tyrannos *famâ super athera notos*, dominatos disertè exponit, Gen. 6. v. 4. Nam quod Ægyptum veteres mari tetam diu, à Nilo demùm accumulato limo accrevisse, undè & Νεῖλος δῆπον vocata, tradiderunt ; rectè Kircherus interpretatur ; non de totâ, sed de eâ parte, quæ *Delta* dicebatur, accipiendum esse. Itaq; non abnuam Reges aliquos Gentes q; tùm temporis, eam possedisse terrâ, quæ multis post seculis Ægyptus appellata fuit. Quæ regiminis ratio, qui mores quæ instituta

tuta fuerint? ex Mosaicâ historiâ unicè colligi debet, & quantum sufficere potest modestis ingeniis, etiâ potest: ut ad fabulas *de Bello Atlantico* Platonis; ad Chaldæorum computationes chronologicas, *coctilibus laterculis inscriptas*; ad librum *Henochi* supposititium, fabulasve Thalmudicas *de duplici fame*, sub Adamo & Lamecho, *deq; Enosao diluvio*, & id genus *Annales Volusianos*, confugere non sit necessarium, nec tutum. Etsi non nego, aliquas antiquæ Traditionis, cum Mosaicâ historiâ consentientes, reliquias deprehendi in omnium ferè populorum fabulis.

2. *Quinam illi in Ægypti, aut alibi gentium Reges; quove nomine fuerint?* hoc æternâ nocte absconditum latet: neq; spes est ulla, ut erui unquam possit, certaq; fide produci in lucem. Unum scimus ex Mose, *decem capita* familiarum fuisse in Populo DEI ab Adamo usq; ad Noham: quos *Patriarchas* dicimus, & Reges quosdam fuisse, cum patria in suos potestate, nemo inficias ibit. At in familiâ Caini *duodecim* reperimus nomina;

septem virorum, qui sunt : *Cain, Hanoch, Irad, Mahujaël, Methusaël, Lamech, Jabal, Jubal, Thubalcain* : Tria foeminarum, *Ade, Zilla, Noëma*. Cainitas verò Tyrannidem exercuisse, missisq; longè lateq; coloniis, urbibusq; conditis, orbem occupasse; tùm verò Ecclesiam DEÏ, piosq; Sethanos partim vi & armis sibi subjugasse; partim deliciis & opibus inescatos irretitosq; ad se traxisse : cùm longâ pace & felicitate maximâ florentes ipsi, in omnia se voluptatum genera effunderent, DEÏq; timentes, omnium egenos, durâq; servitute pressos, naso suspendebant; quo evenerit, ut tandem illi, excepto Nohâ omnes ab avitâ pietate desceverint, mundoq; contaminato fatalem claviem induxerint; manifestum est.

3. *Unde ergò tot Dij, tot Semidei Gentium; quos Reges & ab obitu consecratos fuisse certum est, nec pagani dissimulant? Non dubium, quin hæc fabularum commenta abortus quasi quidem sint humani ingenii, concepti è femine primigeniæ veritatis. Legat aliquis in fabulis, Saturnum patris sui Coeli genitalia exsecuisse, è quorum*

rum sanguine enatæ sint Erinnyes: Eundem patrem regno exuisse, fratres Titanas compeditos in Tartarum præcipitasse: & quoniam ei pater Coelus materq; Tellus prædixissent fore, ut à filio principatus deiceretur, ideo natos simul in lucem editi essent, deglutire solitum, denique à filio Jove victum vinctumque Centimanis in Tartaro custodiendum fuisse traditum; *apud Apollodorum l. 1. Bibliotheca.* [Sic Insulares quosdam narrasse, in propinqua quadam Britannia insula, Saturnum nexu quodam somni vinctum à Briareo custodiri, multosque ei Dæmonas adesse ministros, *refert Plutarch. de Orac. Def. & Euseb. l. 5. Præparat. cap. 9.*] Qui hæc legerit, idem jam recognoscat *Lamechum* primum adulterum, paternæ cædis reum agi, quod *Cainum* in venatu imprudens interfecisset: quamquam *Ephrem Syrus*, homicidia mulierum causâ perpetrâsse ferat, ut viris peremptis illas sibi copularet, in *Catenâ Zephyrini*: cogitet; annon verisimile sit, eundem hunc ipsum *Cainum* expulisse regno, cum intemperis agitaretur, ob tot

scelera in patrem Adamum, in fratrem Abelem, & cæteros consanguineos commissa,

Torpid,, & multo collidens membra tremores

Tertull.in Genesi. Quid? annon statim in Saturno Cainum intelligit, in Lamecho Jovem? Mitto alia, nec enim hoc exsequi lubet, sed tantum digito indicare, & decurrerunt campum hunc jam alii. Si Lamechi filii *Jabal & Jubal*, uterq; à buccinâ arietinâ dicti, hic Pastor, ille Musicus, nunquid *Mercurius* sunt & *Apollo*? At foeminae; *Ada* ab ornatu dicta, annon *Juno*? *Zilla* à latendo, *Latona*? *Noëma* à venustate *Venus*? Quid *Thubalcainus*? annon manifestè *Vulcanus*? Ita ex his Cainiticis Proceribus *Dii Consentes* dicti excogitati sunt, ut Vossius ipse agnoscit.

4. *An ergo ex eodem fonte Ægyptiorum Reges Dii & Semidei?* Non aliundè. Nam primùm, qui Reges Dii, octo numero, fuerint; non obscurum est: recogitemus modò, quæ de Ægyptiorum antiquissimâ Astrolatriâ suprâ exposita sunt, *Exercit. sect. 6. & 2. sect. 2.* PAN ille primus

primus omnium, *Mundi Spiritus* est, universi molem agitans: huic successisse fingebantur cæteri septem *Planetarum præfides*. Post hos qui præfuere, si qua fides, *duodecim Reges*, Djs geniti, mortali genere merito virtutum, propterq; beneficia, & artes inventas, Deorum, ut ita dicam, lexiarchico, à posteris, adscripti, quinam alii sunt, nisi illi aliarum Gentium *Dij Selecti*; illi *duodecim Cainica stirpis q. rami*, de quibus modò diximus? At Chaldæi, ut meliore luto se fictos crediderunt, ita ad *decem Patriarchas* respexerunt, & ex iis *decem* sibi *Reges Antediluvianos* excuderunt. Nomina ex Apollodoro, aut Beroso, & Abydeno citantur à Scaligero, & indè ab Ruperto nuper in *Observat. Histor. ad Synops. Besoldi*, ut & Radero in *Animadvers. ad Chronic. Alex.* Suntq; hæc: *Alorus, Adasparus, Amilon, Amenon, Metalarus, Daorus, Ædorachus, Amphis, Otiortes, Xesuthurus*. Nomina sunt ipso tremenda sono. Quæ quàm aptè conficta sint, viderint qui Hebraicam linguam callent, aut Chaldaicam eius Dialectum, nam alia ante diluvium fuisse nequît.

5. *Qui primi logorum horum De Diis Regibus & Semideis artifices? incertum. Duo tamen, spero, invitos mihi concessuros eruditos; ceepisse hanc idololatriam ante diluvium, & quidem autoribus Cainitis: quorum prius alibi ostenditur, ut à Seldeno de Diis Syris, & ratio persuadet; quod Cainitica Resp. nec sine aliquâ, nec cum verâ Religione potuisset consistere; posterius consequens est, & necessarium. Nec refragabor Arabum traditioni, quam affert Kircherus, profectos Caini posteros aliquos in Ægyptum, regnum ibi condidisse, & novis confirmasse religionibus. Post diluvium primi hominum Chaldæam & vicina eius infedere: nec dubito, quin ibi idololatria nata, postea apud Ægyptios in primis educata & alita fuerit: ab illis ad Asiaticos Jonas; ab his ad Græcos Boeotios, per Phoenicias, Cadmi socios, profecta. Tempore Seruchi exorsa est superstitio hac, ut habet Epiphanius: Ægyptii & Babylonii, Phryges & Phænices autores eius fuerunt: ab his translata ad Græcos, ab ætate Cecropis & deinceps. Quâdè re lectudigna Lucianus*
de

de Deâ Syriâ. In Ægypto tamen non eadem semper religionis ratio fuit. Jam ante Moſis & Joſephi tempora Magiam & Aſtrolatriam ibi regnaſſe, ex S. literis conſtat. Poſteâ ſuperſtitionis non parum acceſſit ex aliarum Gentium vicinarum commercio: in primis cùm Phœniçes & Græci illò, & in Libyam vicinam colonias tranſtuliffent. Sic ſivè à Judæis, ſivè poſteâ à Palæſtinis, tempore Joſuæ, metu eius profugis, *circumciſionem* & *abſtinentiam à carne ſuillâ*, aliaq; videtur accepiſſe. Nec dubium, quin novi ſubindè Domini, *Arabes*, *Perſæq;*, mox etiàm *Macedones* & *Græci*, multa priſcæ ſuperſtitionis oblitterârint, novæq; invexerint: uſque dùm ea tandèm ſub Ptolomæis Regibus ad ſummum incrementi gradum pervenerit. Porro fabularum eadem origo fuit & conditio, quibuſcum ſuperſtitio & nata eſt, & ſuccrevit, & cum hac illæ ipſæ: quæ diverſis autoribus diſſeminatæ, multiplici dæmonum artificio inter ſe couluerunt.

6. *Quo tempore videantur iſta de Diis & Semideis Regibus excogitata fabula?* Id verò

verò dictu difficile est. Puto tamen, 1. Ægyptios à Sabæis & Chaldæis ἀσρολα-
 γρίαν ab antiquissimis temporibus acce-
 pisse, coluisseque Spiritum illum Mundi,
 eiusque παρθοφόρους septem Planetas, &
 βελαιύς, duodecim Zodiaci signa, ut *suprà*
Exerc. 2. sect. 2. De hæc Sabeorum su-
 perstitutione multa *Majmonides in More Ne-
 buch.* & *D. Hottingerus in Hist. Orient.*
 2. Credidisse eosdem; DEOS olim au-
 reo quodam seculo inter homines con-
 versatos, donec

Ultima cælestium terras Astræa reliquit:
 Ea enim per omnes ferè gentes vulgata
 fuit persuasio, orta ex Mosaicis historiis,
 in quibus tot apparitiones sanctis Patri-
 bus factæ enarrantur. 3. Hinc DEOS
 quosdam apud se regnâsse, ausos fuisse
 comminisci, quibus Semidei, Deorum
 istorum progenies, successerint: *quorum*
animæ in cælo fulgeant, inter stellas: Nam
 & hæc pervetusta fuit opinio, animas re-
 dire in patrium cælum, & inter eius lu-
 mina splendere. *Sic Isidem putabant esse*
Sirium, Orum Orionem, Typhonem Ursam,
ut Sacerdotes apud Plutarch. de Iside &
Osir.

Osir. &c. 4. Hinc, cùm inter cœlestia & terrestria animantia, quandam cognationem naturæ & Sympathian deprehendissent, aut etiã confinxissent, exorta eorum *ζωαλατρεία* est, de quã in *S. Analektor. Volum. 1.* dixi. Atque hoc fine forsitan stetit Ægyptiorum Theologia antiquissima, nisi quod Magica palàm esset, quo tempore in Ægyptum descenderunt Isrælitæ, invitati à Prorege Josepho. Tum verò, 5. non dubium est, quin unici veri DEI notitiam iterùm perceperint; cuius etiam umbram aliquam postea *Thebaida* incoles diu retinuerunt. Illi enim *DEUM* vocabant *Kneph*, ortus expertum & immortalem; Soli immunes, cum cateri Ægyptii sacris animalibus alendis constitutum sumptum contribuerent. 6. *Osiridis & Isidis, Hori & Typhonis* eò usque nulla omninò videtur extitisse mentio: Seriùs hæc nomina celebrata, & fortè à Græcis traducta, quod non obscurè insinuat Plutarchus. Mercurium *Thaautum* primus confinxit *Mneves*, de quo deinde commodius. 7. Quæ secuta sunt tempora, ab exitu Isrælitarum, usque
ad

ad Psammetichum Ægypti Regem, Ægyptias de Dijs fabulas videntur sensim peperisse, Græcis & Phoenicibus, aliisq; Syris, mutuas in fingendo operas sibi navantibus : 8. Tandem sub Psammeticho certari de antiquitate inter has Gentes coepit, fabulisque imponi quasi colophon. Antè per aliquot secula Ægyptiis cum Græcis inprimis nihil ferè commercii, prohibitusque exteris diu in Ægyptum accessus fuit, dùm *Psammetichus tandem peregrinis emporia patefaceret, securitatemq; & comitatum concederet*, ut docent *Herodotus, Strabo, 17. Diodorus 1, c. 67.* Quare, ut longo tempore inhospitalis; sic etiàm barbara, omnisque humanitatis rudis & ignota videtur fuisse Ægyptus. 9. Ergò indè à Psammeticho fabulæ hæ vel natæ, vel renatæ; deinceps Sacerdotum studio, maximè regnantibus Ptolomæis, ut deformes pupæ, fingi, pingi & poliri coeperunt: ut tamen nulli prudentiori, ne quidèm ipsis suis autoribus, diu placere potuerint. *Tenue enim mendacium est*, ait Seneca, *perlucet, si diligenter inspexeris.* Hinc novæ quotidie narrationes,

nes, sibi que invicem planè contrariæ, & veterum tam diversæ explicationes, quàm & adversæ, ut ex Tabulâ de Ifide & Osiride à Plutarcho explicatâ liquiddò apparet. Denique 10. videor mihi *triu intervalla* observâsse, quibus paullatim hæ fabulæ, *de Djs Ægypti Semideisq; Regibus*, succreverint. Nam *principium* earum ponendum videtur in tempora Regis *Menis*, aut *Mena*, cui primus Ægypti Legislator, *Mneois* nomine, videtur fuisse suppar. Hic est ille Menes, qui rudes & brutos ferè Ægyptios ad humanam cultus victusque rationem traduxisse legitur, quam luxus & opum cupidosequi solent: Hinc *Technatis*, qui *Bocchorim* genuit. Quantû Ægypti legislato-rem, cum in Arabes exercitum ducens, in fame non quæsitis alimentis cum voluptate usus esset, inq; gramineo thoro somnum suavem cepisset, *Menin* exsecrat, esse dicitur, eamq; exsecrationem ferunt approbantibus Sacerdotibus columnæ inscriptam, Thebis in templo positam. *Medium* colloco in tempora *Psammetichi*, quibus Sacerdotes in poliando operâ curamq; contulerunt, ex occasione suscepti cum

cum aliis Gentibus, Græcis præcipuè, de antiquitate certaminis. *Finem* invenio sub Ptolomæo Philadelpho, & insecutis Regibus, quo tempore studium, fabulas has omnibus pigmentis adornandi, maximè fervebat, callido Diaboli astu, ut statim dicam: conatus tamen iste mox in nervum erupit, cum veritas, comparata mendaciis tam inter se dissonis, magis magisque elucesceret. Undè jam quoque clarum evadit,

7. *Quæ fuerit ratio fingendi?* Primùm scilicet impulit *ambitio*, ut antiquitatis gloriam sibi vindicarent: Deindè *odium* in Hebræos, cujus *Josephus l. 1. contra Apion.* testis est, & clara passim in S. literis extant argumenta. Accessit *ignorantia* veræ historiæ antiquæ, *pudorq;* & *metus* amittendi non tantum speratum antiquitatis decus, verum etiàm omnem apud suos fidem autoritatemque. Videbant emergere veritatis conspicuam lucem, & tot næniarum dispellere caliginem; cum & Prophetica doctrina passim auribus acciperetur non adversis, & scripta etiàm manibus
teri

teri inciperent. Audaciam denique fingendi fecit *spes latendi*. quod scirent, res Egyptiacas paucis exterorum perspectas, celatas etiã, miris portentis & hieroglyphicis Scripturis, ipsis inquilinis & domesticis: Secure mentiri posse, qui penè certi sint, mendacio sua vix posse refelli. Ergò mundum ab æterno extitisse persuasi, cùm veras eius origines, temporaq; ante cataclysmum, nec cuperent scire, & adeò studerent occulere, infinita secula sub Regibus Djs Sidereis computare ausi sunt. Deindè cùm ad humani sanguinis Reges veniendum omninò esset, duodecim Semideos produxerunt, quot familiarum capita ex verâ *Σινδοῦ* traditione acceperant. In quo commento ita astutè versati sunt, ut eo ipso, quo aliqua S. literis consentanea dicerent, earum fidem apud suos eleverent, suisq; fabulis adstruerent. Hoc erant illi ingenio: Diaboli invidentia, studiumq; D E I gloriam intervertendi, ac perpetua cum D E I populo ipsorum æmulatio, ita sæpiùs perpulère, ut omnia huius decora ad se raperent. Res mul-

H

tis

tis exemplis testata, & vel unicum illud, de *Senacheribi clade*, quam *Sethon Vulcani* Sacerdos precibus ei suis intulerit, *corrosâ per mures divinitus immissos omni eius armaturâ*, ut apud *Herodotum* gloriati sunt, ad fidem faciendam satis est. In hoc gnaviter impudentes se præbuerunt, *Charemon, Manethos, Lyfimachus, Ptolemaeus Mendesijs, Apion*, alijq; , quos citant *Plutarchus de Iside & Osir.* & *Apollonij Scholiastes supra*: qui nihil non moliti sunt, ut S. literarum luminibus obstruerent. Ita Græcos accusat *Tatianus adv. Gentes*, quod quæ à Mose accepissent, fabulis suis depravârint, ut proprium quid deprompsisse viderentur; & quo nomine reprehensi à *Catone & Sempronio* leguntur, ut *omnium Gentium urbiumq; conditores suæ stirpis fuisse, possent gloriari*. Id mirari adhuc unum scitariq; lubet;

3. *Qui factum sit, ut fabula tam putida fidem apud Ægyptios invenerint?* Sed hæc divinæ iræ justæque excoecationis exempla sunt: hæc Diaboli fallaciæ, hæc errorum efficacia! Hinc stupor ille summus non populi tantum, sed & Regum pro-

procerumq̃ne, quem prodebat foedis-
 mus animalium cultus. O *sanctas gentes,*
quibus & nascuntur in hortis Numina! Le-
 gat apud Plutarchum, ut & apud Hero-
 dotum, Strabonem, & alios, qui volet,
 insanas Ægyptiorum cerimonias. Ad-
 huc Epiphaniꝝ tempore fuere, qui se in
Croni honorem ferreis includere vinculis, co-
mmam promittentes, amictu sordido, velut in
luctu rearuque constituti, naso etiam fer-
reo annulo perforato. At alii Harpocratem
nutricum in morem domi, q. premansu in os
ingesto, nutriebant; eũ in ulnis circumgesta-
bant: alii palam furere, Hori DEI enthusia-
simo correpti, consueverunt. Nec deerant
 miracula, quibus vulgus ludificarentur:
faciem certis inunctam succis, in athena
ebullientia solebant immergere, citra no-
xam; postea petentibus, manu abstersa facie,
aliquid eius aqua impertiri, sanitatis &
medela gratia. Ita ille ad fin. Panarij. Fa-
 stus quoque & insolentia mentis quasi
 oculum extinxerant, ut nihil viderent.
 Hinc stultitia illa, quã cæteris ferè omni-
 bus nationibus contrarij esse studebant,
 eò usq; progressi, ut *pultem pedibus & lu-*

tum manibus subigerent, quâ de re Anaxandrides, Comicus apud Athenaeum l. 7. Dipnosophist. Sic Japonenses hodie Chinenſium odio contrarios planè mores aſſumpſerunt: Nam ut Chinenſes ſalutandi officium manibus & capite præſtant: ita illi calceos à pedibus excutiant: Iſti cùm aliquibus honorem habere volunt, aſſurgunt; hi in terram reſident: illi alunt barbam; hi menta depilant, &c. Varenius in deſcript. Japon. cap. 3. Denique argumentum publicæ Aegyptiorum amenitiæ fecit, quod à Sacerdotibus ſuis modis omnibus deluſi, naſoſque circumducti, nihil ſentirent aut intelligerent. Nam ſacra illi ſua clàm populo habebant, ut in majori eſſet veneratione, quod quale eſſet, vulgò ignoraretur: metuebant enim, ne ſi palàm fierent ipſorum, ab omni rectâ ratione alienæ, de Religione rationes, populus vel irrideret, vel & indignaretur, ut docet Syneſius de Calvitio.

Sect.

SECTIO 5.

*Libri Hermetici, & ex Græcis
imprimis & Arabicis auto-
ribus cum ἐπιερσί generalī.*

UTrumq; Ægyptiorum Mercurium
non minùs fabulis esse deputan-
dum, quàm & eorundem Reges DEOS
atque Semideos, quos inter isti nume-
rantur, putà constare ἀφιλόνικοις. Ex quo
per se conficitur, omnes libros, qui ejus
nomine venditantur, esse spurios &
ψευδ' ἐπιγράφαις. Quod & inspectione ac
examine manifestum evadit. Primus
omnium Mercurii librorum, quantum
equidè recordor, meminisse videtur
Manetkos ille, Sebennita [post Mnevin
Legislatores, si qua Diodoro fides est,
qui leges suas, à Mercurio sibi traditas,
fixit:] post Herodotum, cui libri isti
ignorati fuerunt, annis 159. ante Christum
ferè, 183. Nàm quod Philo Biblius, qui,
ut Suidas indicat, post Adrianum Imp.
vixit, altero post Christum seculo, San-

choniathonem ex libris Mercurii profecisse mentitur, suo loco discutiendum est: & citat ille Philo librum Mercurii *Thaauti*, de *Origine Mundi*, apud *Euseb.* 1. de *Præparat. cap.* 7. quem ex iis, quæ ex eo describit, fabulosissimum fuisse oportet. Postea verò sub Trajano Imp. *Plutarchus* hæc de *Iside* & *Osiride* habet: *Proditum memoria est in iis libris, qui MERCURII LIBRI DICUNTUR, scriptum esse de sacris nominibus: Eam potestatem qua Solis conversioni præest, Horum Egyptiis, Apollinem Græcis appellari, &c.* Hæc ille notatu dignissima, qui ab *Eunapio Sardiæ* *πρὸ φιλοσοφίας ἀπάσης ἀρροδίτη καὶ λύεα* non immeritò dictus est. *Plutarchi*, ut idem *Eunapius* refert, *præceptor* fuit *Ammonius*, inter principes eius ævi *Platonicos*; huius discipulus fuit *Plotinus* quoque, ut est apud *Suidam*, qui usque ad *Galienum* Imp. occisum anno Domini *ccLXIX.* vixisse refert, quod expendere non vacat. Vitam eius descripsit *Porphyrus* professus se eius discipulum fuisse, condiscipulos habuisse *Origenem*, *Amelium* & *Aquilinum*, ut habet *Eunapius*, & his ait successisse

cessisse *Jamblichum*, Porphyrii auditor-
rem. Hi primi omnium inter Græcos
Scriptores, nomen & scripta Thauti ce-
lebrârunt, ac ad testimonium citârunt:
Magi omnes, & Christianæ religionis fe-
rè desertores, atque postea jurati hostes,
intra secundum & tertium à nato Salva-
tore seculum. Ac Jamblichus quidè
trabali, ut sic dicam *mendacio* Mercurium
dixit, scripsisse, *de Ægyptiorum sapientiâ*
libros XXXVI. CIO. IO. XXIIX. ut
suprà audivimus. Ex eo numero sunt.
quos *Franciscus Patritius* passim citat
Discuss. Peripatet. Tom. 2. lib. 2. & 3. &
Tom. 3. lib. 1. Sermo Sacer, Catholicus, de
Mente Communi, Allocutio Mentis, Crater,
Clavis, Pupilla, aut Virgo, Monodia, de Mun-
di geniturâ, &c. At *Clemens Alex.* qua-
draginta duos, in adytis Ægyptiorum re-
positos fuisse, 6. *Scromat.* recitat, qui fue-
runt: *Hymni Deorû, Vita Regia rationes, de*
Astrologiâ Hieroglyphica, Geographica, Mo-
schoſphagistica de Sacrificiis, Hieratica de Le-
gibus & Diis, Sacrorumq; ratione: deniq; Me-
dicæ libri, de humano corpore, morbisq; & me-
dicamentis. Simlerus in *Epitomâ Biblio-*
thecæ

thecæ Gefner. ita recenset : *Hermes Egyptius PLATONIS DISCIPULUS, FERTUR scripsisse, Imaginum sive Praestigiarum libros : de Annulis lib. 1. de Characterere, 1. de Sigillis, 1. de Sole, 1. de Imaginibus Martis, Jovis, Saturni, de septem annulis Planetarum, &c. tandem de VERBO PERFECTO, & ad Asclepium, & de Mathest.* Indignabuntur, qui tam antiquum faciunt Hermetem, *Platonis discipulum* dici, quem Plato Magistrum se sequi testetur : Sed de hoc postea videbimus. Ego judicium amplector Gefneri, & calculum meum, si tanti est, adjicio. Citat *Hermetis librum de Justitiâ* Lactantius, Augustinus *ad Asclepium*, qui inter Apulej opera recensetur, titulo : *Hermetis Trismegisti de Naturâ Deorum ad Asclepium Adlocuta, Apuleio Interprete* : quem tamen ab alio ævi inferioris Scriptore è Græco conversum, ex stylo conjiciunt viri docti, ut notat *Elmenhorstius*. *Pæmandrum Hermetis*, ignoratum prius Latinis, primus in Italiam è Macedoniâ advexit, *Leonardus Pistoriensis Monachus*, ut docet *Marcellus Ficinus*, qui primus Latinè vertit

tit

vit & edidit. Plura mox: Superest *Arabum & Sabaorū de libris Hermeticis testimonium*. Sed quanti hoc faciendum sit, duobus argumentis constare debet, ut alia differam. Primum suppeditat supposititium *nomen autoris*; alterum, *res ipsa & materia*, in ijs libris contenta; *Autorem* vocant ferè *Adris* non ex *Osiridis* nomine, ut divinabat *Kircherus*; verum, ut ex ipsis *Arabibus* docet ostendit *Hottinger. Histor. Orient. l. 1. cap. 3.* à radice Arabicâ, *دار* *Daras*, ventilavit, disputavit. Sic autem primus omnium appellavit *Mubammedes* in *Alcorano*, *Henochum Prophetam*: de quo *Arabes* postea, ut & *Hebræi* quidam, eadem omnino fabulati sunt, quæ *Ægyptij* & *Græci* de suo *Mercurio*. Nam quæ de hoc *Diodorus Siculus*; *varijs rebus indidisse nomina*, *invenisse medicinam*, & *lyram*; *docuisse epimævolum*, *rationemq; sacrorum*, quibus colendi essent *Dij*: *fuisse ad eum omnium artium autorem, consiliarium. Ducem, Bellatorem optimum*, & id genus plura: Eadem de *Henoch*, de *Adris*, *Hebræi* & *Arabes*: *fuisse strenuum contra Cainitas Ducem, primum literarum post Sethum, ar-*

morum

*morumque inventorem : reperisse pondera
 rerum & mensuras, &c. Quid multa?
 Primus, ajunt, sartor fuit Adris : nam antè
 vestiebantur homines pellibus : itaq; pro isto
 invento Deo gratus, quoties acum cū filo per
 pannum trajecit, toties nomen Dei celebra-
 vit, vide hæc apud Kircherum & Hottin-
 gerum. Undè hoc tam festivum? vide &
 ride. Mercurium narrabant Ægyptij, testa-
 turq; Alexander Polyhistor, quo tempore ad
 Ammonem ovium divitem cum Osiride Rege
 venisset, palpati arietis delectatum mollitie,
 deglubat à ovicula è lanâ filum eliquasse : Sic
 lanitium ostensum Isidi, inventamq; sex-
 tilium vestium rationem, Tertullian. de
 Pallio & Salmasius in Comment. Intelli-
 ge hinc Hebræorum & Arabum ἔκδοσις
 & ἔκδοσις quâ, nequid inviderent fabulis Gen-
 tilium, eas sacris Historiis miscuerunt,
 quàm impudenter, tam imprudenter! Et
 simul collige, quàm recentes sint Arabum
 traditiones de Adris; cū, ut statuit Hot-
 tingerus, certò tenendum sit, nullam li-
 brum Alcorano antiquiorem erui posse, in quo
 Adris ille pro Enocho ponatur. Sed librorum
 inscriptiones & argumenta videamus. He-
 nocho*

*nacho autem, ait Hottingerus in Thesau-
 ro Philolog. p. 85. 86. constantissima in O-
 riente fama gemina tribuit Scripta: Sacra;
 puta Prophetiam illam, de quâ S. Judas in
 Canonicâ suâ: & Profana, de quibus Au-
 tor libri Iuchasin: Hanoch, qui vocatur E-
 dris, incepit componere libros Astronomicos:
 & Beidavi, interpres Alcorani: Hanoch
 dictus est Edris, propter multiplex studium.
 Demisit enim ei Altissimus triginta vo-
 lumina. Item primus refertur Calamogra-
 phus, Astronomia & Arithmetica inventor
 Similia repetit Kircherus Oedip. Syn-
 tagm. 1. ut ex Achmet Ben Ioseph Elti-
 phasi: Et natus est Iaredo filius Hanuch, ipse
 est Hermes, sive Idris, Propheta. Fuit au-
 tem Rex his temporibus Maguel, filius Ha-
 nuch, filius Kabiël, id est, Caini, & conser-
 uavit ipsum Deus, deducens super eum tri-
 ginta libros, & fuit sectâ Sabaus, primus
 unitatem Dei professus, purificationem,
 jejunium, orationem, similesque cerimonias
 coluit: & transmigravit in Orientem, audie-
 runtque eum Reges ejus, & adificavit CXL.
 urbes, quarum minima erat Rassa, id est, E-
 dessa: inde reversus est in Ægyptum, & sub-
 ditus*

ditus ei fuit Rex eius: &c. Inter Sabæorum libros, plerosq; Magicos & Theurgicos, citat R. Moses Majmonid. in More Nebuchim, & ex eo Hottinger. l. i. Hist. Orient. cap. 8. p. 176. Librum aliquem Hermeti tributum, & alium Aristoteli, de Imaginibus loquentibus: sic oracula edentia Idola audiunt, qua ab Hebræis *Fheraphim*; ab Arabibus *Tilsema* dicuntur. De talium constructione agit Mercurius ille, si credere fas est; *Trismegistus in Asclepio*. Tales fuere Mercurij libri, ex quibus *Bytæ Egyptiorum Prophetæ* docuit rationem unionis hominum cum DOMINO, ut habet *Iamblichus de Myster. sub fin.* Sic *Marsilius Ficinus in Argum. Cratyli & Apolog. Platon.* ait: *Mercurium docuisse, quomodo statuis certo ordine factis Dæmones aut Angeli possint includi, ut quasi animentur: hanc postea Plotini & Iamblichi doctrinam fuisse: atque Pythagoræ; quomodo verbis quibusdam divinis animi & corporis morbi curari possint? Quam quidem in re, inquit, compertum habemus totam Zoroastris sapientiam constitisse, &c.* Habes ergo indiculum librorum Mercurij *Trismegisti*, quos ego tamen patiar mihi persuaderi

deri ab ipso conscriptos, cum credidero, ab Henocho nostro conscribi potuisse. At enim hunc ait Clemens Alex. in *Prophetiâ suâ* dixisset: *Ipsos illos Angelos transgressores fuisse, qui Astronomiam & Martiâ, aliasq; eius farinæ artes docuerint*, in *Eclog. Prophet.* Quod ut extra omne dubium est; ita omnes eius generis libros, nulli alij nisi Diabolo auctori, adscribendos esse consequitur.

SECT. 6.

Quanam sint Imagines loquentes, Theraphim, Tisemat? Libri de ijs, & alij Magici, quando apud Græcos & Arabes conscribi ediq; cœperint? Arabicorum scriptorum antiquitas.

Innumeri sunt possimi huius commatibus Magici libri, optimis etiam ac sanctissimis Autoribus adscripti, immani scelere & manifestâ Diaboli fallaciâ; *Adamo,*

damo, Setho, Henoch, Abrahamo, Salamon,
 & quod dictu horrendum atq; execrabile
 est, ipsi Domino ac Salvatore nostro. Cata-
 logum exhibet *Delrio Disq. Magic. l. 1. cap.*
3. § l. 2. Quæst. 3. Inter eos non infimum
 tenent ordinem, qui modum tradunt con-
 ficiendi Imagines, Oracula edentes, aut ope-
 ra quædam mira efficientes. Talis est il-
 la Trismegisti *Adlocuta ad Asclepium.* Vi-
 sum igitur duo breviter exsequi: 1. Quid
 de istiusmodi Imaginibus statuendum;
 & 2. quo ferè tempore libri de istis con-
 scribi vulgariq; cœperint? Quæ eò spe-
 ctabunt, ut palàm fiat; Hermeticos istos
 non aded antiquos eâdem fraude Mercu-
 rio tributos, & quasi celebris nominis su-
 pensâ hederâ venum esse expositos, quâ
 alijs eius generis tot sanctis nominibus in-
 scripti sunt.

Imagines illas Magicas antiquissimas ef-
fe, diciq; in S. Literis Theraphim, satis con-
stat. Rangolius in 1. Regum c. 19. v. 13. ubi de
simulachro Micholis, notat hæc: Hac voce
ter & decies Scriptura usa est: quibus omni-
bis locis, de alijs quam de Idolis exponi non
poteft

potest: tametsi forsitan hoc uno loco diversa ratione, citat Genes. 31. *ψ*. 19. 35. 36. Iudic. 18, 24. & ante cap. 17. 5. accap. 18. *ψ*. 14. 17. 1. Reg. 15. 23. 4. Reg. 23. 24. Ezech. 21. 21. Zachar. 10. 2. Osee. 3. 4. *Lxx* Interpretes modò *θεραφί*, retinuerunt: modò posuerunt pro eo *ἰδωλα* *simulachra*, *idola*; modò *γλυπτὰ* *sculptilia*; modò *ἄλως* unde & *Urim* *ἄλως* à manifestando, *Oracula*, ut apud Cyrill, in 3. Osee: modò *ἀποφθγομένοις*, *loquentes*, *ψευδοπίης*, *ψευδογόους*, Cyrill. Zachar. 10. Deniq; 1. Reg. 19. in historiâ Micholis habent *κενολάφια*, quod exponunt aliqui apud Rangolium, & ipse vestes compositas ad formam hominis, in lecto decumbentis: Aquila ibid. *μορφώματα*. Hinc definiunt: *Theraphim* sunt imagines facta, ut futura ex eis cognoscantur, R. Rimchi: vel; sunt imagines, quæ Magorum operâ loquebantur, quæ qui faciebat, ad certam horam apniq; tempus habebat respicere, R. Salom. Iarchi. Tostatus Episcop. Abulens. in Genes. Erant, inquit, quadam capita ex metallo, certo quodam tempore, & sub certis siderum aspectibus & conjunctionibus planetarum facta

facta; ut inde virtus derivaretur à cælo, in illud caput, fieretq; potens respondere consentibus & interrogantibus: idq; fiebat partim per Astrologiam, & partim per Necromantiam. Fecit huiusmodi caput Albertus Magnus de ordine Prædicatorum, quod discipulus eius S. Thomas quodam die confregit, hæc ille. Sed quod de Alberto dicit, fabulas esse, addit Kircherus Oedipi Syntagm. 4. quæstamen multi credunt, caputq; hoc æneum Magiæ artificiali tribuunt, apud Delrium l. 1. cap. 4. Arabibus ea idola dicuntur *Tilfemat*, aut *Talismata*, forte à Græcorum voce *τελίσματα*, quibus eruditè, ut solet, Hottingerus *Histor. Orient. l. 1. cap. 8.* Ægyptijs Serapes, si fides Abenephio apud Kircherum: Erant, inquit, Ægyptijs simulachra quadam puerili figurâ Ægyptiacè dicta Serapes, quæ adorabant de futuris & absconditis interrogantes. Passim in celeberrimis urbium locis collocabantur, solebantq; ante ea adolere, eaq; contra mala eventa secum portare. Similia hic Theraphim, quæ colebant Israëlita, quæq; Laban adorasse in Scripturâ memoratur, feruntq; domesticos Abrahami ea, cum in Ægypto commorarentur,

*tur, inde reduces secum abſportâſſe. Quæ de
 nominis etymologiâ, undè Theraphim di-
 cta fuerint? an, ut vult Kircherus, à Sca-
 pidibus iſtis? undè Tilſemat? & de modo
 Magico conficiendi, ex capite hominis pri-
 mogeniti amputato, ſaleq; poſtea & aro-
 matibus condito, ſuppoſitâ linguæ lami-
 nâ aureâ, Cacodæmonis cujuſdam no-
 mine inſcriptâ; & id genus Docti citati,
 aliq; multi Interpp. S. Literarum diſpu-
 tant, referre longum eſt. De Inventore
 tamen, inventiq; antiquitate dicendum
 eſt aliquid. Hottingerus, communi Ara-
 bum, Muhammedanorû pariter & Chriſtia-
 norum calculo Talismas in orbem invec-
 tas tradi refert ab Apollonio Thyanao, Mago
 illo celebri, ſub Domitiano circa finem
 primi ſeculi à nato Salvatore. Meminit
 ſanè Tzezès Chiliad. 2. hiſt. 60. Imagini-
 bus eiſmodi culices eum expulſiſſe Antio-
 chiâ, & ciconias Bizantio. Atq; id quidè-
 m puto ex hitoriis certum eſſe; circa ea
 tempora ut Magicas artes in univerſum,
 ſic iſtas inprimis σοιχειωματα, talia ſi-
 mularcha, ad certum Cœli ſiderumq; po-
 ſitum, ſivè futuris per iſta inveſtigandis,*

I

ſivè

sivè adversis averruncandis, construen-
 di, palàm emergere celebrariq; cœpisse.
 Exempla varia subministrat, inprimis
 Constantinopoli erectarum, eiusmodi
 statuarum, quibus *Barbaros, pestem, ser-*
pentes voluerint procul urbe arcere Ma-
 gi. *Camerarius Medit. Histor. Cent. 1. cap.*
LX. ubi rectè asserit; Diaboli astu, qui
 semper sui similis est, hæc Imaginum
 Magicarum ludubria oraculis priscis
 substituta fuisse, ex quo hæc, oriente So-
 le Justitiæ, evanuerunt. Ita etiàm Chri-
 stiani Constantinopoli non parum fidu-
 ciæ in his idolis *averruncis* posuerunt.
 Quæ illi à Græcis Magis, Pythagorææ
 & Platonice Philosophiæ nomen usur-
 pantibus, æquè ut & Arabes Saraceni, ac-
 ceperunt. Confer eundem *Camerar. Cent.*
2. cap. XI. ubi alia exempla, & *Hottin-*
ger. l. c. ubi plura ex Arabicis Scriptori-
 bus: *Debrium quoq; lib. 2. p. 1. quæst. 4.*
sect. 4. De Imaginibus maleficis: adde
 quæ *Olympiodorus*, oriundus Thebis Ægy-
 ptiacis, qui *Silvam suam Historiarum*,
 usque ad *Valentinianum III.* perduxit,
 ad *Ann. Dom. CCCCXV.* & *Theodosio*
 Junio

Juniori inscripsit, exemplâ affert; de sta-
 tua Regij apud Bruttios positâ, quâ altero
 pede perpetuum ignem, altero perennem
 aquam gestârit, ut & Æthnaeos ignes ever-
 teret, & transitu Barbaros prohiberet: &
 de alterâ in Thraciâ specie, trium argen-
 tearum imaginum, vultu cultuq; Barbari-
 co, quibus amotis, paucos post dies Gothi
 Thraciam; mox Hunni ac Sarmatae Illyri-
 cum invaserint, fractisq; veluti repagulis
 Barbari toto se orbe diffuderint, relictis fini-
 bus suis. Ergo post Apollonij ætatem cre-
 berrima istarum Imaginum averrunca-
 rum mentio, ante vix ulla, in hoc gene-
 re: Fuisse tamen Oracula edentes, & Dia-
 bolicis artibus quasi animatas, quibus Ma-
 gi Sacerdotes passim infanientes paga-
 norum animos deluserint, palàm est, &
 ex solo Pausaniâ passim, ut & Luciani
 Libello de Deâ Syriâ, Philopseude & aliis,
 varia depromi possunt exempla. Quis
 verò primus harum autor fuerit? incer-
 tum est. Ægyptij Hermetem producant,
 & ex Ægypto in Syriam ac Chaldæam
 venisse per Abrahæ familiares domesti-
 cos, affirmat Kircherus, testimonio Abe-

nephij & argumento nominis, nam quæ
 Ægyptiis *Seraphim*; ea Syris, usitatâ ἀντι-
 σοιζουμένη, quâ *Nithau* & *Ussin* solent ver-
 tere ac permutare, *Theraphim* dici. At
R. Moses Majmon, originem refert ad Sa-
 bæos, probatq; Hottingerus. Syris &
 Chaldæis ante Abrahamum innotuisse
 hanc Magicam Idololatriam, à *tempori-*
bus Serugi, ex Epiphanio ferè commu-
 nis opinio est. de quâ *Salianus*. Sanè Israë-
 litas non ab Ægyptiis, ut vitulum au-
 reum; sed à Cananæis & Amorrhæis ac-
 cepisse, & Ægypto intulisse, Scriptura
 Sacra videtur indicare, *Gen. 35. 2. Amos,*
5. 24. Actor. 7. 43. Josue 24. 2. &c. Quod &
Philo ille Autor *Antiquitat. Bibl.* disertè
 ait, quicunq; est: interrogasse eos, *Amor-*
rhaeorum more, Dæmones Idolorum, & in-
primis Nymphas illas aureas, quæ invocata
per singulas horas ostendebant facienda aut
fugienda: quarum idola post diluvium pri-
mi invenerint septem viri Peccatores, quo-
rum nomine sint; Chanaan Phut, Selath,
Nebroth, Elath, Debuat, &c. Deniq; ex
 Oriente Idola hæc ad ipsos Americanos
 profecta sunt, qui Larium Penatiumq;
 loco

loco talia, Daemonum præsentia quasi animata, coluerunt, *Zemes* dicta, de quibus *Benzo* & alii: videnturq; à *Tartaris* accepisse, quos byssina idola, certis ceremoniis consecrata, habuisse, dixi *Volum. 1. S. Analect. l. 3. cap. 24.* Plura vide apud *Selden. Syntagm. 1. cap. 2. de Dijs Syris.*

Hinc jam veluti rivulis deducuntibus, ad caput & fontem quasi librorum istorum Magicorum, de conficiendis hisce imaginibus, licet retrò adscendere, tempusq; consignare, quo primùm cœperint evulgari? Serò id evenisse, & non nisi magnâ ratione urgente oportet. Nàm mendacij idem est ingenium, quod patris eius fugit lucem, timetq; spectari: ut veritas contra nil nisi abscondi erubescit. *Nocte latent fures! Lux comes est justis: comes est nox semper iniquis,* Prudentius. Deindè quia majora creduntur, quæ ignorantur; celare sacra sua magno opere studuit Diabolus, ut majorem conciliaret iis auctoritatem, famemq; excitaret sciendi abscondita & vetita cupidis. Ita enim ferè *cupimus studio majore negata.* Hinc mysteria, Orgia, Teletæ, Initia in spelæis & antris subterraneis

ne peracta: Hinc sacra illa *ἱερουργία*, hinc
 præfationes: *Cantabo doctis! Norunt ini-*
tiati! precesq; ut fas esset, *arcana recludere*
Divûm: quin & si tacenda effutirent,
 vindex ira Deorum, ut loqui solebant:
 adeo ut *ne quidem impune quisquam his se-*
cretis inveniret profanus aut *adspiceret,*
quod non liceret, ut ait illa apud Petroniû Sa-
 ga. Denique ipse Sathan quoties daret re-
 sponfa, *missare* solebat *de terrâ*, modisq;
 omnibus noctem quærebat & tenebras,
 velut deprehendi meruens. Demum ipsa
 Divina Providentia non permisit, ut sce-
 leratæ istæ artes publicè traderentur, an-
 tequam mundo paratum promptumq; ef-
 fet Divini Verbi Alexipharmacum; vigi-
 lavitq; ultor justitiæ oculus, dignumq;
 à catis & cordatis Kerump. præsidibus
 harum artium Professoribus persolutum
 est Minerval. Quamobrem tùm primum
 mundo prodita sunt ista sacerrima sacra,
 cùm impios & execrabiles *συρδιασώτες*
 reperirent defensoresque, inter summas
 mundi potestates: ut jam nec erubescerent
 lucem intueri, perfrictâ quasi fron-
 te, nec statutas legibus pœnas extime-
 scerent.

scerent. Sic ex Orci tenebris tota examina Magorum proruperunt sub *Nerone*, floruitq; Magia nunquam magis, quam quo tempore dirissimæ in Christianos persecutiones exercebantur, extremi furorem in tuendo dominatu suo fatigante Sathanâ. At cum hoc devicto, & è Coelo, quod tot seculis occupâret, deturbato, jam Christus regnaret; id est, ut *Eunapii* verbis clarè dicam, cum *Constantinus Imperii gubernacula tractaret*, passimq; fana illa *Ethnica*, *Gymnasia* inquam infamium artium, everterentur; tunc stetit paullisper Magia, & obmutuit, recipiebantq; se eius gnati *πρὸς μυστηρίων τινὰ σιωπὴν, καὶ ἐποφαντικὴν ἐχεμύθειαν*, ad sacrum quoddam mysteriis conveniens silentium: donec sub *Juliano* mox caput iterum erigere, atque os aperire auderent, ut docet ille in *Vitâ Aedesi*. Certum igitur habet; neque ante *Scripturæ Propheticæ* inter Gentes propalâam manifestatam noticiam, Magica talia in publicum edita scripta; & post *Evangelij* promulgationem jam, ut ait *Tertullianus* de *Animâ* cap. 57. *Hostanes, & Typhon, & Dardanus, & Da*

*migeron, & Nectabis, & Berenice, publicæ
literatura erat: Nec dùm tamen ulli nota
aut nominata Hermetis Magica, aut ars
ipsa fabricandi hæcce idola literis prodi-
ta. Ante Osthane nullam Magorum monu-
menta extitisse testatur, curiosus talium
scrutator Plinius, miraturq; artem tam
diu sine libris durare potuisse: nihil tamen
ille neque de Hermetis scriptis, neque
de arte eius inventoq; conficiendi ^{ἱερουργίας}
^{ματὸς} dicta, uspiam deprehendisse videtur.
Ipsam Trismegisti nomen necdùm ex-
cogitatum fuit. Primi, ut dixi, Platoni-
ci Magi, plerique Christi perduelles &
Apostatæ, confecto hoc nomine, Herme-
tis gloriam propagare studuerunt. Con-
tulerunt operam suam Hæretici quidam,
Magi & ipsi: qualis *Scythianus* illè pri-
mus Manichæismi autor, *Indorum*, ut
gloriabatur, *Ægyptiorumq;* vanâ instru-
ctus sapientiâ; occasione acceptâ ex Pythago-
raismo, Epiphani, hæres. 66. De Gnosticis
& Prodicianis dixi suprâ Exerc. 1. Sect. 9.
De Seleucianis & Hermianis videantur
Philastrius & *Augustinus* cap. 59. &c. Pri-
mus, quod equidèm sciam, de Divinis Ido-
lis*

lis, & præsentia Numinum animatis, eorumq; artificio & mirandis effectis, ausus palam librum edere Jamblichus est. Asclepium Hermetis non multis post annis conscriptum fuisse, postea demonstrabitur. Scripsit refutationem Jamblichi Johannes Philoponus, ut Photius indicat Cod. CC XV. vixit ille sub Heraclio, & postea Sergio, Monothelitarum primati, Constantinopolitano Patriarchæ familiaris, quo tempore Muhammed. eiusque successores Abubecker & Omar, victricibus armis Syriam, Palæstinam, Ægyptū, subegerunt. Quare undè Arabestandem ista Hermetica nacti sint, jam claret. De quibus Hottingerus in *Analect. Histor. Theol. Dissert. VI.* narrat; Arabicorum Scriptorum vix quenquam annis octingentis; Islamismo verò & Alcorano, nullum neq; Theologum, neq; Philosophum, neq; Historicum antiquiorem esse: Poëtica & Rhetorica studium antea quidem excoluisse; neq; vel Medicina vel sideralis scientia ignaros omninò fuisse: Ceteras disciplinas & artes non attigisse: primos post Muhammedem Duces bellum quoq; Musis quasi indixisse.

Itaq; cum Philoponus ille captâ Alexandria Amrum Saracenorum Ducem rogâisset, ut è Bibliothecis Regiis libros sibi Philosophicos concederet; re ad Omarum Imperatorem relata, responsum fuisse: Eos libros vel cum Alcorano consentire, & idè opus iis non esse; vel dissentire, eâq; causâ abolendos: Quare per publica Balnea distributos incendendis fornacibus: primos demùm Almanforem, & deinde Almamonem studio promovisse, eorumq; operâ & impensis esse effectum, ut antiqui ferè omnes Chaldaeorum, Ægyptiorum, imò & Græcorum Romanorumq; Scriptores in Arabicam Linguam traducti, ingentes nunc passim per Africam, totoq; Oriente inpleverint Bibliothecas, hæc ille: quæ omnia confirmat Gregor. Abulfarajus, Arabicus Historicus Dynastiâ IX. de Arabum moribus ante Mnhammedem scribens: Eruditio Arabum, inquit, cuius gloria præcipuè studiosi erant hæc erat: Lingua sua peritia, Sermonis proprietates, carminum textura, & orationum compositio. Noti etiâ erant illis stellarum ortus, & occasus: & quanam ex illis ita appositæ sint, ut oriente hac, illa occidat; quamq; in pluviis exci-

excitandis vim habeant: quantum quidem diuturna experientia & observatione assequi potuerunt, quod istarum rerum notitiam vita ratio ipsis necessariam fecisset; non qua vera scientia acquiritur, methodo. Verum quod ad Philosophia scientiam attinet, nihil eius admodum concesserat illis Deus, nec eos ad hac studia idoneos fecerat. Pocockius in Notis ad h. l. ex Ebn Chalican, præstantissimo Arabum Historico, refert; primum Arabica Scriptura repertorem fuisse Moramerum filium Morea Ambariensis, nō multis ante Muhammedismi ortum annis: ita cum jam evulgari cœpisset Alcoranus, non repertum fuisse in universa regione Tamar, qui Arabicè scribendi legendive peritus esset: ipsum Muhammedem utriusque ignarum fuisse, dicique ideò Nabyian Ommian, Prophetam illiteratum, & alia huc pertinentia. Quod verò Idem notat, apud Hamyarenses Arabes antiquius fuisse scribendi inventum; imò, quo tempore in Ægypto Præfectus Annoræ fuit Josephus, jam in usu fuisse, si vera sint Epitaphia ab Arabicis Scriptoribus ex antiquis monumentis edita: [quorum illud
prius

prius satis puto constare : hoc verò post-
 rius Ebn Hashem hac narratiunculâ pro-
 bat : Detexit aliquandò torrens sepulchrum
 in Tamam, in quo jacebat sœmina, cuius in
 collo septem erant è margaritis contexti tor-
 ques, in manibus & pedibus singulis armilla,
 ornamenta cruralia & brachialia septem, in
 unoquoq; digito annulus, in quo magni pre-
 tii gemma, ad caput autem cista thesauro
 opulenta, & tabella cui hoc erat inscriptum:
 In Nomine tuo, ô DEUS, DEUS Hamyar;
 Ego Tajah filia Dischafer, misi obsonatorem
 nostrum ad Josephum : quo tardante misi
 ancillam meam cum modio argenti, ut affer-
 ret mihi modium farina : cumq; non inve-
 niret, misi eam cum modio auri : & cum non-
 dum inveniret, cum modio unionum : cumq;
 nec adhuc inveniret, eas comminui jussi, à
 quibus cum nihil utilitatis caperem, hic in-
 clusa sum. Qui autem audierit de me, mise-
 reatur mei, & si qua mulier ornamentum
 aliquod ex ornamentis meis induerit, non
 aliâ morte moriatur, quàm quâ ego mortua
 sum :] hoc partim fabulosum esse, nemo
 puto negaverit; partim, quod prius at-
 tinet, ita verum, ut de Arabibus Christi-
 anis

nis & Judæis solis intelligendum sit. Ita enim *Sharestanus* apud eundem *Pocokium*: *Dua secta ante Muhammedis missionem opposita erant: Populus Libri, & Idiota, qui literas nesciebant: Populus Libri, Christiani & Judæi, Medinam incolebant, Idiota Meccham.* Ad hoc missus *Muhammed.* quartam sectam introduxit, vide *ibid.* alia huc pertinentia. Quæ ideo pluribus persequi volebam, ut quanta sit Arabicorum monumentorum, jactatæq; toties in hoc argumento traditionis, auctoritas, in conspectum daretur.

SECTIO 7.

Pœmander & Adlocuta ad Asclepium libri Hermetici Pseudepigraphi, quandò editi?

SEd scripsit tamen *Hermes*, ajunt, *de Verâ Pietate*, nostris non dissona, quæ sæpè citant & laudant antiquissimi Ecclesiæ Doctores. Citant fateor, quod *majestatem summi & singularis DEI asserat:*

rat: *DEUM* & *Patrem* uti nos appellet, *ἐν ὧν υμῶν, ἀπ' αὐτοῦ, ἀμήτορα*, ut Lactantius l. 1. cap. 6. & 7. Quæ tamen omnia ex S. literis furatus est ille, quisquis est, *Ἰσοδάμου* & *Hermes*, vide Gen. 32. 29. Judic. 13. 18. Hebr. 7. 3. ut quâ ætate scripserit, vel hinc patefcat. Extant hodiè duo libri, illi tribui vulgò, *Pæmander* & *Dialogus ad Asclepium*. *POEMANDRUM* à SemiChristiano quodam Platonico ex S. literis & Platonice scriptis compilatum, ad oculum demonstravit *Casaubonus Exercit. 1. ad Apparat. Baronii Sect. 10.* Hyperaspistæ Baronii nihil habuerunt, quod reponerent: *Bulengerus* etiâ herbam porrexit, ut ajunt, fassus esse *Ἰσοδάμου ἑρμῆος*, vide *Capellum l. 1. Vindic. 20. Casaub. cap. XI.* Argumenta breviter repetere, quasi in Zenonis collecta pugnum, legentibus hæc non erit ingratum. Libros Mercurii & Sibyllinos, ac similes suspicatur *Casaubonus* esse suppositiōs, i. à *Mysteriorum fidei claritate*; quæ nulli Gentilium, tempore illo ignorantia, manifestius nota esse potuerint, vel & debuerint, quàm *Populo DEI* peculiari, & ipsis divinitus inspi-

inspiratis Prophetis. At Mercurius ille
 tam disertè agit de talibus, *v. gra* de æter-
 nâ τὸ λόγος Deitate, quem & ὁμοῦσιον Patri
 vocat, vocabulo Ecclesiastico: [*de quo*
Arrius: Quid opus erat novum hoc ὁμοῦσιον
vocabulum antiquis dogmatum regulis in-
seri? nec negabant orthodoxi novum;
 sed addebant necessarium Confessionis
 vocabulum esse, *Vigilius in Disput. inter*
Sabell. Photin. Arrium & Athanas.] ut ne-
 mo Prophetarum, aut etiàm Apostolo-
 rum æquè, si verba nuda spectes: quod
 ex hoc exemplo adducto patet, & mox
 patebit magis. 2. à silentio omnium olim
 Philosophorum, ante Evangelium; apud
 quos doctrinæ huius Hermeticæ & Si-
 byllinæ nullum apparet vestigium, quâ
 in his spuris scriptis miramur. 3. à fami-
 liari fallendi arte per eiusmodi libros;
 quorum tam à Christianis, quàm ab im-
 piis, hæreticis, Magis & similibus, con-
 fictorum tam ferè innumera extant
 exempla, ut in Decreto Gelasii P. R. &
 Synodi Romanæ, cap. Sancta Romana,
 Dist. XV. His ita positis directè aggre-
 ditur Poemandrum; ac 1. ostendit jam
 olim

olim plurimos libros Mercurii nomine venditatos, quos ne quidē, qui plurimum ijs tribuerent, non potuerint adulterinos agnoscere. Sic Jamblichus fate-
tur; Ægyptios scriptores, quod putārint omnia à Mercurio inventa, suos libros Mercurio inscripsisse, de Mysteriis. Qui sub Mercurii titulo, ait, circumferuntur libri, Hermeticas opiniones continent: non ergo sic dicuntur, quod ab ipso met scripti sint: sed quod doctrinam contineant, ab eo autore profectam. Hoc quando verum sit, deinceps explicabitur.] Ejusmodi fuerunt à Græcis confecti, Salaminiaca, Hermaica, Diexodica, Hermetis Physica, quorum meminere Jamblichus, Cyrillus adv. Julian. Eusebius in Chron. Item de Plantis Horoscoporum apud Galenum, ipso censore nugæ meras continens: & de Chrysopæiâ, in libro, cuius titulus: Τὰ τέχνη, Ars Sacra, in quo tam verè citatur Hermes, quàm Mariam & Scripturæ Judaicæ. 2. Poëmandrum verò hypobolimæum esse probat ex ipso libro: Quia non Ægyptiacam illam antiquam Mercurii; sed Semi Christianam & SemiPlatonicam doctrinam
 con-

continet. Quia quem ille *Pæmandranæ* appellat, qui fit *Lux Filius DEI, DEUS noster; ex Mente Patris procedens λόγος φωτεινός, verbum luce plenum; λόγος unitus Menti Creatrici, ὁμοῖος illi, & id genus; nemo fidelium nescit quis sit, & unde talis agnosci potuerint? de vocabulo ὁμοῖος vide hic Casaubonū ipsum: Quia creationem Mundi ita describit, ut ipsa lxx Interpp. verba retineat; Platonica de *Judeis, de DEO, qui sit ἀρρενοθυλὺς mascululo-fæmineus, de primis hominibus Androgynis, & post lapsum demum in duo corpora divisus, & alia inferciat: Sic de lapsu & consequentibus agit, ut Sacra θεόπνευστα miſceat humanis & Platoniceis: cumque de viâ ad salutem primis parentibus patefactâ dixisset, subjicit, hoc esse μυστήριον τὸ κεκρυμμένον, mysterium absconditū usq; in hanc diē, quæ ipsissima Apostoli de Evangelio verba sunt. De causâ interitus & salutis sic differit: Qui amat corpus suum ex amoris errore, manet in tenebris seductus: Qui seipsum cognovit, pervenit eis τὸ πνεῦμα τὸν ἀγαθόν. Ego Mens adsum sanctis, puris, misericordibus, piè viventibus: presentia**

K

mea

mea opem fert talibus, ut statim cuncta cognoscant, Patremq; propitium habeant, &c. [Quæ iterum sic ex ipso Domini nostri ore intercepta sunt, vide Johann. 12. 46. Luc. 14. 26 Joh. 14. 21. 1. Joh. 2. 20. ubi ipsæ phrasæ legi possunt; ut *de libero arbitrio* & *principio conversionis*, manifestè contineant erroneam illam Philosophiam, quæ Pelagio prælusit.] Piget omnia exscribere, quæ ad eundem modum Poëman-der ille, verbatim ex S. literis & Platonicis scriptis, adducit: licet jam ex fimbriâ judicium ferre de veste. Denique 3. quàm non antiquus sit, nec ex Egyptio sermone traductus, docet Casaubonus *ex ratione styli*, qui & *χρυσίος*; Græcus, & Græcissimo recentiori proprius: passim Græcæ etymologiæ, Græcanici mores & ritus, historiæ etiàm Græcæ, ut *de Phidiâ statuaria*, *Eunomo Locro Citharædo*, & alia eius generis occurrunt. *Falsum igitur est, imò falsissimum, ut concludam verbis Casauboni, quod iste Planus in Epistolâ ad Ammonem persuadere vult nobis; à Mercurio prius ægyptiaco sermone ista fuisse conscripta; falsissimum etiàm est, quod docti indocti*

indocti videntur hactenus credidisse; aut scripta hæc fuisse à Mercurio Trismegisto, vetustissimo Egypti Sapiente, aut ex illius scriptis esse versa! &c. Hactenus pleræque à Casaubono, quem Docti postea unanimiter secuti sunt, etiã Romanam fidem professi non pauci. Johannes Filescus Theologus Parisiensis, Selector. l. i. cap. i. etsi ambigere videtur; scripseritne Hermes ille Trismegistus; antiquis scriptoribus memoratus, aliquid? tamen Pæmandri autorem e mentitum, fictitium, excogitatum, ter & quater prædicat, &c. Licet pergere, sed lubet adhuc subsistere & quædam annotare: Quâ ætate videatur scriptus hic Pæmander, de eo sic ait Casaubonus: Quia Justinus in extremâ cohortatione ad Græcos Mercurii hujus meminit, & quædam ex hoc libro profert, sequitur ex eo; vixisse Patrem huius scripti, non multò post tempora Apostolorum. Non assentior planè: potuit citare S. Martyr Hermeticum aliquod oraçulum, etsi nullum ab eo autore profectum librum, viderit: expendam eius testimonium suo loco. Sic Pæmandri autor potuit aliqua insperge-

re Hermetis dogmata aut dicta, sive ex *Ægyptiorum* *ἱερογλυφικαῖς* libris, sive ex *Platonicis*, qui subindè hunc laudare testem solebant, eadem fide quàm Zoroastrem, quàm Orpheum; sive etiàm ex *ipsis Ecclesiasticis* Doctoribus: quos aliquos Hermeticos falsò dictos libros legisse certum est, Poemandrum legisse nondùm probatum. Credam tamen eo tempore scriptum, quo Magorum, Plotini, Porphyrii, Jamblichi, studium fervebat, Platonicæ suæ Pseudophilosophiæ decus aliquod & dignitatem, ex antiquissimâ & jam tum passim inter gentes celeberrimâ S. literarum autoritate, comparandi. Puto *Poemandrum Hermetis* ipsum, forte ad *Herma Pastoris* exemplar confictum: cum quo titulo & nomine auctoris convenit, & sunt alia quoq; quædam in utroq; consimilia: quanquàm *Barthio* non ad stipulentur viri Docti, qui nuper edidit, & *Animadversionibus suis* affirmavit: *Eos Herma, Pauli Apostoli Discipulo, adscriptos libros, esse eosmet ipsos, quos eodem nomine in pretio olim habuit Latina & Græca antiquitas; aliter consciscunt, qui de Scriptori-*
bus

bus Ecclesiasticis censuras agunt, *Bellarminus, Robertus Cocus, Rivetus, &c.* Rectè admonuit Casaubonus, non pauca ab attento lectore deprehendi posse, quæ in Poemandrum ἀπολαύει ex aliis autoribus translata sint. Ego, cum legerem ista ad Tatium: *utinam tibi daretur facultas, ô Fili, ut alarum adminiculo in sublimem æris plagam volares, mediamq; inter cælum & terram sortitus regionem, conspiceres terra soliditatem, maris diffusionem, fluxum fluminum, æris amplitudinem, ignis arctam celeritatem! ô felicissimum, fili, spectaculum! ô beatissimam visionem!* non dubitabam conferre cum illo Maximi Tyrii epiphonemate, qui cum Philosophi θεάματα similiter exposuisset, exclamavit: *ô peregrinationem beatam! ô spectacula praeclara! ô somnia verissima!* Judicet catus lector, imitatus ne videatur Maximus ille, qui sub Commodò Imp. An. Dom. CLXXX. & postea, floruit, quo tempore nulli adhuc Poemandar citatus nominatusve fuit, hunc falsarium! an ille potius Maximus? vide *Dissertat. eius VI.*

Sed ad *Asclepium Adlocuta* nos vocat. Qui eam Trismegisto Mosi antiquiori adscribunt, aut non ad calculos vocârunt rationes libri aut sensu communi privati fuerunt. *Primò* Magicus, ut dixi, aperte est, & animata idola fabricare docet. *Idololatriam* probat, ut ait Marfilius Ficinus, *mirisq; laudibus offert, casum eius deplorat, &c.* in Comm. cap. 9. Deindè à Græculo confictum, ipse satis superq; prodit: ita vocabulum *ad* ne exponit quod *visu privetur*: de *DEO Pantomorpho*, & alia, quæ à nullo nisi Græco scribi potuerunt, multa affert. Jam *tertiò*; multa verbotim ex S. literis, & quidè m Novi Instrumenti manifesto furto subduxit: Qualia sunt ista; *DEUS aternus hoc est, hoc fuit, hoc erit semper*, Apoc. 4. 8. *Omnia ab eo, & in ipso & per ipsum*, Rom. II. 35. *Spiritu implet omnia, ut cuiusq; natura qualitas est*, Sap. 7. 22. 24. *Homo retardatus gravi & nimia corporis vitio, veras rerum Naturæ causas pervidere non potest*, Sap. 9. 15. 16. &c. Ex profanis quoq; Scriptoribus, & quidè m Evangelio promulgato ætate supparibus, aut & recentioribus, non

non pauca imitatus est. Ita quod dixit: *Non immeritò Musarum chorus in hominum cætum est à summâ divinitate demissus, &c. scilicet ut musicatis hominum cantilenis concelebraretur laudibus, qui solus omnia & Pater est omnium; hoc ex Philone desumptum apparet, qui lib. 2. de Agricult. hanc recitat fabellam: DEUM, perfecto hoc universo, Prophetam quendam esse percontatum; quid in mirando opere putaret deesse? Respondisse hunc: Nihil præter dignum laudatorem. Ergo mox esse productum Chorum Musarum matre virgine Mnemosynâ, &c. Ita quod de Æsculapij, de avi sui Hermetis, de Osiridis & Isidis miraculis narrat, quamq; opem illi præstent invocantibus: totum ex Diodori Siculi lib. 1. cap. 25. acceptum est. Id cum primis memorabile, clarumq; argumentum est, quo tempore conscriptus sit hic liber, quod quasi de futuris vaticinans ait Mercurius: *Futurum esse tempus, quo omnis Egypti religio in irritum casura sit: è terris, inquit, ad cælum recursura est divinitas: Egyptus, qua fuit Divi-**

nitatis sedes religione viduata, Numinum
 praesentiâ destituetur: Tunc terra ista san-
 ctissima sedes Delubrorum & Templorum,
 sepulchrorum erit mortuorumq; plenissima.
 Religiosus pro insano, irreligiosus putabitur
 prudens, furiosus fortis, pro bono habebitur
 pessimus. Anima enim, & omnia circa eam,
 quibus aut immortalis nata est, aut immor-
 talitatem se consecuturam esse praesumit, se-
 cundum quod vobis exposui, non solum risus,
 sed etiam putabitur vanitas. Et mihi cre-
 dite, etiam capitale periculum constituetur
 in eum, qui se Mentis religioni dederit.
 Nova constituentur jura, Lex nova; nihil
 sanctum, nihil religiosum, nec caelo aut cae-
 lestibus dignum audietur, aut mente crede-
 tur. Haec & caetera, quae in hoc scripto
 legerit, illum rogo, conferat querimo-
 niam Eunapij Sardiani, quam in Aedem
 suo deploravit: Christianos Serapidis aedem
 demolitos, donariis templi manus injecisse;
 Monachos in sacra loca induxisse, homines
 quidem adfectu, sed vitâ porcos; qui Deo-
 rum vice mancipia flagitiosa divinis honori-
 bus affecerint, quos appellârint Martyres, &c.
 hoc ipsum Antoninum Philosophum, Sosti-
 patræ

patræ sagæ filium! non multò ante prævidisse; prædixisse quippè; à suâ morte Fana per Ægyptum, & imprimis Serapidis, illa tam magnifica, informi situ obrutum, funditruq; vastatum iri: verbo: τὰ ἱερὰ τὰ ποτὶ γυνώσκαι, *Templa iri conversum in Sepulchra!* Hic ergò Eunapius Antonino suo, quasi divinitus afflato, tribuit id vaticinium; quod huius Adlocutæ Scriptor *Hermeti*: ut necessario consequatur, ignoratam Eunapio istam Adlocutam fuisse: Cumq; autor Dialogi huius eo ipso vixisse se tempore, quasi suo forex indicio, prodat, quo hæc in Ægypto evenerunt; quis enim tam bardus est, qui non intelligat, verba illa *Hermeti* afficta, non esse de futuro prophetantis, sed præsentem statum paganismi, pessum euntis jam, deplorantis? manifestum est, eo ipso tempore hæc scripsisse, quo Christianorum Impp. leges contra Paganos constitutæ, poenæque decretæ sunt: *Cesset superstitio! sacrificiorum aboleatur insania!* &c. edictum est *Constantini F.* de quo Euseb. Theodoret. Sozomen. & alij apud Gothofredum in *Comment. ad Tit.*

de Paganis. Sub Theodosio autem Alexandriae everfam esse Serapidis aedem, refert ipse Eunapius.

Superest, ut *Patrum testimonia* & citationes expendamus. Enimvero neminem equidem recordor, qui *Pamandrum* unquam nominaverit; nec ante Augustinum quisquam citasse videtur *Dialogum ad Asclepium*. Tertullianus Hermetem quidem nominat, sed nihil ex ejus scriptis adducit; *Physicorum Magistrum* vocat, & *Haeticorum Patriarchis* annumerat, cap. 2. de *Anima*, & adv. *Valentin.* cap. 15. Clemens Alex. librorum eius, apud Aegyptios in veneratione habitorum, meminit, ipsumq; recenset inter vatos paganorum; *Hermetem* scil. *Thabanum*, & *Aesculapium Memphiticum*, I. *Stromat. S.* Justinus Martyr in *Paranet.* celebre Hermetis dictum allegat, sed nullius libri meminit, potuitque ex ipso Platone accepisse illud: *DEUM* nempe comprehendere quidem difficile esse; sed eloqui impossibile. Ergo, inquit S. Martyr, fieri non potest, ut *DEUS* aut vera religio aliunde cognoscatur, nisi ex Hebraeorum Prophetis.

Gre-

Gregorius Nazianz. 2. de Theologia idem citat & refutat: ubi *Elias Cretensis* in Comment. hoc merum air esse sophisma, & inscitiae Hermeticae mantelum. Laudat *Lactantius*, sed orator melior, quam Theologus; citatq; librum de *Justitiâ*, & *Sermonem perfectum*. lib. 6. *Instit.* cap. 25. è quo quædam adducit, quæ sub finem Adlocuta reperiuntur, paullò tamen aliter. Hanc ipsam ex *Apulej* versione adducit *Augustinus* de Civ. D. E. I., ut l. 8. cap. 23. Sed à *Diabolo* profectam testatur. Multa affert *Cyrillus* contra *Julian*, citatq; *Sermonem ad Asclepium*, & *Mercurii ad suam propriam mentem*, &c. Nimirum, quoniam Hermetica S. Scripturæ ausi erant pagani Philosophi opponere, nostri vicissim coeperunt paganismum ex iis confutare, & hostes Christianæ pietatis proprio quasi telo conficere: ætatem verò, quâ vel vixerit ille, vel scripserit? vel non expenderunt, quod nihil videretur esse necesse; vel studio etiam, bonæque fraude, ut putabant, occultârunt. Ubi tamen opus erat, quanti facerent, non dissimulârunt: *fallacissimum Hermetem*, *Magum*

gumq; potius quàm magnum judicandum esse, cum Philastrio, censuerunt. Cessate, clamabant cum Gregorio Nazianz. ad Nemesium, cessate, ô vates! & vos insani Demones nefarios cantus miseris inspirantes! Orpheus brutas ducat feras! Hesiodus Ascreus canat soli suo Persi! Homerus Trojam & dolores: Musæus & Linus antiquissimi carmina sua, quibus Deorum laudes comprehendunt, secum offerant. Trismegistus ille Mercurius, quamvis invitus & repugnans, orationi mea adestipuletur; crucemq; Sybylla veneretur carminibus suis!

S E C T. 8.

Quis TRISMEGISTUS Ægyptiorum ex vero? cur, & à quo primùm fictus dictusve? Ægyptiaca Theologia.

Duo huc usque explicata & demonstrata veritatem circa contentioris studium quærentibus, reor alterum; fabulosum esse Ægyptiorum Mercurium, neq;

neq; magis unquam extitisse verè in rerum censu, quàm avum eius DEUM, eiusque progenitores DEOS cœlestes: neque habuerunt Sapientes Gentium, ut ex Diodoro, Plutarcho, Synesio audivimus, & ex Platone mox audiemus: Fuit autèm ea Sacerdotum Ægyptiorum perantiqua consuetudo, ut *mysteria sua clàm haberet, solisq; sibi eorum penitam cognitionem reservantea, vulgo sola externa Symbola & fabulas relinquerent; quod etiàm Persis, Syris, & Indis receptum fuit*, ut Origenes ait contra Celsum lib. 1. & jam antea monuimus: *Alterum est*; nullum unquàm fuisse librum Mercurii nomine inscriptum, qui vel verè à Mercurio conscriptus, vel tam fuerit antiquus, uti contendunt, qui Mosaicam antiquitatem oppugnant. His positis causis, quam defendendam suscepi, satis pertractata est. Ne quid tamen scrupuli hæreat, ostendam paucis: Eum, qui primus *Mercurium Trismegistum* appellavit, qui progenitor fuerit Mercurii Junioris, omnium artium scientiarumque fator & altor; *Divinam Mentem increatam* intelligere voluisse,

se, τὸν λόγον verè τρισμαγιστον, *humana Menti creata* eruditorem neque laruisse Sacerdotes Ægyptios hoc arcanum, sed pro more & studio, ne vulgò innotesceret, celarum fuisse fabulis, & portentificiis; ut ait Lactantius *figuris*.

Fuit ille, qui primus Sapientiæ inventa ad Mercurium aliquem Cœlestium autorem retulit, primus Ægyptiorum legislator, Mneves nomine. Hic populum induxit, ut juxta leges scriptas vitam instituerent, legesq; eas A MERCURIO sibi traditas confinxit. Quomodo Minos apud Cretenses, Lycurgus apud Lacedamonios, ille à Jove, hic ab Apolline, suas se accepisse gloriati fuerunt. Ita apud Arianos Zathraustes [idem fortè, qui Zarades, aut Zoroaster suprà] Bonum Genium; apud Getas Zamolxis communem Vestam, apud Judeos Deum, qui JAO dicitur Moses, legum suarum autorem fecerunt. Vixit ille Mneves post Heroum imperium, etatemq; in fabulis assignatam: Secutus est eum legislator alter Sasyches, qui ea qua ad religionem & Deorum ceremonias pertinent, ordinavit: Geometriam & Astrologiam invenit, suosq; popu-

populares edocuit : Tertius fuit Sefostris, qui leges tulit de Re Militari : Quartus Bocchoris, qui de Regibus & contractibus : Ultimus Amasis, &c. Hæc Diodorus pluribus lib. I. cap. 94. Cedro digna ! Nàm etsi Ægyptii illi, qui ista Diodoro exposuerunt, ne sic quidè puram liquidamq; veritatem sine fæce fabularum propinârint; fecerunt tamen, ut à fabulis non aded magno negotio secerni possit. Atque hoc quidè, quod in quæstione est, apertè dixerunt : *Mercurium DEUM* legum autorem *confictum*, eiq; omnia illa legum monumenta, quæ in pompis Ægyptii magno cum honore solebant circumferre. *Hermetica* dicta, ut ex Clemente Alex. adduxi, *attributa* fuisse, quæ tamen alios certosq; suos autores habuerint : Autorem figmenti fuisse *Mneven*, ante quem nihil de legibus, nihil de cultu Deorum, nihil de artibus Ægyptiorum olim propriis, Geometriâ & Astrologiâ, nihil de officio Regum, de Militari re, de contractibus & similibus scriptum fuerit. *Quis ille Mneves fuerit, quâpe atate vixerit ?* incertum & in obscuro est. Neque edisseruit

edidit Diodorus, quas ille, aut quibus de rebus, leges tradiderit Ægyptiis; nisi quod *scriptas* fuisse dixit: in quo eum Sacerdotes isti Scriptoresve Ægyptii fallere potuerunt, false fuerunt ipsi, eò quod nullæ tales in hominum memoriâ versarentur. Quod *Mose posterior* fuerit iste Mneves Legislator, duplici ratione probari potest: *Primò*; quia manifestè Mosen æmulatus, leges suas ad DEUM aliquem autorem retulit, ne minus auctoritatis apud suos haberet, quàm iste apud Judæos: in quo & alii Legum latores Mosen imitati sunt, quod Diodorus hic, & Plutarchus in Numâ, observârunt: *Deindè*; quia Patrum communis & constans assertio est, primum scriptarum legum editorem fuisse Mosen, à quo cæteri omnes suas acceperint: quod argumentum pluribus tractant Justinus M. Clemens Alex. Tertullianus, ut recentiores taceam. Crediderim tamen, non multò post Mosen fuisse: Quod Mosaica in Deserto gesta & divinitus accepta Oracula Ægyptios non potuerint diu latere, quorum semper hoc ex odio Judaicæ Gentis

Gentis studium fuit, ut huius gloriam sibi vindicarent : Fuitque ratio politica; Ne quid res Ægyptiorum publica, mutatâ religione & expulsis impiis Sacris, caperet detrimenti. Judicet catus lector. Posset tamen aliquis in eam venire opinionem, *Josephum Patriarcham fuisse*, quem postea Mnevin dixerint Ægyptii, mutato nomine, ne beneficium tam ingens ex Hebræis agnoscere cogerentur, aut quicquam exosæ genti profiterentur se debere, unum retinet, quod nullas ille scriptas leges rulerit, de quo tamen jam dixi. Sanè primum Ægyptiorum legislatorem fuisse, ex Genesi, in primis cap. 47. v. 26. & Psalmo 105. v. 22. indubium est. Deinde nemo negabit, prædicasse eum Ægyptiis Deum non λόγιον, sed λόγον, verè τριμήγιον postea dictum, omnis sapientiæ fontem. Adhuc Mnevis apud Suidam *Deus Ægyptiorum est* : quos Josephum, recepto more, ob tot & tanta beneficia consecrâsse, vix dubium est. Certè docti viri, post *Julium Firmicum de Err. profan. Relig.*, Serapidem fuisse Josephum, argumentis adstruunt, vide *Vossium l. 1. de Idololatr.*

L

Idololatr. cap. 29. & nuper Nicolaum Abrahamum in Pharo Vet. Testam. lib. 8. num. 23. Præterea Mnevis nomine colebatur ab Ægyptiis Heliopoli Bos, sacer Osiridi, habitus Apis alterius apud Memphin pater, de quo Plutarch. de Iside, & multa Vossius l. c. cap. 27. & 29. At Bos iste symbolum fuit Josephi etiam apud Moſen, Deut. 33. 17. videnturq; Ephraimitæ hujus posterius caput Bovis cornibus armatum pro insignibus habuisse, de quo ex Amos cap. 6. v. 13. dixi in S. Analect. Volum. 1. pag. 49. Deniq; ex somnio Regis manifestatio elucet, cur Josephum in effigie Bovis consecraverint, Gen. 41. 26. nec vero est absimile, post consecrationem mystico nomine Seraphin dictum, cuius anitiquissimum de DEO λόγος celebratur oraculum. Πρῶτα Θεός, μετέπειτα λόγος, καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς &c.

Principio DEUS, hinc VERbum, tam Spiritus unâ:

Hæc tria sunt nexa inter se, & tendentia in unam.

Quid? quod & eundem Josephum Græco nomine Ἐρμῆν, DEI summi Interpretem, &

& *Camillum* Hetrusco vocabulo, id est, *ministrum* dictum, docti non sine ratione opinentur. *Tempus* Janè, quod *Mnevis* ætati assignat Diodorus, pulchrè convenit. Nam *Amasis* in tempora Cyri incurrit, sex mensibus ante *Cambyfis* in Ægyptum expeditionem morte defunctus; *Sesostris* Josepho teste *Sesak* est, qui templum Hierosolymitanum spoliasse legitur, 3. Reg. 14. v. 22. qui de Re militari leges meritò tulisse creditur, ut victoriis decantatis celeberrimus. Etsi *Sesaki* nomen cum *Sasysche*, aut *Manethonis Sesonchi*, meliùs conveniat. Ab hoc proximus est *Mnevis*, ut oporteat vel in Josephi, vel in posteriora tempora incidere. Ut adeò Diodori narratiò de legibus Regibusq; Ægypti cum sacrâ historiâ satis conspiret, quicquid sit de Manethonis Dynastiis, quas etiàm *Theophilus Antiochenus ad Autolycam* l. 3. multorum errorum accusat, & refutat. Nos reperimus eum, qui *Mercurium*, sive *Thautum*, primus appellârit, & legum autorem finxerit: Hunc secuti alii, omnia sua inventa & commenta eidem adscri-

pferunt. Testatur hoc idem *Jamblichus* *sect. preced.* citatus; hunc Ægyptiis Sacerdotibus morem fuisse; quem Græci illi, qui quædam huius generis Hermaica ex Ægyptiaca lingua in Græcam, ut ait Jamblichus, *transulerunt*, imitati sunt; sed serò, ut docuimus, Ab his demùm *Trismegisti nomen* cœpit, quod Mercurio nemo, arbitror, dedit Evangelii promulgatione antiquior; ac de etymo non minùs, quàm de *subjecto* nominis disceptatio est. Nam quod Marfilius Ficinus adfert: *Trismegistum dictum Pæmandri autorem; quoniam maximus & Philosophus, & Sacerdos & Rex extitisset: morem enim fuisse Ægyptiis, teste Platone, ut ex Philosophorum numero Sacerdotes, & ex Sacerdotum cætu Regem eligerent, gerra germana sunt.* Suidas, & Cedrenus, ided *Trismegistum dictum, quod in unâ Deitate Trinitatem asseruisset*, ajunt: Sed hoc frigidum & nuperum commentum est. Propius verò, quod habet Lactantius; *cognomen hoc ei imposuisse multiplicem scientiam* l. 1. cap. 6. At si ipsi illi Mercurio habenda fides est; cognomen hoc non homini, sed DEO com-

competit, illi quem vocat *Mercurium majorem*, avum suum, si credere fas est! Hunc enim ait, Τετραμύρισον dictum, quod consilii pater, omniumq; κατηνυτής sit, in Adloc. ad Asclep. sive, ut Marsilius Ficinus, quod proprium eius nomen pronunciare nefas haberetur, ob singularem reverentiam. Sic docet Jamblichus: DEO, sive Divina Menti, varias denominationes tributas ab Ægyptiis, propter potentias actionesq; differentes. Nam intellectum, inquit, illum opificem, qui est veritatis Dominus & Sapientia, quatenus in generationem progrediens occultam latentium rationum potentiam traducit in lucem, Amun Ægyptiacâ linguâ vocârunt. Quâ voce Manethos Sebnita, apud Plutarchum, occultationem ait significari, rogatumque eum publicis precibus, ut se conspiciendum præbeat. Eundem vero, pergit Jamblichus, quatenus sine mendacio peragit omnia, artificiosè cum veritate ΡΗΤΗΑ nuncupatum [forte à ΡΗΘ Patach, quasi dicas Patulcium, quomodo Janum Latini] Deniq; quoniam omnium bonorum esset effectör, Osiridis nomen accepisse, ita ille de Mysteriis. Pro-

primum verò quia ignorabatur, nec fas videtur mortali ore eloqui, ideo *Termaximum*, & *Opt. Max.* dixere, vide Proverb. 30. 4. Esai. 45. v. 15. & *Pæmandrum*, Pastorem hominum, 1. Pet. 2. v. ult. *Ego*, inquit, *sum Pæmander, Mens divinæ potentia. Tume Mente tuâ complectere, & ego te in cunctis, quæ optaveris, erudiam.* Sic ille apud Autorem Poemandri. Habes ergo hîc duplicem ut Mentem, ita & Mercurium: λόγον θεῖον τρισμέγιστον, nomine ineffabili, DEUM, eius ad homines interpretem, & omnis Sapientiæ inexhaustam abyssum: λόγον ἀνθρώπινον, qui illius cœlestis imago, mentis nostræ oculus est, omnium artium, eruditus ab illo, inventor. Nec dubitem, stricturas huius lucis è vicinâ Judæâ in Ægyptum fulsisse: sed ab impiis Sacerdotibus, ne vulgi ferrent oculos, obnubilatas, & his commentis involutas fuisse. Ita enim alia in Ægypto fuit *Theologia* quasi *Exoterica*, Popularis, Mythica & Symbolica; alia *Acroamatica*, Sacerdotalis, Mystica & initiatorum propria *Epopica*: utraque veritatem, quæ in totum latere non potuit,

Potuit, captivam tenens injustitiâ, plena
 Magicæ & Astrolatricæ superstitionis.
 Ac initio quidè, cum ab avitâ pietate &
 fide Nohæ deflexissent, ita de Deo rebusq;
 divinis statuisse videntur : Omnia Dijs
 plena esse : *astra spiritu intelligentia præ-*
dicta, ut Mor Isaac Maronita apud Kirche-
 rum refert, esse *Mundarumq; omnium*
creatores & opifices : quare singulis divina
nomina imposuerunt, certosq; honores, sa-
crasq; caerimonias constituerunt : variis dedi-
catis idolis, quibus parilem venerationem
exhibebant ; per qua responsa dans Eacoda-
mon, futura & abscondita revelabat, &c.
 Atque adeò statuebant, ne minimis qui-
 dè rebus abesse suos præsides Genios. Qua-
 re etiâ corpus humanum in XXXVI.
 partes distribuerunt, summq; unicuiq; præfe-
 cerunt sive Dæmonē, sive Deum Ætherium.
 Nomina ijs finxere Ægyptiaca, dixeruntq;
 Chnumen, Chnachumen, Cnat, Sicat, Biu,
 Fru, Frebiu, Ramanor, Rejanor, &c. quē
 invocati suas quisq; partes sanerent, ut tra-
 dit Celsus apud Origen. lib. 8. Quo fa-
 ctum, ut Ægyptiis vicatim altis humerus
 dexter pro Deo esset, aliis è regione habitan-

ribus sinister, aqua communiter omnibus;
Memphitis privatim bos, Pelusiotis cape:
aliis Ciconia vel Ibis, aut Crocodilus; aliis Cy-
nocephalus, aut Feles, aut Simia, ut refert
 Lucianus in Jove Tragædo. De ortu re-
 rum apud Philonem Biblicum, aut San-
 choniathonem, ita differit *Hermes, sive*
Taautus, in libro de Origine Mundi: Princi-
 pium activum fuisse *aëris tenebrosi Spi-*
ritum; passivum, Chaos turbidum & lucis
expers: utrumque infinitum, & longo re-
 tro ævo interminum, cum Cupido con-
 junxisset, genuisse *Moth, id est, limum,*
 in quo fuerint rerum omnium semina:
 hinc prodiisse & Solem cum astris, &
 omnia animantium secula. Nam coor-
 tis tonitribus & fulguribus, terribibili
 sonitu è limo, velut è profundo somno
 excitata, profiliisse, erupisseq; quâ ter-
 râ quâ mari, sexus utriusque, mascula
 & foeminina: inprimis *Tophia Sunim* di-
 cta, intellectu prædita, quod est, *Specta-*
tores Cæli, eaque in figuram ovi conforma-
ta. Quæ ut partim ex Mosaicâ historiâ,
 studio depravatâ: partim ex Ægyptio-
 rum fabulis, de primo hominum fatu,
 petita

petita sunt; sic toto cœlo distant ab illis quæ philosophatur *Pæmander*, ut collatio ostendit. Nàm prima animalia velut fungos è terrâ prorupisse fingeant *Ægyptii*, tenuibus involuta pelliculis, formâ ovali, donec matura jam & adulta, iis perfractis suum quæque elementum appetiverint, ut est apud *Diodorum Sicul.* l. i. cap. 7. Nec multò aliter *Epicurus*; cuius opinione ex calore & humore, ut canit *Lucretius*,

crescebant uteri terræ radicibus apti.

qui infantibus ex se editis ingenitum lactis humorem præbebant, de quo *Censorinus de Die Natali* cap. 4. Coeterum à Mundi conditu innumera effluxisse secula, quod dixi, opinati erant, & ut *Theophilus Antiochenus* citat, scripsit *Apollo-nius Ægyptius*, transiisse annorum *myriades XV.* annosq; præterea *III L. CID. LXXV.* Hæc videtur antiquissima illa *Ægyptiorum*, ex quo patrias de vero *DEO* traditiones respuerunt, matæologia fuisse. Huic postea, ex *Israëliitarum* vicinitate & commerciis sanæ doctrinæ nonnihil;

ex Græcorum verò superstitione fabularum plurimum accessit. Atque ab his videtur totam de *Osiride, Iside, Horo, Typhone, & Hermete* accepisse tragædiam, quorum & ipsa nomina Græca esse notavit *Plutarchus*: Quin, si huic fides habenda est, etiâ *Zoroastræam* de duobus *Dijs, Bono & Malo*, opinionem sectati sunt *Ægyptii*, eamque *Osiridis & Typhonis* fabula celârunt. Quanquàm is eam, de duobus contrariis rerum omnium principiis, sententiam dicat esse *vetustissimam, communem Græcis & Barbaris, autore incognito, fide firmâ & indelibili, probatam plerisque & iisdem sapientissimis*. Hæc ante Prophetarum noticiam ratio fuit infanientis *Ægyptiorum* sapientiæ. A qua quantum recedere apparet *Hermetem*, illum *Pæmandri & Dialogi ad Asclepium*; tantum consequitur, Prophetis, & Evangelio ipso posteriorem esse. Hoc enim Diaboli artificium fuit, ut mendaciis suis colorem aliquem induceret, eaque fucaret quasi & exorneret veritatis divinæ pigmentis. Sic *Osthanes*, ut habet *Minutius, Felix, Magorum & eloquio & negotio primus*.

mus, qui verum Deum meritâ maiestate
 prosequutus, Angelos eius ministros venera-
 tioni adfistere novit, ut & nutu ipso &
 vultu Domini territi contremiscant: Idem
 Demonas prodidit vagos, terrenos, huma-
 nitatis inimicos, &c, vide Tatianum adv.
 Gentes, & Cyprian. de Idololatr. Quæ ex
 Esai. 6. 3. Dan. 7. 10 & aliis S. Scripturæ
 locis sumpta nemo non intelligit. Sic Hy-
 staspes paulò isto antiquior, de quo Cle-
 mens Alex. ex apocryphis refert S. Pau-
 lum dicere solitum: *Hystaspen sumite &
 legite, & invenietis DEI filium multò cla-
 rius scriptum: & quemadmodum adversus
 Christum multi Reges instruent aciem, qui
 eum odere, eosq., qui nomen eius gestant, fide-
 les eius: quin & tolerantiam eius & adven-
 tum.* 6. Stromatum: quæ ex secundo
 Psalmo accepta, manifestum est. Deniq;
 sic de Hæreticis dixit Irenæus: *Similia
 loquentes fidelibus, non solum dissimilia sapi-
 unt, sed etiam contraria, & per omnia plena
 blasphemias, per quæ interficiunt eos, qui per
 similitudinem verborum, dissimile assertionis
 eorum in se attrahunt venenum. Sicut quis
 aqua mixtum gypsum dans pro lacte, seducat*
 per

per similitudinem coloris : ut quidam dixit superior nobis de omnibus, qui quolibet modo depravant, quæ sunt DEI, & adulterant veritatem DEI : Lactæ gypsum malè miscetur, lib 3. cap. 19.

SECTIO 9.

An Moses ex Hermetis libris profecerit ? & an Plato ?

BReviter expediam. De Mose testatur Martyrum primicerius ; *calluisse omnem Ægyptiorum sapientiam, Actor. 7. v. 22.* Quæritur ; *Quamnam ?* Si Philonis judicio stemus, ut plerique Interpp. res plana est. Ait enim *didicisse ab Ægyptiis, Arithmeticam, Geometriam, Rhythmicam, Metricam, Harmonicamq, Theoriã, & omnẽ Musicam : tum & Symbolicam Philosophiam, quam sacris libris describunt ; à Græcis vero ceteras liberales ; ab Assyriis literas ; à Chaldeis quoque Astronomiam accepisse : in omnibus autem solam quærivisse & admisisse veritatem, hæc ille lib. 1. de vitâ Mosis : Quàm verè, non libet minutim examina-
te,*

te. *Primò* visus sibi fuit Plato iste Judæorum, ad eximiam Mosis gloriam pertinere, si fingeret; habuisse ex omnibus Gentibus Magistros exquisitissimos: at quantò nostri Doctores, qui antiquitatem Mosis adstruunt, ut Justinus M., Theophilus Antiochenus, Clemens Alex., Tertullianus & alii, prudentiùs; omnes omnium Gentium Magistros Mosis fuisse Discipulos? *Deindè* Diodorus Siculus, ut consentit, *Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam ab Ægyptiis doctas & excultas; quod earù usus esset maximus, & summè necessarius, propter annuas Nili eluviones, agrorumq; oblimationes: ita Muscam affirmat in totum respuisse, ut noxiam, & quæ homines effæminaret.* Jam Clemens Alex., cum hunc ipsum Philonis locum recitâisset, virgulam addidit censoriam; Eupolemus verò, inquit, *de Judæorum Regibus scribit: Mosén PRIMUM SAPIENTEM fuisse, qui princeps Grammaticam & literas Judæis tradiderit, à quibus Phænices, & à Phænicibus post Græci acceperint, lib. I. Stromat.* Porro S. Justinus, sive quisquis est, in Respons. ad Orthodox. Quæst. 25. *negat omnino*

omnino Mosen Mathematicas disciplinas didicisse, quod vulgares essent & viles in Ægypto: solam accepisse Hieroglyphicam, quam tamen, ut DEO contrariam, spreverit, nullòq; in usu habuerit. Ita nullam ab Ægyptiis sapientiam didicisset, sed stultitiam dediscendam. Præterea cum Celsus Ægyptiorum sapientiam creparet, respondit ἀντιμουλνεῖς ὧν Origenes: Eius esse vertigium, quod adorarent animalia, extareq; in commentariis eorum, quibus rationem mystici huius cultus retrusorem explicarent, lib. 1. Et hanc Symbolicam, vel ut scapham scapham dicam, Magicam, damnatam ab Ecclesiâ DEI, exhibitam ab omnibus Sapientibus, didicisset vir DEI Moses? aut hoc in laude eius poni vel potuit, vel debuit? Idem Origenes, quæ Ægyptiorum potissima fuerint studia? in Comment. ad cap. 3. Roman. his exponit: apud Ægyptios, inquit, à quibus omnes propè Gentes ritus Sacrorum & ceremonias suas mutuata sunt, nullus aut Geometria, aut, quæ apud illos præcipua dicitur, Astrologia studebat: nullus certè Astrologia & Genesior, qua nihil putant esse divinius, secreta

creta rimatur, nisi susceptâ circumcissione. Sacerdos apud eos, aut aruspex, aut quorumlibet Sacrorum Minister, vel ut illi appellant, Propheta, omnis circumcissus est. Literas quoque Sacerdotales veterum Ægyptiorum, quas Hieroglyphicas vocant, nemo discibat, nisi circumcissus. Hanc cum circumcissionem Celsus ogganniret, Mosen & Hebræos ab Ægyptiis accepisse: reclamavit Origenes: certiùs nos scire, ab Abrahamo ortam fuisse. Hæc studia tractârit Moses? Aut quoniàm eâ ætate infames artes in Ægypto floruisse ipse commemorat, notique sunt magistri earum Jannes & Jambres; putandum est, sic dixisse S. Stephanum, omnem eum didicisse Ægyptiorum sapientiam, quomodò Pancrates ille Lucianicus dicitur, πᾶσαν παρδίδαυ οἰδῶσιν Αἰγυπτίων, omnem pernovisse Ægyptiam disciplinam: qui totos viginti tres annos delituerit in adytis subterraneis, ut Magiam disceret ab Iside? Lucianus in Philopseude. Quid ergò? Literaturam saltèm ab Ægyptiis accepit Moses? Quamnam? nàm alia fuit communis ἐπιστολογραφικὴ, alia propria Scribarum Sacro-

rum

ἡμετέριαι: alia nobilissima, illa ἱερογλυφικά: eaq; duplex *κρυπτολογικὴ* vel *συμβολικὴ*, ut pluribus docet *Clemens Alex.* l. 5. *Strom.* Et hæc erit illa omnis sapientia? aut in laude Mosis poni debet, si scivit literas Ægyptias vel vulgares; vel illas superstitionas, Diaboli inventum? Denique cum tota Mosaica Philosophia, quæ in libris eius continetur, quadruplex sit; *ἰσοεικὴ*, *νομοθετικὴ*, *ἱερουργικὴ*, *θιολογικὴ*, *Historica*, *Legislatoria*, *Sacrificatoria*, *Theologica*, ut idem *Clemens* exponit, 1. *Stromat.* scire velim, quid in ullo ei genere contulisse videantur Ægyptii? Quamobrè, ut quæstionem absolvam, assentior *Ezechielo*, *Poëta Tragico*, qui dixit, Mosen dedicif-
ic βασιλικὰ παιδείματα, artes eo dignas, qui in spem regni educabatur, ut esset potens ἐν λόγῳ καὶ ἔργοις, ut habet *S. Stephani* suffragium; nempè *optimus Consultor*, *optimus Bellator*, qualem in aulâ Pharaonis Mosen fuisse describit *Josephus*. Neque nego disciplinas, quas encyclicas, eò pertinuisse: ex libris Hermeticis didicisse nego, quod neque affirmat Sanctus *Martyr*, & extitisse tales ante Mosen, frustra supponitur.

Scd

Sed *Plato* tamen, ajunt, *Mercurii* meminit: meminit, fateor; neque inficias iverim, extitisse tùm aliquos eius nomine insignitos libros, ut non omnia mentitus fuerit *Manethos*, qui *Platone* tamen LX. annis minimùm recentior est. At quod ex ullis profecerit, quod profiteri ingenui candoris fuisset, testatum nuspiam recordor. Sunt tamen argumenta, legisse. Quoniàm de *DEO* eadem differit, & de creatione ferè quæ *Pœmander*: quâ causâ fortè dixerit *Tertullianus*, *Mercurio Ægyptio* præcipuò assuevisse. Quin & ipsum *Pœmandri* nomen videtur insinuarè, cùm dixit: *Aurêâ Saturni atate Deum hominum custodem PASTOREMq; fuisse: quemadmodum nunc homines, divinioris natura, pastores sint brutorum*, in *Politico* de Regno. Sed funiculus hic ex arenâ est. Quæ de *Hermete* narrat *Plato*, inter *παλαιὰς λόγους*, id est, apologos & parabolas, ponit, quibus antiquitus traditæ doctrinæ sub ænigmate continebantur. Quæque *Hermes* ille sibi ipse, & *Ægyptii* eidem tribuunt, ea *Plato* *Vulcano* inventa adscribit: at hi si fabulas spectes

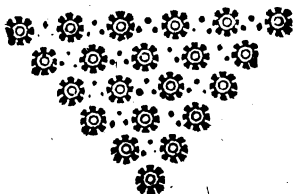
M

ctes

Et es longè diversissimī; si rem ipsam,
 unus idemq; sunt λόγος, igniculus Men-
 tis. Qui Grammaticam, inquit, & literas
 invenit, eum vel Deum, vel hominem divi-
 num oportet extitisse: qualis apud Aegyptios
 Theut fuisse pechibetur, in Philēbo. Sic
 Phædro jucundam de hoc habet exvete-
 rum fabulis narrationem: Fuisse ferunt
 olim in Aegypto vel Dæmonem, vel prisco-
 rum Deorum aliquem, cui avīs illa Ibis dicta
 sacra fuerit, nomīne Theut: Eum numeros
 & Arithmeticam, & Geometriam & Astro-
 nomiam, ludos item talorum, aleasq;, ac de-
 nique literas invenisse. Regnabat eo tem-
 pore in Aegypto Rex Thamus, quem Deum
 Ammonem appellant. Huic igitur inventas
 à se artes exhibuit Theut, ut inter Aegyptios
 dividerentur. Thamus singulatum finem
 & usum examinans, alias probabat, alias non.
 Cum de literis interrogasset; cui bono? re-
 spondit Theut; Memoria & Sapientia phar-
 macum esse: fore enim, ut earum adjumento
 hominēs & sapientiores & memoriā prom-
 ptiores evadant. Tum Thamus: Falleris,
 o pater literarum: amor te tui factus mustei
 decepit: Negligentiores multò fient & obli-
 viosio-

visiores: nam literis confisi, res neque animo comprehendent, neq; memoriâ ruminabunt. Hæc Plato, quæ vel ideò repetere non pigebat, quod & *fabulosum* Platonis sensu Theut testentur, & simul iudicium priscorum sapientum exponant, de *literarum usu & necessitate*. Quo ipso in fumos abit, ex hoc loco petunt argumentum; qui ab ipso Adamo statuunt inventas literas: & quod humana ipsa vita diutius carere illis nequivisset, perituræq; fuerint omnes artes & scientiæ, nisi literarum ope propagatæ fuissent ad posteros. Non vacat excurrere in hunc campum. Quis nescit Theologiam ipsam, omnium scientiarum Reginam, ante Mosén, imò ante digitum DEI; nullis mandata fuisse literis? Quod & singulari divinæ providentiæ ratione factum constat inter Christianos, & Patrum prudenti consilio; quos ita putandum est fuisse animatos, quomodo de *Tarthris* dicere solent Turcæ: ideò esse sapientissimos, quod libros suos devorârint; scriptamq; circumferant sapientiam suam non in chartâ, sed in corde, apud Busbequium Epist. 4. Sed

argumentum hoc occupârunt jam alii, rationesque attulerunt; cur ante legem duarum Tabularum DEUS voluntatem suam in literas mitti, scriptove tradere mundo noluerit? *vide Dd. Gerhard. & Waltherum*: ut mirer doctissimum virum, *D. Thomam Bangium Exercit. Literar. 1. quæst. inprimis 4.* loco hoc, à necessitate literarum, uti nitique voluisse, ut Adamo inventi eius gloriam, literarumque natales assereret. Reclamant omnes per orbem Gentes, quæ ante literarum usum vitam tamen non inertem traduxerunt, & etiã nunc plurimas artes, nullo literarum adjumento, præceptis vivæ vocis, ac usu discunt, docent, & per manus posteritati commendant. Atque hæc habui, quæ in præsens de
MERCURIO TRISME-
GISTO dicerem.

EXE-

Exercitatio Tertia

MISCELLANEA.

SECT. I.

De Sanchoniathone, Phœnicum Historico.

 UNC quoque non indictum prætermittere, operæ pretium est. Hunc alii Mofi, alii Abrahamo ferè coætaneum faciunt, & aded Mose annis quadringentis superiorem. Testes adducunt *Philonem Biblium* & *Porphyrum*, εκ Διὸς δ' ἐλθὺς, dignos quibuscum mices in tenebris. Philo ille Sanchoniathonis historiam è Phœniciâ in Græcam linguam se transtulisse jactat, libris novem complexus, quos hunc in modum exorditur: *Sanchoniathon πολυμαθὺς καὶ πολλοῦ πρᾶγματος, cum ea quæ omnia existunt, in prius scire desideraret, multâ cum curâ indagavit scripta Taauti: sciens, quod omnium,*

qui sub Sole vixerunt, primus Taautus literas
 invenerit, & hypomnemata scribere cœperit:
 quare ab hoc sermonis sui quasi fundamentū
 jecit. Illum autem Egyptii vocavêre θαυθ,
 Alexandrini θωθ, Græci interpretati sunt
 Hermetem: hæc ille apud Euseb. l. i. Prepa-
 rat. c. 6. Porphyrius xv. scripsit libros ad-
 versus Doctrinam Christianā, teste Suidā;
 ex eorum i v. idem Eusebius, ac plenius
 eo Theodoretus 2. de curand. Græcor. affect.
 hoc adducunt testimonium: Sanchonia-
 thon Berytius, de Judaicis rebus narrat,
 quæ sunt verissima, quæq; locis ac nominibus
 Judæorum maximè consentanea. Is enim
 cum monumenta quadam brevesq; commen-
 tarios ab Hierombalo, D E I Maximi Sacer-
 dote accepisset, confectamq; hinc historiam
 Abelbalo Regi Berythio dedicasset, ab Rege
 ipso, cæterisq; veritas disquisitoribus, tan-
 quàm certis historia scriptor acceptus est.
 Horum verò tempora priora sunt tempori-
 bus Trojanis, proximeq; accedunt ad ipsius
 Mosis tempora, quantum chronica Regum
 successiones ostendunt. Sanchoniathon ve-
 rò, qui Phœnicum linguâ Philalethes, hoc
 est studiosus veritatis interpretatur, omnem
 Judaicæ

Judaica veritatis historiam, è singularum civitatum commentariis, Templorumq; monumentis collectam complexus est, ac literis commendavit, quo tempore Semiramis dominabatur Assyriis. Hæc ille, interprete Acciabo apud Theodoret. Quæ si quis jam olim paullo prudentiori Gentium Sophorum recitasset, Herculem, puto Alexicacum, monstrorum domitorem, inclinasset. Ego totus contremisco, cum video inter Christianos esse viros doctos, qui hoc tibicine fultum eant. Inam opinionem, de literarum ante Moysen antiquitate. At quàm nullo negotio poterant, vel explodere testes hos, vel confutare testimonia? Philo Biblius, ut habet Suidas, Grammaticus fuit vicinus Neronis temporibus: Nam Severum Herennium fuisse Consulem ait, cum ageret ipse annum LXXII. Olympiade CCXX. [locum puto corruptum: Severus & Herennianus Coss. fuere anno Dom. CLXXI. Olymp. CCXXXVII. post Neronis excessum annis centum: atque hoc tempore scripsisse illum Philonem, cætera Suidæ quæ sequuntur indicant: quo ipso Christiano-

rum causam doctissimi & antiquissimi Patres, Justinus, Theophilus Antiochenus, Tatianus, Melito, Apollinaris, & Athenagoras certatim quasi ad Impp. tribunal egerunt. Quâ occasione potuit iste Diaboli Advocatus historiam suam prodere.] *Scriptis autem Philo iste*, ut habet Suidas, *περὶ κλίσεως, καὶ ἐκλογῆς βιβλίων. libb. XII. περὶ πόλεων, & claris viris. libb. XXX. & de Imperio Adriani, sub quo vixit:* hæc ille, historię huius Phœnicie nulla mentione factâ. Fuit ille credo *Philo Pythagoricus*, quo autore probat Clemens Alex. I. *Stromat. quod Hebraeorum scripta Philosophia multò antiquior sit Gracâ;* aut quem idem Pater dixit scripsisse *de Regibus Judæorum*, longè discrepantia ab altero *Rerum Judaicarum Historico Deme- trio*, eod. libro. Hic primus confinxit, nulli unquàm visum lectumve *Sanchoniathonem*: [quem Kircherus tamen à se, nescio ubi, conspectum, & cum investigaret, oculis subductum affirmat, quod nō excutio.] Ipsum nomen figmentum indicat. Quod Porphyrius ait, *Philaethen* significare; alii *eum, qui portenta fulciat.*

Mihi

Mihi cum ludibrio Christiani nominis dictus videatur; quasi *scopulus preparatus a sina*. Hoc enim tria Hebraica vocabula notant, *San-chuni-athon*. Accedit, quod Philo narrat, hunc sua ex scriptis *Taauti* hausisse: quo ipso consequutus est, ut exscriptori tantum tribuendum sit fidei, quam ipsi autori. Recolamus, obsecro, quæ ille ex *Taauti* libro adduxit de *Origine Mundi* Exerc. præced. Sect. 8. quæ manifesto & palpabili furto ex Mosaicâ Genesi sublecta, ac, ne fur se proderet, fabulis deturpata, qui non intelligit, elephantî corio tectus est. Nec quæ apud Eusebium ille de primis hominibus, de *Colpiâ Vento* & uxore eius *Bau* [id est *Bohu* vocabulum Mosaicum] eiusq; filiis *Aeone* & *Protogono*, ac de horum posterorumque inventis, pertexit, alia sunt, quam Mosaica fragmenta, crassis incrustata mendaciis: similibus eorum, quæ Gnostici eo ipso tempore contra Christianæ fidei sinceritatem evomebant, imprimis *pepones illi Valentiniâni Sophistæ*, de quibus *Irenæus lib. 1. & in Annotat. Galilæus*. At quæ posthæc Philonis Sanchoniathon

M s

niathon

niathon replicat, de Cælo, qui Tellure di-
 Etâ uxore, ex eâ illum sive Saturnum, &
 Betylum, & Dagona, id est, Frumentarium
 & Atlantem genuerit, & de Saturni parri-
 cidali odio ac bello in patrem, & alia: jam
 meræ Græcorum fabulæ sunt, quales
 apud Apollodorum in Biblioth. lib. 1. Tum
 verò quod Saturno quatuor, quibus an-
 te retroque prospiceret, alternisq; dor-
 miret & vigilet, oculos; alas autem sex
 tribuit, duas in capite, quatuor in hu-
 meris partim volantes, partim quiescen-
 tes; hoc non aliundè quàm ex Esaiâ &
 Ezechiele desumpsit. Et hæc scripserit
 primùm Taautus, retulerit deindè San-
 choniathon, uterque Mose antiquior?
 Quid hoc? quod fabulatur: Saturnum
 Regem Phœnicum, qui Israël ab iis dictus,
 post obitum ad Saturni stelham adductus fue-
 rit, filium quem ex Anobreth nymphâ tra-
 buerit unicum, Jeud dictum, quo nomine
 Phœnices unicum filium soleant appellare,
 regio indutum ornatu in arâ ad id sacrum
 preparatâ immolâsse, cum civitas maximo
 ac periculossimo bello premeretur? Quis non
 videt, duas sacras historias studio men-
 tiendi.

tiendi confudisse? ex Genes. 22. & 2. Reg. 3. v. 27. Commodè recordor, quod Grotius ad lib. 1. de Verit. Relig. Christ. notavit: in hoc Sanchoniathonis loco *noχ*, inquit, dicitur *βααυ*, id omnino est *בְּאוּ* *Bohu* Moſis: ventus autem, qui ibi dicitur *κολπία*, est *קול-פי-יח* *Col-pi-jah*, vox oris DEI, vide ibid. plura. Agnovit olim jam orbis terrarum, nihil hæc omnia nisi canoras esse nugas, damnavitque æternâ oblivione; & Christiani sint, qui amore cœcutiant, doleantque periſſe? De Porphyrio quid dicam? aut non dicam? Pudet Christiani nominis, si eò res rediit, ut ubi de eius fidei antiquitate quæritur, vomicæ hæ & strumæ generis humani ad testimonium dicendum produci debeant! Non dico, quod juratus Christianorum hostis fuerit, ut amant Apostatæ: non quod Eusebius *Dæmonum* dicat fuisse *amicum*, qui tam multa mendacissime contra Christianos scripserit, l. 4. cit. cap. 4. Non, quod Gregorius Nazianz. *Stegiteuticas* suas in *Julian.* eius mendacis & deliramentio opposuerit, ut ait ipse; quodque & Eusebius de Præp. Evang. & ante

antè Methodius ac Apollinarius & post alii eius tabulas & calumnias refutârint. *Eunapium Sardinianum* complicem audiamus tantùm, qui laudare hunc sibi proposuerat : *Tyro* narrat *Phœnicia oriundum*, priùs *Malchum dictum fuisse*, *Romæ Plotini se in disciplinam dedisse evasisse*, *Magum insignem* ; ut qui è balneo quodam *Cacodæmonem expulerit*, quem indigenæ *Causantha appellârint* : *Multa reliquisse scripta passim sibi ipsis contraria*, quod inconstantium & mendacium proprium est : de quibus , inquit *Eunapius*, non possum aliter judicare, quàm quod progressu ætatis subinde sententiam suam mutaverint. Hunc scilicet audire docet, si quis verum audire velit ! Sed audiamus tamen. Quid est, ô boni , cur *Porphyrium* adduxeritis testem ? *Sanchoniathonem* , ajunt, vixisse & scripsisse tempore *Semiramidis*, testatur. Bonânè fide ? optimâ. At quâ de re ? de *Judaicâ*. De *Judaica* ? obsecro ! quo tempore apud *Assyrios* dominabatur *Semiramis*, quæ, qualis, quanta fuit res *Judaica* ? Hoc concoquemus bono stomacho. Accipe alium bolum æquè crassum. Undè didicit istam

istam historiam? è *singularum civitatum commentariis*, *Templorumq; monumentis*. Quænam, rogo, dic si quis potes, vel in Judæâ, vel in Palæstinâ eo tempore fuere tâm antiquæ civitates? Tempia tâm priscis referta monumentis? Enimverò quid tûm? Mosi quid hæc officiunt? At ajunt, oportet, si vera sint, *quadringentis ferè annis juniorem esse Sanchoniathone*. Euge! quid si Porphyrium vestrum interrogemus? Hem, bone vir, potesne non mentiri? dic sodes, quâ ætate vixit Moses? *Ante tempora Trojana*, inquit. Bene; hic mihi Philalethes eris ipse. Sed quinam eius fuere σύγχρονοι; *Abelbalus Rex Phœnicie, & Hierombalus Sacerdos proximè accedunt*. Undè hoc tibi constat? *Phœnicie Regum successiones ostendunt*. Quid ostendunt? annon Abelbalum fuisse Hiram Regis, illius, qui Salomonis amicus fuit, patrem, Davidique Regi Israëlitarum ætate supparem? Mose aded annis ferè quadringentis juniorem? Quod & *Josephus* Judaicæ historiæ scriptor probat ex *Menandro Ephesio de Tyrriorum Regibus*. & ex *Dio*, lib. 8. *Antiq. cap. 2, & 1, contra*

Ap-

Appion. Quid stas, truncus? pone calculos, & computa. Recipe paullisper animum, explica nobis: quo igitur tempore scripsit Sanchoniathon tuus? *Eo ipso, quo regnavit Abelbalus, cui historiam suam obtulit.* Ergone Mose antiquior ille? non dixi, *inquit*; sed qui me testem adduxere. Ego verò diferte, proximè accessisse ad tempora *Mosis*. Quid me pati debet? aut luerè pœnam alieni stuporis? Quàm confidens est nugò! At tū circa Sēmiramidis ætatem. Sanchoniathonem posuisti, quæ Mose antiquior fuit annis ferè quadringentis? *Si me calculus fefellit, huius manum erratum est*, *inquit*: illorum veniā indigna est supinitas, quī stultè errantem sequuti sunt stultiōres. Vos inter vos transigite: veritas interim Mosi antiquitatis palmam adjudicat. Locum Menandri qui de *successione Regum Phœnicie* scripsit, allegavit etiam Theophilus Antiochen. l. 3. ad Autolycum. Meminit Menandri alicuius *Pergamēni*; & *Lati in Phœniciis*. Clemens Alex. l. Stromat. qui dicant Hiramum filiam suam dedisse Salomoni, qui tempore post Trojæ *exuvias* in

in Phoeniciam appulerit Menelaus. Nos
ad alia pergimus.

SECT. 2.

De ADAMI Scientiâ.

Qui literas ab Adamo inventas di-
sputat, argumentum ferè ab eius
πολυποικίλῃ scientia efferunt. Sed quod
fumunt, non puto concedendum esse. Ca-
vendi hîc duo scopuli: ne *nimis* tribua-
mus, & ne *nihil*. Qui ignorantiam quan-
dam infantilem, merumque stuporẽ A-
damo recens creato adscribunt, meritò
explosi sunt: neque de re, extra omne
dubium positâ disceptandum est ampli-
us: At enimverò nec illi, qui eundem
omnium artium *βιωφελῆ* magistrum ab
ipso orru effingunt, audiendi videntur:
Puto curatius paullo examinandũ esse:
Quodnam fuerit Adamicæ scientiæ *obje-*
ctum? quæ *forma*? quæ *origo*? & quod-
nam *subjectum inhesionis*. Neque hæc
expendere *πικρὺ* est, cùm scire inter-
sit, ne quis, ut vulgò, fallatur.

Ac

Ac 1. quidè*m de objecto* sic statuunt quidam; scisse Adamum jam tùm omne*m Theologiam*, omniaque Mysteria, à Deo hominibus ad beatitudinem consequendam revelata; etiàm adeò ipsam Filii Dei incarnationem: Quà de re tamen inanes Scholasticorum *εὐαμαχίας* legere est apud Coningium de Artib. Supernat. Disp. 17. Dub. 1. ut anteriores Suarezium, Vasquezium, & alios omittam. Scisse deindè Philosophiam omnem, Physicam, Astro-nomicam, etiàm Astrologicam: etsi cœli & siderum scientiam Adamo neget Cajetanus, contra quem velitatur Pererius in Genes. l. 5. Disp. 1. Athanasius Kircherus Medicinam prætereà & Chemiam cal-luisse vult, quàm metallorum depurationes, fusiones, fixationes, calcinationes, & id ge-nus alia penetraverit. Certè Paracelsistæ Chemiatri, universali cuidam medicinæ, quam invenerit Adam, longævitatem eius & posterorum adscribunt, ut Nollius l. 10. Physica Hermetica. Quæ ex Suida adducit prætereà Kircherus, piget repe-tere, cùm apud ipsummet Suidam legi possint. Ex Rabbinis duo repero testi-
monia:

monia. Abarbaneelis : *Creavit Deus hominem in perfectione maximâ : erat corpus eius instar Mundi cuiusdam parvi, in quo omnia majoris Mundi expressa miracula : anima verò erat speculum Deitatis, plenum scientiâ & scientiâ, cuius nec numerus erat, nec finis.* R. Gersonis : *Adam fuit sapientissimus, Princeps Philosophorum, immediatus DEI discipulus, qui vires animalium, herbarum, arborumq; noverat : Medicus item & Astrologus, fons è quo omnes scientia & artes profluxerunt.*

2. *De modo sciendi conspirat; habuisse Adamum, ab ipso creationis initio, scientiam naturalem, eamque habitualem, quæ tamen actu & exercitio atque experimentis crescere potuisset; conjunctam cum singulari ingenii capacitate & facultate, quâ facile actualem experimentalemq; scientiam comparare sibi potuisset, adjutus aliis internis externisq; præ-sidiis, de quibus Pererius. Additam & inditam fuisse fidem infusam, supernaturalem, Viatori ad Deum tendenti necessariam, quod probat Coningius. Originem istius scientia, quâ naturalis fuit, Deum*
N fuisse

fuisse Creatorem, ut causam efficientem principalem; causam verò exemplarem fuisse species intelligibiles rerum omnium animo impressas: at quâ *supernaturalis* fuit, ortam ex interno Dei inspiratu, quo Propheta fuerit effectus Adam: Rabbinus etiâ *Angelum adstantem* addunt, de quo *Capnio in Cabbala*, & *Kircherus* &c. Denique 4. *subjectum quod*; Adamum fuisse solum; Evæ scientiam neque gradum perfectione, æqualem fuisse; undè à Serpente loquente decipi potuerit: perque generationem naturalem nec supernaturalem, sed solam illam singularem *divinam* ac habilitatem fuisse propagandam, ut disputat *Pererius* argumentis, non spernendis *quæst. 5.* Quo ipso conficitur, totam hanc scientiam non pertinuisse ad imaginem Dei per se, sed ad excellentiam solius Adami, ut à Deo constituti Doctores catholici. Quod cum nostri non possint admittere, ex iis ipsis argumentis, quibus contra Socinum evincunt; *imaginem Dei etiâ in istâ perfectione intellectus, quæ scientia veritatis est, constituisse*: ideo necesse fuit, ut assererent

rent

rent etiâ posteros Adami, cum tali quâdam scientiâ gradibus tantum inferiore, nasci debuisse : ut nunc certum est, cum ignorantia quâdam habituali nasci post lapsum, quæ non sit nuda nescientia, aut negatio scientiæ ; sed privatio perfectionis debitæ, cum pravâ dispositione, & habitu contrario. Habes sententias, quas nunc quidem ad limam & lineam examinare nec licet, nec libet.

Mihi hoc exploratæ veritatis esse videtur ; I. Circa omne dubium protoplasto homini *ingentum quoddam divinum*, indolemq; ad omnem, quam quidem scire hominem deceat, scientiam docilem capacemque ab ipso conditu inditam fuisse, quâ facultate omnibus, qui unquam extiterint, hominibus præcellerit. Hanc ille, etsi non eodem semper gradu, genitis ex se naturæ traduce impertivisset ; eiusque adjumento, aliisque præfidiis, quorum varia Percrui recenset, cum Adamum tam & posteros, plurimas scientias & artes, statui isti integritatis congruas, re-

N 2

perire

perire potuisse, nemo dubitabit: nec de eo lis esse poterit; quod lapso Adamo umbra tantum huius hebitudinis superfuert, ac mentis acumen habetudo jam naturalis fregerit, nulli sine molestia & difficultate multa evincenda: nobis autem connasci reliquias tantum quasdam, tantas tamen, ut homines dici possimus, animal capax disciplinæ, indubium est.

2. Præter hanc *divinam*, Adamo quoque concreatam fuisse aliquam scientiam naturalem, testatur S. Scriptura: nec dubium est, quin *habitus* fuerit connatus, qualis est *communium noticiarum* in mente nostrâ, quibus Deum esse, & colendum esse, & alia, nullo externo magisterio scimus, de quâ scientiâ *Tertullianus de Testimon. Anima*: Nam qui hanc negant, hominem infra bruta relegant; quæ noxia cavere, salutaria persequi, ac jus quoddam naturæ, huius instinctu norunt: quâ sine noticiâ vitam statumque suum tueri, finemque, cuius gratiâ sunt, consequi non possunt. At enim *quæ aut quanta fuerit hac naturalis concreata scientia in Adamo*, tam facile non puto explicari.

cari. Id tamen rationi consentaneum est, tantam fuisse, quanta ad perfectionem intellectus, in illo statu, in quo statim post creationem victurus esset Adam, & ad consequendum finem proprium, necessaria fuerit. Debit autem ille *Deo creatori* obsequium; *Eva* auxilium & consilium; *creaturis* subditis regimen quoddam; *Paradiso* culturam; *nascituris* educationem; *sibi ipsi* prudentem in usu rerum naturalium, vitæque illâ suâ animalis, cautelam & circumspeditionem; hæc omnia confestim, ab eo momento pleraque, quo Solem adspicere coepit. Quare, cum neque à Deo & Angelis sine perpetuò quodam miraculo; neque ab ullo alio Magistro sine morâ, aut quædam respectu sui status indecentiâ; neque per se crebris actibus & discursibus sine experienciâ, citra ve periculum; aut alio simili modo discere potuerint: necesse est, eorum, ab ipso exortu, divinitus animo insculptam noticiam habuerit. Neque negandū reor; talem aliquam in liberos per generationem transfudisse, cuius è principiis, omnes postea artes & scientias,

tias, isti conditioni necessarias & aptas, citra molestiam difficilemque investigationem, universalia particularibus applicanda, invenire potuissent. Confirmant reliquæ huius scientiæ, quæ, diversotamen gradu, in aliis aliisque etiam nunc apparent, per quas variè disponimur ad artes disciplinasque discendas, aut & inveniendas. *Non omnia possumus omnes: ut etiam non omnis fert omnia tellus.* Ingenium vocamus; quod aliò alios, quemque juxta semina naturæ suæ, diversas etiam Gentes ad diversa studia, trahit; & hoc naturæ bonum DEI donum ducimus, *nec studia parari, sed cum ipsâ mentis formatione generari*, ut ait Minutius Felix in Octavio suo.

3. Adhæc Adamum quoque *noticiâ supernaturali* instructum fuisse, ex S. Literis, & ipsâ ratione constare potest. Quam qui *Fidem* vocant cum S. S. Patribus, non falluntur: habitum puto *ἰδού* *δοτὸν*, aut lumen quoddam gratiæ in intellectu accensum, quo divinis revelationibus faciliè & quasi naturaliter assentiretur. Putem conferri posse *cum habitu*
in.

intelligentia & sapientia; quo ea, quæ supra Naturæ lumen sunt; homini, non ad vitam hanc *animalem*, sed ad illam *spiritualem*, in statu gratiæ posito, ut filio DEI scitu necessaria; tam quoad essentiam, quàm quoad voluntatem divinam, cognoverit. Hoc donum, ut respectu originis & principiorum, ac ratione formali, *supernaturale* agnoscimus; sic *naturale* vocamus; quia naturam intellectus perficiebat, perque naturalem generationem propagari potuisset: denique quia, Dei pacto & proposito gratioso, sic cum naturâ coaluerat, ut intellectui firmiter inhæreret, unico & solo inobedientiæ peccato excuti posset: quo actus scientiæ supernaturalis naturaliter quasi elicuisset homo, non tantum speculativos; verum etiâ cum primis practicos, ex internis huius noticiæ habitualis principiis, nullo extrâ magistro. Hæc notitia illa est, quæ *ad imaginem DEI*, *πρωτος* & propriè spectatam, ut pars pertinet: cui, heu, per lapsū amissæ, statim horribiles illæ tenebræ successe-
runt, quæ excusso obedientiæ jugo,

sublataq; gratiosâ Dei influentiâ , ipsum illicò Adamum miserabilem in modum oppresserunt. In eius tamen locum *fides* venit, quæ per regenerationem etiâ *infantibus* inest, quæ eliciunt supernaturaliter actum illum, quo Christum induunt, ut ad imaginem creatoris sui reformatur: hoc tamen citra mentis discursum, supra sensum, & absque intellectus in se reflexione. Et ut hic in dono fidei, nulla sexus differentia; sed vir & foemina in Christo unum sunt: Ita illic quoque fuerunt. Quin &, ut ad eliciendos fidei actus, homini renato perpetuus *gratia cooperantis concursus*, eiusq; organo *divinum verbum* necessarium est; ita non defuit Protoplastis *divina revelatio* externa, subindè nova; quâ de dignitate sui status, de beneficio Creatoris, deque debito suo officio admonerentur, ut Moisaicâ ex historiâ constat: neque *gratia cooperans* & comitans concepto peccato, excuteretur.

4. Ex his colligi posse videtur, *quantam & quarum rerum noticiam* concreata *Adamus habuerit*? Nempè earum, quarum

quarum noticiâ nullo carere temporis puncto, absque indecentiâ, aut defectu debitæ perfectionis, pro illo statu *vite* partim *animalis*, partim & *Spiritualis*, potuisset: hoc est; sine quâ neque sibi prospicere, neque dominari animalibus, ac jure dominii nomina imponere, neque aded cætera exsequi scivisset, quæ ab ipso ei creationis momento incumbabant. Modum ac rationem compendio exponit Siracides cap. 17. sed locum expendere non vacat. Ut autem Creatorem agnosceret & coleret, quo fine conditus erat, inque hoc mundi theatrum velut spectator introductus, opus habebat & *naturali* eius noticiâ, cuius reliquiæ supersunt; & *supernaturali*, quæ cum imagine Dei nota periit. Utraque non tota simul perfecta fuit: crescere & potuit & debuit: interim ergo quædam discenda simplici nescientiâ ignorabat, citra ullam labem aut injuriam. Quare tam naturâ magistrâ, quàm superadditâ frequenti revelatione DEUS Adamo subvenisset, ut novos subindè scientiæ fideique actus produceret, novosque indè compararet

habitus. Atque hi quidè, pro rectitudi-
 ne eâ, qua dotatus erat, omnes sancti,
 suoque genere perfecti, statui innocentiae
 congrui, & fini ultimo ac intermedio
 adæquati fuissent: nam ex curvitate in-
 genii postea καροτεχνίαι καὶ ματαϊολοχίαι illæ
 subortæ sunt, de quibus Salomo Eccl.
 1. 12. 18. & 7. 30. Tum verò etiã *duris*
urgens in rebus egestas acuit mortalia corda,
& labor ingenium miseris dedit, ut canit
 Manilius in 1. v. 79. Undè certum est;
 quod Adâmus ante lapsum literarum
 noticiam neque habuerit, neque acqui-
 rere potuerit, aut debuerit; non magis
 quàm Eva nendi vel texendi. Post la-
 psum si quis reperisse disputat; ab ipsius
 scientiâ jam tùm deperditâ, frustrâ du-
 cit argumentum. Quod rectè observa-
 vit doctissimus D. Bangius *Exercit. 1. de*
Literar. Natalib. Quest. 3. argumentum
 Bibliandri petatum partim à dignitate &
 excellentiâ primi hominis, partim à nomini-
 bus bruto animantium generi impositis, non
 sufficere, ut adstruatur, eum primum lite-
 rarum inventorem fuisse.

SECT.

3

S E C T I O 3.

*Setbi, Sethianorumq; columna
& libri antediluviani.*

VIdeamus ergò jam cætera argumenta, quibus literæ ante diluvium natæ usitatæque creduntur. Eorum primum ducitur à literarum necessitate. *Necessitate monstrante etiam*, inquit D. Bangius, *Adamus, animadvertens se amisso peccato amisisse incomparabiles animi, memoria, sagacitatis & sapientia dotes, prima characterum rudimenta juvanda memoria causâ præformavit, &c.* Sed hoc telum jam suprâ Plato ipse è manibus extorsit, apud quem *Thamus* Taauto literarum repertori verè & sapienter respondit; *litteras non opem adferre memoria, sed pestem: quod confisi externis illarum alienisq; simulachris, interna & propria animo imprimere negligent: ut aded scitè prudenterque dictum sit; adversaria ideà dici, quod memoria & scientiis adversentur.*
Non

Non negandum quidè est, ut nunc res habet, carere literis artium scientiarumq; cupidos non posse. Sed alia longè primorum Sapientum ratio fuit. Constabant artes & scientiæ paucis præceptis, eâque formâ, quæ in Hesiodo apparct, *ut Plutarchus ait in Theseo*. Sic Sapientes habiti Septem illi in Græciâ, quos *Dicaarchus* dixit, *neque Sophos neque Philosophos fuisse, sed ευνετὸς τινας καὶ νομοθετικὸς* apud *Laërtium* in *Thalete*. Nullæ dum λογομαχίαι, nullæ *Cadmeæ pugna* erant: ex *serpentinis dentibus à Cadmo Phœnice seminatis*, hoc est, ex reportis ab eo primis literarum elementis, numero sedecim, quot dentes ajunt esse serpentibus, enatæ sunt. Solus artium usus spectabatur, sola commoditas. Denique reperta quisque sua, vivâ voce, commendabat posteris, tradebanturq; præcepta *carminibus inclusa*, ut memoriæ facilius inhærent. Sic *Homeri poësin sine literis diu conservatam*, prodit *Josephus* I. contra *Appion*. Sic *Gothorum animos Dicinius carminibus & diversis cantibus demulcens, studiosos reddidit*: qui quanquàm literis carerent, tamen omni-
bus

*bus barbaris sapientiores extiterunt, Gracis
pænè consimiles, ut ait Frechulphus l. 2.
Chron. cap. 25. Sic Scythi miratur Justi-
nus naturam dedisse, quod Graci longâ Sa-
pientum doctrinâ praeceptisq; Philosophorum
consequi nequiverunt, lib. 2. cap. 2. Piget
tempus terere; progrediar ad alterum
argumentum, quod à Patrum antediluvia-
norum longevitate dicitur: Quis tam de-
mens fuerit, ut putet homines illos sanctissi-
mos, eorumq; qui tantum non mille annos, in
summâ rerum indagine, vivebant, filios,
alumnos & superstites, post CIO. ID. L.
annorum decursum caruisse literis? ait Po-
stellus apud D. Bangium. Sed hoc nimis
obtusum est. Quid si dixerim totidem
ferè verbis: Quis tam demens fuerit, ut
homines illos sanctissimos [quique vi-
vâ voce DEI ipsius subindè informa-
bantur, nec sectabantur in studiis suis
τὰ μαθήσια, ut nos ἐν δ' αὖτ' ὀφινῶν, Proverb. 12. 1. 11.*

Τὸ μὴ πάρεργον, ἔργον ὡς ποιεῖμεθα.

τὸ δ' ἔργον, ὡς πάρεργον ἐκπορεύμεθα,

*ut scitum habet Agathonis apud Clem.
Alex. & Athenæum.*

Quod

*Quod prater opus est, ut opus exsequilabet,
 At ipsum opus, ceu prater opus, excudere.]*
 eosque, qui tot seculis, in solâ summè ne-
 cessariorum studiorum indagine vive-
 bant, posterisque conversabantur, egui-
 feliteris? *Quot enim vivebant Patriarchæ,*
ut ipse ait D. Bangius, ut viva extabant
volamina; ut ex commentario sapere nec
liberet, neque necesse; cum tot præsto
essent Doctores vivi, quorum quisque
dici posset, βιβλιοθήκη ἑμψυχὸς, καὶ πνευμα-
τὴ μυσικόν, bibliotheca animata, & mu-
seum obambulans? Ipsa illa longævitas
 in causâ fuit, cur DEUS traditionem
 illam fidei & salutaris doctrinæ literis
 mandare distulerit: quod ab ipso Ada-
 mo, usque ad Moysen, integra inviola-
 taque, intra paucorum Doctorum, divi-
 nitus gubernatorum, conscientiam, con-
 servari potuerit: Nam ab Adamo Lamech,
 ab hoc Noha; à Noha Sem, à Semo Abra-
 hamus ab hoc posteri utque ad ipsum
 Moysen pauci, per mantus traditam omni
 procul dubio acceperunt. Sed hoc no-
 stri diligenter exsequuti sunt, in quæsti-
 one de S. literarum origine & necessitate.

Perga-

Pergamus ad *tertium argumentum*, quod sumitur à literarū librorumq; ante diluvianorum exemplis. Ac videntur sanè Romæ in Bibliothecâ Vaticanâ octo columnæ quadratæ, in quibus Adami, filiorumque Sethi &c. literæ proponuntur: deinde primus *Thesaurus Ambrosius* Anno 1539. Papiæ evulgavit literas Adamæas, quas ex Magicis libris *Razielis, Picatricis, &c.* similibus adrogum damnatis, se collegisse fassus est: Secuti sunt alii, de quibus accuratè *D. Bangius Exercit. 2. de literaturâ Patriarchali*, ubi totum hunc apparatus evertit. Actum agere non est opus. Accipe tantum argumenta, quibus vanissimum hoc commentum hominum otiosorum fulcitur. 1. *Ratio ipsa persuadet*, ait *Angelus Roccha, Adamum divinitus edoctum certos scribendi characteres, tam necessarios, aliis præmonstrasse.* 2. Citatur ab *Epiphanio* liber, titulo: *Ada revelatio, quando DEUS immisit soporem super illum; &c.* ab *Augustino* alius, de *Genealogiâ filiorum & filiarum Adami*: ab aliis alius, *Eva Prophetia à Raziele, Angelo primæ paren-*

parentis Adami, conscripta, &c. 3. Testatur *Josephus*, duas Sethianorum columnas extitisse ante diluvium literis inscriptas. 4. Scriptus fuit *Liber Henochi*, extatque hodiè *aliquis in Æthiopiâ magna autoritatis, & pro Canonico habitus, qui Henochi auctori tribuitur*, ut ait *Duretus*. Obsecro te, prudens lector, quæ talibus nititur patrociniis, quàm bona videtur causa! Examinauit pleraque *D. Bangius*, & confutavit, *Rabbinorum, Hæreticorum Magorum* è promptuariis petita. statim despuenda, & Vulcano confectanda. Solus *liber Henochi* morari non nihil posset, & *Josephi testimonium* de Sethi posteris.

Ac de Libro quidèM *HENOCHI*, post *Homerum*, ut ajunt, *Iliada*, conscribere non vacat. Egerunt de eo *Dn. D. Waltherus in Offic. Bibl. de librùs deperditis*, & *Dn. D. Bangius Exercit. i. cit.* quantum satis est. Fragmentorum quasi testæ, quæ apud *Clement. Alex. in Eclogis*, *Tertullianum*, *Originem*, aliosque Patres, ut & in *Testamento XII. Patriarcharum apocrypho*, inter monumenta orthodoxa, extant,

tant, atque illud inprimis insigne, quod post Scaligerum & Kircherum exhibet D. Bangius, satis demonstrant, è quâ figlinâ prodierit vas tam pollutum. Nec mihi dubium, ex occasione Prophetiæ Henochi, quam *ex traditione* allegat. S. Judas Apostolus, confictum fuisse à Gnosticis, Simonis Magi asseclis, quorum hoc studium fuit, ut Doctrinam cum Magiâ, Christum cum Beliale conciliarent. *Hic, aiebant, est ille Henoch, qui primus hominum placuit Deo, qui primus literas didicit, qui primus descripsit signa cælestia, mensiumq. conversiones, ut in Catenâ Pentateuchi Franc. Zephyrini ex Theodoreto. Mera mapalia! &c. &c. &c. Et mendacem decebat esse memorē,* quod dicitur. Nàm eadem omnia Adamo & Sethianis tribuunt iidem. Pontificii Interpretes mirè perplexantur. *Mendoza in libb. Regum Proæm. Annot. 2. Sect. 2. cum dixisset: Sacram historiâ à Mose editam, non modò inter profanos, sed etiâ inter sacros libros, esse antiquissimam, num. 47. mox cum ad objectionem de libro Henochi responderet: Fateor, inquit, eum aliquid divinum scripsisse cum D. Au-*

O

gusti

gustino. At Cornelius à Lap, in Comm. Epist. Juda: Henoch, inquit, fuit Propheta, & ea, quæ citat hîc Judas, prophetavit vivâ voce; quæ vel traditione majorum accepit Judas, vel ex libro sive ab Henoch, sive à Nohâ, sive à quo alio, qui prophetias Henoch collegit, conscripto. Jam Estius, cùm sciscitatus esset; quomodo non interierit ista Prophetia in diluvio? respondet, potuisse conservari à Nohâ in arcâ, ut visum Tertulliano: addo, inquit, potuisse etiam exstare lapidi insculptam: tùm verò postquàm docuisset; ea quæ Patres, de Angelorum cum filiabus hominum libidine, ex Henochi libro allegant, apocrypha esse, & mendaciter conficta, à quopiam hæretico vel fabulatore, qui librum titulo Henoch ediderit; concludit: Hinc postremò disce, literarum inventum antiquius esse diluvio, &c. Talia tantùm exposuisse, refutâsse est. Tertullianum turpiter deceptum fuisse, quod librum Henochi apocryphum venditârît pro vero & Canonico, omnes consentiunt. Augustinum errâsse ipsa eius verba indicant: Scripsisse nonnulla divina Henoch, septimum illum
ab

ab Adam, negare non possumus; cum hoc in Epistolâ Canonicâ Judas Apostolus dicat. At ubi dicet, scripsisse? Ludovicus de Marche in Apologiâ pro Constitut. Innocent. X. R. P. contra Jansenitas, ad objectum Augustini nomen, q. Ajacis scutum, hoc inter alia respondet: Cum ille Pontificum Rom. oraculis careret, scribit de se ipse, l. 4. de Trinit. in Procem.; cor suum, ut pote humanum, figmenta multa parere: cuiusmodi esse; quod Angeli sint corpore, quod nefas sit Christianis interficere infideles, mortem intentantes; infantes etiam baptizatos salvos esse non posse, nisi percipiant Eucharistiam, &c. Deniq; in re tanti momenti, non patiar me abduci à communi sensu fidelium, de antiquitate Mosaicæ scripturæ, conjecturis vix verisimilibus: in quibus adstruendis, ita viderè à lineis veri passim aberrare defensores, ut Camelum, quod dici solet, saltantem exhibeant.

D. Bangius cum librum Henochi diligenter refutâisset, tandèm tamen concludere non dubitavit; non tamen propterea à Henocho, omnem scripturam vel

sculpturam literarum antediluvianarum temerè adjudicandam esse : Quid ita? quoniam, inquit, inter Adami posteros fuit, qui duabus columnis sua inventa inscripserunt. Quænam, obsecro? magni oportet æstimasse, ac meritò magni faciendâ fuisse, quæ æternitati sanctissimi illi viri consecrare, & in mundum usq; alterum propagare laborârint? cur sua inventa, & non potius D E I de reparâione humanæ salutis oracula? cur non caput illud Fidei post lapsum præcipuum, columnam & firmamentum veritatîs : Quod D E U S sit, & remunerator futurus sit colentium ipsum? Scientiam rerum cœlestium, ait Josephus, consecuti, ne inventa sua ex hominum memoriâ perirent, scientes ex Adami prophetiâ, duplicem Mundo instare interitum, alterum per aquam, alterum per ignem; duas excitaverunt columnas, alteram lateritiâ, alteram lapideâ, ut si hæc deleretur, superstes esset illa; &c. At quantò prudentiùs fabulator Berosus Anniânus : Venturam mundo perditionem multos Sethi posteros prædicasse, & lapidibus incidisse : Optimè Goropius

p^{ius} Becanus l. r. Hieroglyph. *Dignam
nam scil. inquit, piis viris citram audimus,
dum magnâ sollicitudine hoc agitur; ne astro-
rum cursus ullâ unquàm ratione perdatur,
quo nihil est, quod sui ipsius cognitionem fa-
cilius & certius queat tueri! Si bene res
omnes expendissent, hac curâ Soli & Luna,
qui cæterorum siderum reversiones metiun-
tur, relicta; hoc omni studio contendere de-
buissent, ne Oracula de generis humani per
Christum salute, apud posteros ignorarentur.
Diluvium autem futurum legimus Noacho
primum à Deo fuisse revelatū, & eius scripto-
ris, qui hoc prodidit, tanti facimus autoritatē,
ut eos, qui diversa tradunt, aut nihili, aut mi-
noris nihilo æstimemus. Bene igitur valeat
Josephus cum suis columnis: nos interim Mo-
sen sequamur, ne tam sinistram, de Sethiano-
rum piis animis, concipiamus opinionem; ut
majorem Astrologia, quàm Religionis & va-
ticipinorum, à majoribus editorum, rationem
atque curam eos habuisse dicamus. Hæc ille.
Nec judicare aliter possunt, quotquot
DEUM amant, & Christum eius! Ego
quantò magis confidero, tantò miror ma-
gis magisque, fabulam tam ineptā ulli eru-*

ditorum potuisse probari. Quis concesserit Judæorum historico, sanctissimis illis viris *hanc primam & præcipuam fuisse curam*, ἀφίεν, τὴν πρῶτὴν ἐργασίαν, καὶ τὴν τέτων ἀγκύρευσιν; scilicet,

Felices anima, quibus hac cognoscere primum;

Inq; domos superas scandere cura fuit!

Quis per Prophetarum, quis Apostolorum ~~istum~~ Astrologus? Genethliacus? Cainitarum potius hæc studia fuere, per quæ in Magicam illam paullatim ἀστρολογίας delapsi sunt. Quantò præclariora sunt, quæ columnis suis, ad erudendos agricolas, inscribi per compita curavit Hipparchus, Pisistrati filius? illa scilicet: *Perge, quæ iusta sunt; curare; Amicum ne decipias*, & id genus alia, apud Platon. in Hipparcho. Alia longè alia fuere Patrum istorum studia, quæ neque Moses retulit in historia Enosi, Henochi, Lamechi, Noachi; & præter publica sacrificia, fide in venturum semen peracta, ipsa quoque eorum nomina indicant, de quibus Pelargus in Genes. & Dn. D. Waltherus

in

in Offic. Bibl. Jàm de *Adami* oraçulo confic-
 to, ubi vola aut vestigium? primus de
 judicio Domini publicè concionatus est
 Henoch; primus de diluvio Noah. Et
 quæ ratio fuit *duarum diversa structura*
columnarum? annon, experienciâ teste,
 utraque æquè vel durare potest tam in
 diluvio, quàm in incendio; vel fatiscere?
 aut quî factum est, ut lateritiâ in catacly-
 smo quasi colliquefactâ, non incofacta-
 ta fuerit lapidea? Denique si hæc usque
 ad *Josephi* tempora *superfuit in Syriâ*,
 cur locum ubi fuerit non consignavit?
 cur nemini visa, nemini memorata?
 neque repertus fuit uspiàm, qui Sethia-
 norum divinâ reperta investigaret, or-
 biq; traderet? Mihi hæc *Josephi* columnæ
 eodem habentur in pretio, quo illæ No-
 hæ, apud *Joh. Annium* in *Berosum*; quo
Isidis & *Osiridis* apud *Diodorum*; &
 quo, ut propriùs accedam, fabulosæ
 illæ de Sethianorum libris, ac monumen-
 tis aliis, traditiones. E *Valentini* *Æonum*
Doctoris *Scholâ* prodierunt *Gnosticorû*,
 quasi *myrmecia*, *Cajani*, *Abelita*, *Sethiani*,

Archontici: hi fabulabantur Sethum à virtute supernâ, bonique DEI ministris Angelis, raptum in cœlum, didicisse; τὸν κοσμοποιὸν Θεὸν non esse eum, cui servire debeat bona mens; sed etiam esse ἀκατον νόματον δυνάμιν, τὸν ἀνω ἀγθὸν Θεόν. Hæc portentosa probatum ibant libris, quos alios Sethus ipse, alios eius filii septem conscripserint. Sic Gnostici quoque inter plurima apocrypha ποικίλα βιβλία τῆς Σηθ supposuere. At Serenus apud *Cassianum* collat. 8. cap. 21. aliam habet traditionem; *Sethum naturalium rerum noticiam, paternam quasi hereditate acceptam, posteris commisisse*: hos in deterius datos precipites, curiosas maleficorum artes, Magicasq; superstitiones instituisse, Demonasq; pro DEO venerari docuisse, editis etiam libris memorialibus: Eorum librorum cum nullum Chamus, artibus illis sacrilegis infectus, vetante patre & piis fratribus, secum in arcam diluvii tempore inferre posset; studiose id genus nefanda commenta passim metallorum laminis, ac durissimis lapidibus insculpsisse: ita conservata fuisse. De hoc Chamo Petrus Comestor in *Histor. Scholast. Genes.* cap. 37: Ninus, inquit,

quit, vicit Cham, qui regnabat in Bactriâ: is dicebatur Zoroastres, inventor Magicae artis, qui & septem liberales artes, in quatuordecim columnis scripsit: septem aneis, & septem lateritiis, contra utrumq; judicium, vel diluvium, aqua scilicet & ignis. Tale est, quod fictitius Berosus habet: Noham multa naturalium rerum secreta mandasse literis, qua Solis Sacerdotibus Scythæ Armeni commendent, &c. Ego verò miror & indignor, inter tot ante Mosen jactatos libros, ne unum quidem citari, qui salutarem Dei doctrinam contineret: omnes vel profani, vel planè Magici sunt. Ergo literæ aut Diaboli *ἑρμῆα* sunt, & ad solas olim veritas artes æternandas adhibitum, indignum diu habitum à sanctissimis illis Patribus, cui arcana fidei, quamque publico præconico propagabant, ratio veræ religionis, committeretur; aut stertuisse oportet interim tot seculis vigilantissimos Veritatis defensores, quod contra istud vipereum virus, scriptorum Magicorum & Idololatricorum, nulla ediderint alexipharmaca; aut denique extremæ ignaviæ, negligentiae,

O s

imò

imò perfidiæ damnandi sunt, quotquot hos secuti ante Moſen extiterunt Doctores Eccleſiæ, ſi theſauros iſtos, omnibus mundi opibus pretioſiores, poſteris inviderunt. Et ubi dormitavit interim ille *ἀνοίμιν* Providentiæ oculus, quæ de ſacris libris noſtris, quos hominum ſaluti procuravit, Eccleſiæque commendavit, per tot ſecula non paſſa fuit jota unum intercidere? Quid Moſes, quem ut omnè non modò Ægyptiorum, verùm etiàm aliarum omnium Gentium ſapientiam calluiſſe iſti autumant; ita eiſmodi ſcripta Patrum latere non potuiſſent; quomodò excuſabitur? quod talia in univerſum omnia celârit, ſuppreſſerit, fortè compilârit, & ideò in manus Eccleſiæ ſecuturis ætatibus venire noluerit? Apagè blaſphemias, & cum iis totam hanc Diaboli librariam, officinam, ex quâ illæ cum ipſo Atheiſmo hâc mundi face proruperunt!

S E C T.

S E C T I O 4.

Παραλείπομενα. Sibyllini libri.

QUod superest, ne quid intactum sinamus, paucis expeditum dabo. Augustinus l. 18. de Civ. D. E. I cap. 39. negans, Hebraas literas à lege cæpisse, quæ data est per Moysen; Moyses, inquit, in populo Dei constituit, qui docendis literis præessent, priusquam divina legis ullas literas nossent. Hos appellat Scriptura γραμματῶν εἰσαγωγῆς, *literarum intraductores*, &c. De iisdem in Exodum Quæst. 69. ad cap. 18. v. 25. [ubi Moyses dicitur constitui Principes Populi, Tribunos, Centuriones, Quinquagenarios, & Decanos:] Idem, vel quisquis est, hæc habet: Quos dicat Moses γραμματῶν εἰσαγωγῆς post Decuriones, non facile sciri potest: quoniam hoc nomen in nullo usu habemus, vel officiorum, vel magisteriorum. Nam quidem Doctores interpretari sunt; ut intelligantur utique literarum, qui introducant in literas, sicut resonat Græcum vocabulum.

Hic

Hic sanè significatur, quod ante legem datam habuerunt Hebræi literas: quæ quandò cæperint esse? nescio utrum valeat indagari. Nonnullis enim videtur, à primis hominibus eas cæpisse, & perductas esse ad Noë: atq; inde ad parentes Abrahæ, & inde ad populum Israël: sed undè hoc probari possit, ignoreo, hæc ibi. Verùm hoc leve argumentum est; in quo tria sumuntur, quæ concedi non possunt. 1. Mosen vocare aliquos literarum inductores; qui in eius historiâ nulli sunt, cum, ut observavit Bonfrenius, nihil simile habeatur in Hebræo. 2. Eorum officium fuisse, ut docerent literas, in quo Augustinum sequitur Pererius in cap. 2. Exod. Disp. 7. sed quid iudiciis cum iis qui docerent literas, non satis video, ait Bonfrenius. Qui Deuter. I. v. 15. à LXX. dicti sunt γεγραμματοισαυγῶναις, Hebræo sermone שׁוֹטְרִים Schoterim, à Vulgato Doctores, vel & Magistri, non scribæ; sed præfecti aut præpositi Judicium, aut eorum consiliarii fuerunt, de quo Idem plura. Denique 3. Hos à Mose, consilio Jethronis, constitutos fuisse ante legem: At temporis angustia non patiuntur, ut Jethro ad gene-

rum

rum, *Mosen ante legem datam venerit*, ut ait Salianus, & pluribus probat in *Epit.* & *Annal.* ad A. M. 2544. num. 241.

De Libro Bellorum Domini, quem Moses citat *Num.* 21. & 14. ut appareat antiquiorem fuisse, egit ex nostris Clarissimus Theologus Dn. D. Waltherus in *offic. Bibl.* & post alios Pontificios, *Mendoza in 4. libb. Regg. Annotat. Proem. 2. Sect. 2. num. 48.* conveniunt uterque in eo, quod *librum* ad testimonium vocet Moses, non *narrationem* aliquam; & quod ille jam *deperditus* sit: negat autem D. Walther. *Canonicum* fuisse, secutus August. in *Quaest.* 42. in *libr. Numer.* contra fuisse affirmat ille; non tamen alio argumento, quam quod *Moser*, ad confirmandam rem, de qua agebat, non potuisset uti testimonio alio, nisi Canonico. Quasi in historia nefas fuisset, testem producere politicum, cuius fides publicè approbata esset. Etsi non negemus; fortè *divinum* fuisse istum librum, ac proinde auctoritatis irrefragabilis; *Canonicus* tamen non fuit: quia periit: idq; idè, quia Ecclesiae non commendatus, non in canonem relatus,

latus, nec in capsâ S. librorum ad Arcæ
 latus asservatus fuit. Verùm hoc nihil
 attinet, ad eam quæstionem, de quâ agi-
 mus. Ergò *Mendoza*, memor propositi
 fui, de antiquitate Mosaicæ historiæ;
 conjicit à *Mose scriptum hunc librum*, &
quidè post Genesin: cùm & natura &
 doctrina ordo postulârit, ut prius *Mundi*
exordia, quàm *Patrum certamina* scribere
 aggredetur. Hoc si verum est, ut est
 ut veri simile, manet immota sententia
 nostra: Sin minus; non consequitur ta-
 men: liber aliquis antiquior fuit libro
Numerorum; quem circa finem commora-
 tionis in deserto editum ex eo constat, quod
 ibi mors *Aaronis*, & alia, quæ ultimo anno
 peregrinationis in deserto contigerunt, recen-
 sentur; Ergò liber ille *Mose* & lege da-
 tã antiquior fuerit? non minor contro-
 versia est. Ac quàm facile est argumenta-
 ri. In libro *Jobi* cap. 19. v. 23. mentio
 fit Scripturæ & literarum: *Quis mihi*
tribuat, exclamat, *ut scribantur sermo-*
nes mei? Ergò hæc fuerunt ante *Mosen*:
 Tã in proclivi est hoc invertere, & con-
 cludere:

cludere : Ergò liber iste non ante Mosis historiam conscriptus fuit. Fuerit Iobus Mose antiquior, quod adeò tamen exploratæ certitudinis non est; incertum tamen manet, quàm mox ab excessu eius, hæc eius historia conscripta fuerit? Qui calculos accuratè posuisse videntur, statuerunt; *Jobum extremum diem obiisse, anno Mosis vel octogesimo primo, ut Saliano placet; vel proximè sequenti, ut Pererius & alii maluerunt; sequeturq; Mosén annis duntaxat octo & triginta Jobo superstitem fuisse, ait Nicolaus Abramus in Pharo Scripturæ lib. 9. sect. 22.* Potuit ergò, in peregrinationis longæ tædio, hæc Jobi historia à Mose consignari circa ultima vitæ: quam à socero Jethrone, vivo fortè teste, acceperit. Nec Moses peccavit, aut quicumque scriptor fuit, quod in eo sermone *αὐθιτικῶν*, quem Jobo tribuit, optanti, ut verba sua ad perpetuam memoriam scribantur, usus fuit usitatissimâ *πολλήν* poëtica: nam *ethopæia* illa Jobi & amicorū merum poëma & drama sunt. Videantur exempla

exempla nobilium autorum, etiã sacra, huius anticipationis, apud *Vossium lib. V. Instit. Rhetor. cap. XI. sect. VII.* Quamquam hac ipsâ excusatione non est opus, **II.** Torniellum audimus: *Quare, inquit, considerandum est, nũm fortè probabilius sit opinari; Moysen didicisse historiam Job filius Esau, eiusdem Jobi posteris; quando per Australis Idumææ fines cum Israëliti populo transibat: & adhuc tanti viri, multò antea defuncti, fama recens erat: eundemq; historiam, DEI monitu, literis mandare non distulisse, tum ad æternam rei memoriam, posterorumq; adificationem; cum verò maxime, ut populum suum ad sustinendas alacriter deserti illius arumnas ac labores, sperandasq; eis terra promissæ commoditates, tali ac tam insigni recentiq; exemplo animaret, ad Ann. M. 2503. dũ 2. addamus, & ut cum Jurisconsultis dicam, præsumamus; Genesin Mosaicam prius, mox post exitum latamque legem, conscriptam, Jobo adhuc viventi in manus venisse: quã excitatus ipse, commentarium libellum de rebus suis concinnarit, quem postea Moyses, poetico rhetoricoq;*

coque ornatu vestitum, emiserit. In quâ conjecturâ duo ferè certa sunt, plurimumque consensu firmata: quod nempe *Genesis*, & quidè non in Midianitide à Pastore; sed in *Deserto* à Populi jam Duce Moſe, primus librorum eius, fuerit compositas; & quod *Job* ipse summarium quoddam suæ calamitatis suorumque certaminum, conscripserit; quâ de re in *Vol. 2. S. Analector.* ubi de Historiâ Jobi plura: unum tantum sumo; *Jobum* annis non adeò multis, *XXXVIII*; sed paucioribus, fortè tantum *XXVIII*. ante Moſen è vitâ excessisse, atque adeò *Genesis*, intra hoc decennium, per desertum, miraculo rei, & lenocinante cupiditate novitatis, longè lateque divulgatam, Regi, aut certè Principi, Idumææ tam vicinæ, non fuisse ignoratam.

Neque posthæc aliud quid recordor, quod Mosaicæ literaturæ antiquitati possit, aut soleat opponi. *Erasmi Schmidii Professoris Witebergensis*, de Græcis literis optimè meriti, singularis opinio est; Sibyllam Erythræam, Japheti uxorem, oracula sua Græca, seculo fortè uno vel altero post Turrim Babyloniam, lin-

P

gua

guarumque divisionem, edidisse. Sic necesse esset, ante legem datam Mosi, aliquot jam seculis extitisse illa oracula: ut tamen scripta extiterint, non est necesse. Quare poteram hanc opinionem, nihil mihi obfuturam, missam facere. Dissimulare tamen non possum, eorum nec accedere sententiæ; qui hæc *Sibyllina carmina*, quæ hodiè extant, *libris octo comprehensa*, de quibus quæstio agitur, maximâ sui parte *supposititia* esse censuerunt. Certè qui negaverit, pleraque post Prophetas, post Evangelium, excogitata; verbotim ex S. literis delibata; ille idem solem lucere mero meridie negare audeat. Tractaverunt hoc argumentum *Casaubonus* contra Baronium, & vindex eius *Capellus* contra Rosweydam, ut & *Opsopæus*, qui *Sibyllina Oracula* elegantissimè edidit Parisiis anno 1599, in præfat. ad Lectorem: dixique ipse aliquid *Volum. 2. Analector.* ubi de Prophetis: ut plura nunc quidè adjicere, supervacaneum videatur.

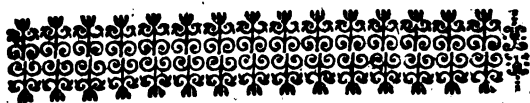
Hæc pio Zelo bonoque studio, horis subcessivis, inter varias muneris mei occupationes, meditabar, pro antiquitate
Mo-

Mosaicæ Scripturæ, imò pro gloriâ Dei,
 & Verbi eius veritate. Nàm antiquissi-
 mum quodque verissimum: Quo in ope-
 re si animum non usque quâque, ut de-
 bui, aliis curis distractus, intendi, apud
 bonos & eruditos veniam mihi paratam
 confido: à quibus ea, quæ nescio, doceri;
 & ubi erro, in viam reduci quâm maxi-
 mè cupio, ac opto. *In omni malo punico,*
ajunt, oportere aliquod esse granū putidum;
& in optimâ segete aliquod spicum nequam.
Nemoq; reprehensus est, qui è segete ad Spi-
cilegium reliquit stipulam: & ut Varro-
nis aliâ utar excusatione, non mediocres
tenebra in silvâ, ubi hæc captanda: neq; eò,
quo pervenire volumus, trita semita: neq;
non tramitibus quædam objecta, qua eun-
tem retinere possent. Morosos illos, mo-
 rosque, quibus omnia carpere mos est,
 etiâ quæ non intelligunt; qui quorum
 non capiunt similitudinē, cupiunt simul-
 tatem; inprimis Vulpeculas illas, quæ in-
 ter miriones pueros suos, caudam suam
 magnificè jactant, ut Octavi Sapienrum è
 Cælo cecidisse videantur, nihil moror.
 Ave, mi Lector, & fave!

GRATIA TIBI, Ô DOMINE JESU!

P 2

Epi

Epilogus ad Candidum Lectorem.

Dùm has familiares meas Exercitationes relegerem, quædam subinde occurrerunt, quibus vel lucis aliquid affundendum, vel etiã censoria virgula apponenda esset. Eorum aliqua subnotare operæ visum est pretium: Cætera, totamque hanc causam, candido tuo iudicio permitto.

Pag. 11. Ninum fuisse *Nimrodi filium*, recitavi, non affirmavi. Ego enim Ninum Nimrodi imperium *Babylonicum* evertisse, & sic à Patre Belo, sive is *Mosis Assur* fuit, sive alius, inchoatam *Monarchiam Assyriorum* condidisse, doctis adstipulor. Quâ de re in *Isagogâ Historicâ & Chronologicâ*, si Deus volet, & in *Tyrocinio nuper edito ad A. M. 1843. in Monarchiâ prima.*

Pag. 12.

Pag. 65. Arimaspiam apud Hyperboreos collocavi, securus eos autores, qui unam gentem fuisse crediderunt, *vid. Daclechamp. ad Plin. l. 4. cap. 12. sub finem.* Neque distinxit, ut apparet, *Dionysius Periegetes*, qui ad mare glaciale & Cronium sive Saturnium dictum, posuit *ψ. 31. ubi vide Scholiasten Eustathium, Herodot. 4. Diodor. 17. &c.*

P. 73. & 165. Docui, Ægyptios Mentem illam æternam dixisse λόγον τριμέγετον, quod nomen eius effari religione quâdam prohiberetur. Vetus hæc religio, à populo Dei peculiari orta, & in omnes ferè gentes nationesque propagata, in superstitionem vertit. *Vide de Nomine Dei, Exod. 3. ψ. 13. 15. Judic. 13. 17. 18. &c.* Judæorum sententiam, *apud Galatin. l. 2. cap. 10.* Notum quâ religione abstineant pronunciare τρεγεγεμματον: quod simpliciter *Haschem* & *Schemhamphoras* vocant, Nomen per excellentiam. Sextus, vel Xystus Pythagoricus, ex scholâ Hebræorum, in quâ Pythagoras & Plato eruditi, breviter: *Nomen Dei ne queras; quia nec invenies, &c. in*

Enchirid. Interp. Ruffino. Deus, Maximo Tyrio Platonico, ἀνώνυμος Νομοθέτης, *Legislator sine nomine*, Dissertat. 38. *Eius tot nomina, quot linguae: quem enim seipsum dici velit scire non possumus*, Auctor Panegyri. Constantini. *Nomen DEI ne queras; Deus nomen est illi*, S. Cyprian. de Idolor. Vanit. Sed de his alibi. Denique & illud observo, antiquissimos Ecclesiae Doctores ideò Filium DEI λόγον appellari credidisse, quod λόγος nobis sit autor. Quare non adeò malè dixit Iobius de Verbo Incarnato lib. 3. cap. 17. apud Photium: *Conveniens fuisse, incarnari Dei Filium, ut λόγος auferret ἀλογίαν, per peccatum in nobis exortam*. Quod idem est, ac si dixisset: Decuisse, ut ipsa Hypostatica Sapientia veniret in mundum; & medelam opemque ferret nostrae stultitiae, &c.

P. 27. Græcos cùm negavi, ullum Hermeticum scriptum se habere gloriatos, *de antiquioribus* intelligi volebam, uti mox explicavi. Ab Ægyptiis demùm & serò, acceperunt, quicquid à Mercurio in literas relatum crediderunt.

P. 91.

P. 91. Quâ ætate vixerit *Manethos*? docet Plutarchus de Ifide & Ofride, qui Serapidis cultum, id est, Plutonis, commentis suis promovisse Rege Ptolemæo, Sotere persuaso, indicat, & alia quædam ex Diabolico Scriptore allegat. Fuit ille Ptolemæus Lagi Filius, primus post Alexandrum Ægypti Rex, Philadelphi Pater.

P. 111. *Technatis*, qui Bocchorim genuerit, quartum Ægypti Legislatorem; undè irrepperit? recordari nequeo. *Diodorus l. 1. cap. 45.* Gnephachtum vocat, ex versione Rhodomani. ubi vide.

P. 183. In Assyriacâ historiâ *Semiramidem* invenio, geminam. Prima *Nini* uxor fuit, regnavitque post maritum A. M. ferè 1960. ante Exitum Israëlitarum & Mosen Ducem, annis circiter 490. Altera fuit proprio nomine *Actosa*, *Belleparis Filia*, qui regnavit anno M. 2557. post mortem Mosis 64. Hanc cum priore confudisse videtur Porphyrius; vide quæ breviter annotavi in *Tyrocinio Histor.* ad primam.

Pag.

Pag. ead. Olymp. 220. sub Imp. Trajano, Anno Dom. 101. & deinceps, nullus in Fastis apparet Consul, neq; Severus neq; Herennius. Sed Ann. Dom. 17. 1. Severus & Herennianus inveniuntur, juxta calculum Calvisii, de quibus Onuphrius lib. 2. Comment. ad Ann. U.C. 924.

Pag. 185. Christianorum simplicitas & Patientia fecit, ut asini, asinicola, & ipse Deus as Dominus noster Deus asinungularius, aut asiniceps, dicerentur; res nota ex Tertulliani Apologet. &c. Hinc à maledicentissimo & mendaciloquentissimo Philone Biblio confictum Sanchoniarthonis nomen videtur. Judicent boni & docti.

P. 222. Quo tempore vixerit Job, non liquet, Si tamen certum esset, eum fuisset Jobab, qui inter Reges Idumes numeratur, Gen. 36, & 33. & si æquè constaret, ab ipso Mose profectum esse laterculum illum Regum, qui l. cit. habetur, diu ante Mosén obiisse, consequens esset: Sed neque prius evidens est, & posterius omnino fieri non potuit. Insertum eum catalogum Regum Idumæorum post
tem-

tempora Regni Israëlitici, manifestè patet ex *v. 31.* citati capituli *Genes. 36.* & consentiunt plerique Interpp. *Bonfrer. Corn. à Lap. Jansen. &c. vide Reineccii Histor. Jul. P. 1. de Regno Idumæo.* Denique quicquid sit, ex incertis certum colligere frustrà est.

Erant & alia, quæ explicationem videbantur desiderare, sed ego, aliis interpellantibus curis, hic subsisto, & id genus pio cordatoque lectori permitto: qui studium, bonum profectò, non carpet, scio; etsi oneri succubuerim fortassis, aut opus approbare nequeam satis Censoribus morosis.

Unum ad huc Te volo, mi Lector, ut menda, quæ post diligentiam Correctoris, oscitantia aut festinatio Typothetarum reliquit, tollas. Plurcula sunt, sed pleraque minuta: quæ tamen ne remorentur legentem, pleraque noto:

Lege p. 6. l. 22. evenerit. p. 7. l. 18. Traditionem. p. 9. Magos, pro, magnos. 10. l. 1. hominum. 14. l. 12. Aristot. & aliis. 17. l. 3. Fabulam. ibid. l. 20. fulmineum, & fulmen. P. 22. l. 16. ab alterutris mutua-

ti. 29. l. 9. olim Mofi Jannes. mox : quen-
 dam. 30. l. 16. ille, & l. 19. usque. 33. l. 22.
 Persis, ne cadar. 37. l. 14. novamq; 38. l. 15.
 contraria. 40. l. 3. altor. ajebant. *ευνταία*.
 43. 9. Caimtis. 44. Sole. Secuturâ. 47.
 expeditionibus. 49. l. 4. exilii. 50. l. 2. Sedu-
 ctus. Turicolæ. 54. l. 11. initium: alte-
 rum de causâ. 60. l. 3. Teletarchis. ibid.
σρόφαλον, & loro, pro, loco. 61. nomine.
 53. adducerent. experirentur. 78. Janum.
 80. Quicquid de Mercurii. 83. lin. 1. Apol-
 lonius, l. 4. maximè. 85. l. 11. præfuis-
 seque. 86. l. 5. Lamechidæ. 87. l. 17. an-
 num. 88. l. 1. vidisse. 91. *ἀσύνκλωσα*, 94.
 l. 1. ille. certiozem. 95. lin. 8. noluerint.
 96. Heroum. 98. l. 17. Eat nunc. 100. tem-
 pora. 101. Ægypto. 102 l. 1. novem, pro,
 septem, 103. l. 6. principatu. 104. l. 9. Sic,
 pro, Si. 106 l. 3. spero, haud invit. 107.
 antepen. coaluerunt. 109. Thebaidos
 incolæ, expertem. 110 l. 17. ignara. 111,
 l. 3. fabulâ. Mnevis, quartum, 112. ult.
 aversis. 113, mendacia. 116. l. 13. fuit, pro,
 fecit. 122. l. 14. textilium. 125 pessimi, pro,
 possimi. 128. l. 14. de quibus. l. 23. His,
 pro, hic. 130. ludibria. 131. l. 4. averteret.

134. l. 7. interveniret, & antepen. nec, pro,
 noc. 135. l. 8. occupârat, l. 15. gnari, l. 20.
 habeo. 138. l. 10. studia, l. penult. oppositæ.
 141. l. 7. Ad hos. 142. supposititios. 145.
 l. 7. potuerit, l. 11. Ideis, pro, Judæis. 156.
 Hesiodus efferant. 157. l. 4. neque aliter
 hab, l. 9. haberent. 167. l. 23. sanarent.
 170. l. 3. videntur. 174. l. 9. Vestigium.
 179. l. 8. abit, quod ex. 182. l. 19. Verita-
 tis. 183. l. 6. Acciaolo. 188. l. 2. fabulas.
 Sardinianum, l. 15. mutaverit, l. 16. decet.
 190. l. ult. quo temp. 191. l. 6. disputant.
 192. l. 8. Actibus. 193. l. 13. conspirant.
 194. l. 11. neque partium neque grad. l.
 13. nec natur. 195. l. 13. citra. 196. l. 2. 3.
 habitudinis, hebetudo. 197. l. 17. quâ-
 dam, l. 21. potuerit. 200. l. 5. quâ, l. 22.
 donec concepto. 201. l. 18. tota, pro, no-
 ta. 204. repertis, 205. nequiverunt, duci-
 tur, summâ. 206. lin. 7. tot, præ, ut. l. 9.
 esset necesse. 208. l. 13. consecranda.
 Origenem. 209. l. 9. S. Doctrinam. 211.
 l. 3. dicit. l. 11. corporei. 212. l. 2. ab-
 judicandam. 217. l. 16. vetitas. l. 19.
 præconio, l. 21. committerentur. 220.
 historiâ,

historiâ. 222. l. II. utique, pro, ut, l. 19.
adde: De Jobo non minor. l. 20. At, pro,
ac. p. 224 l. antepen. Venisse. Alia minu-
tiora candori tuo relinquo. Salve, mi
Lector, & ora mecum: *Sanctifica nos in
Veritate, Deus! Sermo tuus Veritas est.*

*Index rerum quarundam
memorabilium.*

Actuum Apostol. locus cap. 7. v. 22. p. 172.
Adami scientia, qualis & quanta, 191.
& seqq.

Adris ab Arabibus dicitur Henoch, cur? 76. 121.

Adulterii poena, 86.

Ægyptii contendunt cum aliis de antiquitate, 81.

Reges eorum Dii & Semidei, 8 j. 88.

anni quales? 85.

Eorum Theologia, 104. 107. 166.

Legisladores, 158.

Literatura quadruplex, 175.

plura de iis p. 100. & seqq.

Animarum origo, status, poenae, 66.

fiunt stellæ, 108.

Anance, Necessitas fati, eius pensum, 66.79.

Alexandrina Bibliotheca, 138.

Ar2-

Arabum Theologia, & alia, 42. quàm antiqua
literatura, qui libri, quæ studia, &c. 137.

Arimanius Persarum Deus, Sathanas, 38. de
eius interitu, 41. 83.

Arçades ante Lunam, 83. 84.

Arimaspei versus, & civitas Arimaspia, 65. &
in Epilogo, 229.

Aristæas Proconnesius, 31.

Astarte Dea, unde eius nomen, 23.

Astrampsyclus, 62.

Astrolatria quæ, & quando orta? 42.

Cadmeæ pugnæ, Proverb. 204.

Chamus Magiæ autor, 19. aut Chus, 21. libri
& columnæ eius, 216. 217.

Civitas quid? 65. Cœlestis, ibid.

Chaldæorum mendacia de suâ antiquitate, 84.
Theologia eorum &c. 37. & seqq.

Cyrinomen, 39. Comes eius Zoroastres, 47. 49.

Danielis locus cap. 12. v. 3. p. 24.

Dei nomen ineffabile, vide Epilog. 209.

Erus Armenius Magus, 30. 32.
libri eius, 65.

Esther undè dicta? 23.

Ezechielis locus cap. 8. v. 8. p. 13.
alius cap. 13. v. 19. p. 47.

Fulmine tacti Dii fiunt, 17. 20.

Henoch, Rabbinorum Hermes, 78. 12.

Prophetia eius, & liber, 209.

Her-

- Hermès, unde Trismegistus? 74. 164.
 libri eius 76. 117. Poëmander & Asclepius,
 150. &c.
- Hermippus historicus, 14. & sapius.
- Hominum prima origo, ovalis figura, 169.
- Hormisdas, Oromazos, Deus Persarum, 39.
- Hystaspes Magus, 58.
 eius doctrina, 171.
- Idololatriæ origo, 106.
- Imagines Magicæ, loquentes, &c. 42. 124.
 seqq.
- Indorum Theologia, 45. 51.
- Iobliber, & alia, 222. & in Epilogo, 232.
- Jordanus Brunus Atheus, exultus Romæ, 5.
- Legislatores à Deo leges se accepisse gloriati,
 158.
- Liqer Bellorum Domini, 221.
- Literarum necessitas, 178. 203.
- Introductores apud Hebræos quinam? 219.
- Magiæ inventores, 13. 14. 19. 35.
 Persica an infamis? 35.
- Magorum potentia, 47. 48. Theologia, 51.
 Libri, 56. 125. 135.
- Mercurii quinque, 73. Primus Egyptiorum
 sine nomine, 73. vi de Hermes.
- Manethos Magus historicus Egyptiorum,
 quandò? 90. & in Epilog. 231.
- Michæ Prophetæ locus cap. 3. s. p. 47.
- Mithra, Persarum Deus, 13. Antrum eius, ibid.
 39.
- Mne-

Mneves Legislator, quis? 159.

Mosis antiquitas; inventor Scripturæ, 1. & seqq.

Philosophia quadruplex: & Ægyptiaca quænam, 172. 176.

Locus Exod. 18. 25. 219. Genes. cap. 36. in Epilogo, 232.

Mortuos an suscitare possit Diabolus? 30. 31.

Muhammedes fuit illeratus, 139.

Nabathæorum religio, 42.

Ninus an Nimrodi Filius? in Epilogo, 128.

Nomina barbarica an efficaciam habeant majorem, 60.

mutata iis, qui in Deos relati, 20.

Osiris & Isis, 75.

Osthanes Magus, fragmentum doctrinæ, 171.

Parcæ quænam? 67.

Persarum Magi, 13. vide Magi.

eorum Theologia, 37. 51. 53.

Philoponus, Historiola de eo, 138.

Porphyrius Magus, hostis Christianorum, 187.

Prophetæ mendaces Tyrannidis instrumenta,

Tyrannorum familiares, 46.

Psammetichus Ægypti R. 83.

Plato quandò mortuus? 12.

An legerit Hermetica? 177.

Purgatorium Platonis, undè? quale? 67. 68.

Pythagoræ ætas, 24.

Sanchoniathon historicus fictitius, 181.

Sator & textor primus, 121. 122.

Semi-

Semiramis duplex in Epilogo.

Sethianorum columnæ & libri, 212. 216.

Tautus, 73. 77.

Thebæ antiquissimæ, 82.

Theraphin & Tilsemat, imagines, 124.

Techelles Magus, 50.

Zaretis Luna undè dicta? 24.

Zaruam Deus Persarum, 37.

Zoroastres quis? 9. eius nomen, 20. 22.

ætas, 14. 32. solitudo, 16.

in Zonâ igneâ, 17.

Bellum cum Nino, 18. 19. 26.

unus, an plures? 25.

Mors 27. Theologia, 37. & eius propa-

gatio, 45. 51. Leges, 38. 55.

Libri, 54. 56. Oracula. 59.

SOLI DEO GLORIA.

SPICI-

SPICILEGIUM

Post

MESSEM,

longioris epistolæ instar,

PL. REV. AMPLISSIMO, CLARISSIMO,
ATQUE EXCELLENTISSIMO VIRO,

DN. JOH. HENR. URSINO,
Ecclesiæ Ratisbon. Superin-
tendenti &c.

mittendum, his jussus adjecit

CRISTOPHORUS ARNOLDUS, P.P.

Postulatus à Te jam diu, VIR
PLURIMUM REVERENDE,
ATQUE EXCELLENTISSIME,
uti, relectis Exercitationibus
Tuis (quæ morsos profectò ungues sa-
piunt) qui sit meus sensus de *auctoritate*
Mosis aliisque, ostenderem; nullus equi-
dem potui, quin tandem reculas meas,
varia

varia olim lectione observatas, Tecum communicarem. Epistolam primò mittere animus quidem erat; sed cùm ita excreveret, ut implere utramq; manum posset, typis hùc exscribendam curavi, quì commodius abs Te legeretur. His autem, quæ *ex ordine pagellarum* ad consummatissimas Exercitationes illas enotavi, tantùm abest, ut refragari Tibi videar; ut potius in partem Tuam è vestigio transeam; & quia vocem meam (ritu pariter ac verbis Ephesinæ secundæ utar) necessariam non habes, quàmvis clamare possim; solum manum extendam. [*Phil. Berterius Pitkanon Diatr. I. cap. VII.*]

Antè verò, quàm rem ipsam aggrediar, nonnulla mihi (neq; enim continere, & reprimere me à libertate dicendi quco) de causis impiæ ac nefariæ litis hujus præfanda sunt; ut isti, qui talia etiam vulgò levioris momenti, aut *βολή* *τυ δίκην* esse censent, faciliè intelligant, hoc fieri & oportere, & opus esse, ut præfacta vitiligatorum petulantia redarguatur, refellaturq;.

Misera

Misera hac seculi, valde disputacis, tempestate primò se nobis offert prurigine & punctationibus, velut aculeis, animum vexans *Curiositas*; de qua *Martinus Navarrus*, auctoritatis apud eos (dicente *Lollino*) habens perquam plurimum, qui Tribunalia sacra insidentes, expiantibus se à culpis aures admovent, in *Enchiridio*, ubi stemmata genealogica non incuriosè pertexit vitiorum: *Vanaglorie natarum esse maximam Jactantiam*; huic parvo nascendi intervallo subire proximam *Curiositatem*, intellectum juxta, ac sensus impellentem ad nimiam rerum illicitarum scientiam. Quam definitionem, à Martino profectam, nobis suggerit *Aloysius Lollinus*, Bellunensium Episcopus, in *Episcopalium Curarum Characteribus*, evulgatis à *Donato Bernardio*, Tit. de *Curiositate*, fol. 126,

Dein ἡ δεύτερη literionum quorundā secunda de tribus est, quam (si fides *Gretsero*) in Criticorum principe, *Jano Grutero* perstrinxerat olim *Phil. Pareus*, his verbis: *Unum Apuleji, aut Petronij effatum, pluris facit, quàm infinita Servatoris nostri παρηγίματα*. Notus quippe est ei ἀδίσκωτος.

Et in sacra religione lux potius, frigus. Nempe
fororium istud jugum, Jactantia &
Curiositas, blandula materculæ Vana-
gloriæ deliciola, haud rarò in familiam
istam nubunt; cui erosæ potiùs, quàm sa-
crae literæ cordi esse solent. Hinc, ele-
gans stirpis soboles ista paratur, cui no-
men quotidianum est, αἰδισμός. De sua-
vi hac progenie Gretserus post paullò: Ne
tamen ad atheismum tendant, ut plerunq, so-
lent isti literiores, qui vel nihil credunt,
vel novam fidem sibi archite-
ctantur. Vide sis eum lib. I. Rer. Var.
cap. IX. Neq; injuriam inde accipient
Philologi, qui pia mente sacros adeunt
Codices, & pietatis immobilis erga Deū
sunt. Memini jam quæ admirandæ pie-
tatis pariter ac eruditionis Vir, Joh. Frede-
ricus Gronovius, in literis aliquando ad me
scripserat: Constitui, ait, vita potiùs ac sen-
tentiis pietatem, & si quid in sacris profeci,
ostendere; quàm quæstiones, quas sui fori esse
se putant, tangendo ostentare. Hæc pius ille
Philologus. Adde his tertio foedū ac ne-
fastum istud malum, seculi huj, insanabi-
lem

lem perniciem; quî dicam? S. Scripturæ contemptum. Quis enim hodiè, quæso, è procaci istorum coetu (qui nihil credunt, præter nihil) sibi aut sapere, aut scire aliquid videtur; nisi *Mosen*, prisca formidine sacrum Scriptorem, per jocum contemnat; nisi sacri codicis antiquitati illudat? Ingenuus ac fidelis ille sacrarum & historiarum & chronologiæ Vindex, *Georgius Hornius*, in *Dissert. de vera ætate mundi*, cap. XII. pag. 52. adversus *Isaacium Vossium*, non minus rectè, quàm piè: *Neq. opus erit, fidei Christianæ tam grave vulnus infligere, & nova arma profanis suppeditare, ad illudendum Scripturis sacris; quæ hætenus in Ecclesia receptæ fuerunt, tanquam authenticæ.* Sed quid multis?

Triceps hoc monstrum tam audax ac protervum est, ut nil sinat intactum: Hinc ista impietatum lerna, quæ, novas indies progignit affanias, insaniasq;: Hinc homines inconsulti ac temerarii, qui ciconiam vel ipsi Veritati pingere, haud erubescunt. Quibus jam ex-

Q5

posi-

positis, janua, qua volui, incaussam Tu-
am ingrediar; tempore (ceu vides) non
inauspicato: Nam mense *Septembri* Ty-
pographus Exercitationes Tuas, *Mosai-
ca* velut antiquitatis vindices, prælo
subjicere coepit; quo & *Natalis*, & *Fe-
stum*, *Mosis prophetae*, utraq; in Ecclesia
servantur. Mahumedani collocant in
mensẽ eorum *Ramadan*, qui vernus
est; teste *Calendario Ægyptiaco*, sive Cop-
titarum Christiano, auctore *Abulaibsan
Achmed Calcasendia*, Mahumedano;
quod nobis exhibet *Jo. Seldenus lib. III.
de Synedrijs veterum Ebraeorum, cap. XV.*
Quantum auguror conjectura, vernis
quoq; nundinis paratur hic liber, ita ut
quo vix tempore memoria Mosis colatur.

Cæterum, oro etiam bona venia,
Vir summe, ne molestè feras, dum vari-
as variorum opiniones in digressionibus,
tantum recenseo; quibus si neq; nimia sint,
neq; inepta, venia concedi solet; iudice *Dan.
Heinsio, lib. V. Exercit. Sacr. ad Nov. Test.
cap. VIII.* Quare videamus nunc cer-
tas hæc præsentis de

MOSIS

MOSIS

I. ANTIQUITATE. II. LITERIS. III.

LIBRIS.

IV. SAPIENTIA. V. LAUDIBUS, VI.

CONTUMELIIS.

NAm in Proœmio Exercitationum
pag. 2. benè asseris, primi omninò li-
bri Scriptorem fuisse Moſen. Miror equi-
dem, ſacræ antiquitatis ſedulum aliàs in-
veſtigatorem, Nic. Nancelium, ſtatim à
principio Præſationis in Davidis Pſal-
terium, quam Epistolis ſuis ſubjunxit,
ita ſcribere: Literarum Sacrarum. ea
eſt antiquitas, nulla ut ante Moſem,
aut omninò pauca exiſtiſſe, aut extare
in priſcorum monumentis perhibeantur.
 Longè liberius, ac ſatis fidenter pro cauſa,
 Ben. Arias Montanus in *Natura Hiſtoria,*
 lib. de Prophetia & Prophetis, *pag. 47. lo-*
 cutus eſt: Principio ipſa veri D E I notitia
 nullo ſtudio, nullòve negotio humano haberi
 æquè potuit, atq; D E I ipſius doctrina &
 inſtitutione: cujus cauſa antiquiſſimi pri-
 mùm vates creati fuerunt, & Moſes poſtea

L. 4

loqu-

locupletissimus divina disciplina præceptor
 datus; qui principio altè repetito, præte-
 rita, præsentia, & futura, quæ ho-
 minibus cognoscere expediret, cùm humana,
 tum divina, & præsens continuis actionibus
 docuit; & ad usum posteritatis lite-
 ris & libris mandavit; idẽ promissa
 divina de humani generis vera felicitate &
 salute declaravit, idem de fide divinis dictis
 & promissis præstanda, de obsequio, deq; omni
 pietatis ratione præcepit; & quibus hæc ritè
 ac purè coleretur, leges, Deo dictante, scripsit.
 Idem etiam veras temporum ac rerum histo-
 rias à mundi exordio ad suam usq; ætatem
 luculentissimè composuit; ac futurorum se-
 culorum summam vaticinatus præscripsit.
 Geminam antiquitatis Mosaicæ ratio-
 nem D. Conr. Hornejus, ὁ μακρίτης, in
 Tract. de Sacr. & Divin. Script. Disp. I. pag.
 35. paucis innuit, sed accuratè: Probat, ut
 ait, veritas doctrina Christiana ex ejus an-
 tiquitate, præsertim doctrina ac scriptura
 Mosaica; non tantum enim hæc (1.) omnia
 scripta Ethnicorum præcedit, sed Moses etiã
 ipsis (2.) Diis gentilium ætate suppar est; ut
 hæc

hac multis demonstrant Patres. Posteriorem verò rationem magis illustrat D. Georg. Calixtus (super quem sit pax!) his usus verbis: Non tantum autem initia superstitionum, quas Pagani amplectuntur, nota sunt; sed & Deorum, quos colunt, natales ipsi prodidere. Christiana verò religio, sive, quâ illa inititur religio populi Hebraei, cum ipso homine cæpit. Certè Moses primus scriptorum, quorum opera nostram religionem cognitam habemus, ipsis Diis Græcorum antiquior est. Quam antiquitatem Eusebius Chronico suo, ut doctrina veritatem Preparationis & Demonstrationis libris, operose ostendit. Verba ejus sunt in procæmio Chronici, à Josepho Scaligero conversa: Hebraorum progenitorem Israëllem, à quo Judaica gentis duodecim tribus Israëlitis nomine censentur, Inacho, quem primum Argis regnasse Græci prodiderunt, tempore aequallem fuisse, reperi: Semiramidis verò temporibus Abraham vixisse hominem quidem natione Chaldaum, sed tamen DEO acceptissimum; qui primus propheta apud Hebra-

Q 5

braeos fuisse creditur: Mosen autem, ut verum fatear, infra horum tempora extitisse, antiquiorem tamen omnibus præca Græcorum memoria, Homero, inquam, Hesiodo, ipsisq; Trojanis temporibus, Castoribus, Æsculapio, Libero patre, omnibus Heroibus, Mercurio, & Apolline, reliquisq; Græcorum Dijs, mysteriis & initiis, atq; adeò ipsis Jovis gestis, quæ à Græcis memorantur: quorum omnium historiam infra ætatem Cecropis fuisse, Græci crediderunt. Hæc præclare Calixtus è Chronico Eusebii observavit. *Disp. de Verit. Unic. Relig. Christ. th. XII X.* Omne punctum fert magnus ille *Vossius*, pater, cujus hæc sunt verba: Neq; enim Græci nominare ullum gentis suæ Historicum possunt, qui non quintis, & amplius, annos recentior sit bello Trojano. At qui Mosen seculis aliquot antiquorem esse, etiam gentium Scriptores agnoverunt: eosq; inter *Apion Alexandrinus*, secundum quem Mose Inachi temporibus vixit. Addit prætera *ὁ πάλιν*, Apionem Alexandrinum è Christianis secutos esse

Justi-

Justinum, Athenagoram, Theophilum Antiochenum, Tatianum, Clementem Alexandrinum; atq; adeò è beato illo Patrum choro propemodum omnes, qui ante *Eusebium* fuerunt. Itaq; inter obitum *Mosis* (ita calculum ponente *Vossio*) & *Trojae excidium* intervallum est annorum (Idc lxxv. Si verò *Eusebium* propter valida, quibus sententia ejus nititur, argumenta) sequamur, vixit *Moses temporibus Cecropis*, primi Atheniensium Regis; quibus *Triopas* apud Argivos, *Teucer* in Phrygia imperabat. Atque ita *Moses* quadringentis quidem annis junior erit *Jnacho*; attamen *Ilij excidium* Mosaica morte posterius erit annis GCLXXV. Cæterum, de *Sancho niathone* quæ habet, infra videbimus, ad *Exerc. III. sect. 1.* *Plinij* porrò sententia hæc fuit lib. VII. *Hist. cap. 56.* primum historiam reliquisse oratione soluta καδμὸν τὸν παλαιόν, *Cadmum veterem*, *Pandionis* filium, *Milesium*; sed hunc ipsum vixisse circa bellum *Trojanum*, egregè (ut & reliquam à Græcis jactatam antiquitatem) ventilat heros ille lib. I. de *Hist. Græc. cap. 1.* Quærenti fortè, aut cogitan-

gitanti cui piam. cur doctiores pleriq; ad bellum Trojanū potius, quam ad aliud quidvis Græcorum negotium antiquam historiam referant? optimè mihi respondere videtur *Eusebius Romanus Animadvers. cap. IX.* in lib. Præadamit: *Neg, sanè quidquam, ait, antiquius habere se putabant Græci, quàm bellum Trojanum: siquidem esset apud ipsos vetustius, id omne dubium erat, & incertum.*

Quid? quod ea omnia quæ à Poëtis post tempus istud ἀσχυλον, fabularum licentia involuta legimus, ex vero (ut ait *Hugo Grotius*) id est, *Mosis convenienter, vetustissimi Chaldæorum, Assyriorum, Græcorumq; Scriptores tradidere, ut de arca Noë, hominibus & cæteris animantibus servatis, de affectato in cælum itinere, Sodomorum incendio, circumcissione, Mosis ipsius actis, de exitu ex Ægypto, rebusq; similibus. Videatur de his ex professo agens Grotius lib. I. de Ver. Relig. Christ. (edit. Paris.) pag. 25. & seqq. Adde etiam notas, à pag. 232. usq; ad pag. 242. Huc & ipsa Sinensium traditio de suo Vitey, naves, & ascias ad findenda ligna, reperiente pertinet; qua Noachus innuitur*

tur

tur *arcam*, quæ navis fuit, struens, & ligna exascians. Vide *Horn. in Dissert. de Æt. Mund. cap. XII. pag. 50.*

Quomodo Pythagorici, & hos secutus Plato in *Timæo*, procreationem illam mundi æmulati, sint innuit *Joh. Lud. Vives lib. II. de Verit. Fid. c. 7.* De primorum hominum conjugii talia quoq; observavit *Sam. Mareſi, in Refut. Fab Præadamit. Quæſt. III. § 25.* Non ſolùm res antiquas, ſed & vocabula Scriptores profanos à Moſe habuiſſe, ex aliis oſtendit *Eusebii Romanus Animadv. in Lib. Præadamit, cap. IX.* Videatur præterea *Jac. Bolducius lib. II. de Oggio Chriſtiano cap. 2. 3. 4. 5. & 6.* Accedunt antiquiſſimæ leges *Attica*, quæ ex legibus *Moſis* originem ducunt; unde & *Romana* poſtea deſuebantur, ceu *Grotius* obſervat ibidem, ut & *lib. II. de J. B. ac P. cap. 1. §. 12.* Idipſum operoſè agunt *Guil. Poſtellus lib. de Origin. c. 17. P. Pithæus in Moſaicarum & Romanarum legũ collatione, Lud. Malquytius in Vera Jctorum Philoſophia lib. II. cap. 5. uſq; ad cap. 23. Paganinus Gaudentius de Philoſoph. apud Roman. Init. & Progr. cap. CXIV. Joh. Calvinus, aliàs Rahl / in Themis-*

Themide Hebræo-Romana. Nec non uterq;
Zepperus, hoc est, *Guilelmus* ac *Philippus*,
 in suis *Collation. Legg. Mosaic.* Quamq;
 omnes omnium gentium magistri Mo-
 sis fuerint discipuli potius, quàm ut Mo-
 ses ex omnibus gentibus Magistros ha-
 buerit exquisitissimos (quod quidem Phi-
 lo ad eximiam Mosis gloriam pertinere,
 fingebat) rectè amicus noster eruditissi-
 mus monet *Exercit. II. de Trismegisto, sect.*
3. pag. 173.

Antiquitatem deniq; barbarorum,
 velut *Sinenfium*, ab *Isaaco Vossio* frustra ja-
 ctatam *Hornius*, ceu inanem ac menda-
 ciloquam, omnium oculis (queis pectus
 sapit) nuper subjecit, in *Dissert. de Ver.*
Ætat. Mund. cap. XII. cujus meliorem
 sententiam hîc attulisse, non piger: *Omnis*
authoritas librorum, inquit, & antiquis-
simæ Historiæ dependet à Confu-
tio. Is autem demum natus circa *A. M. 3453.*
id est. 551. annis ante Christum;
vixitq; annis 70. Obiit ergo *A. M. 3523.* Ejus
 enim libri sunt *Bibliothecarum Sinenfium*
 anti-

antiquissimi; è quibus propè reliqui omnes prodierunt. Atq; hinc corrui illa assertio: Scriptores habent ipso Mose antiquiores. Nam cum Confutius sit antiquissimus, & is demum 551. annis ante Christum natum scripserit, contrarium apparet. Præterea ostendit CL. Hornius; catalogum Regum apud Sinenses (cujus initia superant æram diluvii Mosaicam) non esse exactæ veritatis; præsertim cum Sinensium ille Philosophorum princeps, Confutius sit antiquissimus Scriptorum, qui exstant; cui æquè facile fuerit, ac Manethoni, antiquitatis nomine suis imponere. De Sinensi Monarchia idem illius judicium est, non superare (qualis nunc est) annos mille octingentos; nam ante illa tempora sub uno Imperatore plures erant Reges, & regnum ipsum divisum in plura regna minora. Unde crebra bella civilia, & motus; dum hic vel ille Monarchiam in alios assumit, teste Trigautio. Idem quoq; testatur, ab omni memoria civiles tumultus bellaq; minimè defuisse. Hinc falsum esse, quis non intelligit Seres (sive, Sinenses) spatium quator mille

anno-

annorum absq; bellis in otio & voluptatibus transegisse. Quid enim opus erat (pergit Hornius) murum illum ingentem per quadringentas & quinq; leucas, inter ardua montium præcipitia struere contra Tartaros? vel militum in alta pace supra decies centena millia alere? Omnis verò antiquitas Sinensium penitus convellitur unico illo Martinii loco: Usque ad annum ante Christum 2207. Sinenses fatentur, nihil certi se habere in Historia sua. Christus autem natus est A. M. 4000. Ergo si ab his annis 4000. subducimus annos 2207. ubi certa denum incipit Historia, fatentibus ipsis Sinensibus; incidit horum tempus Historicū in A. M. 1893. adeque eorundem Historia recentior est Chædæorum, & Ægyptiorum rebus. Ad hæc quid autem Vossius? Ipsam Martinii opinionem non placere, in Castigat. suis reponit; & hanc certè castigationem quodattinet, nec illa placet. Hornius contra se non nugari, dum Confutium (quem Martinus Cungfutium appellavit) antiquissimum Sinensium Scriptorem dixit, ipsis Trigautii verbis rem probat, quæ extant lib. 1.

Expe-

de Expedit. Christian. apud Sinas, cap. 4.

Et juxta ipsummet Præadamitam (momente *Maresio*) vix quicquam potest haberi certi de chronologia Sinensium; quam tamen in causæ suæ defensionem proferre, haud veretur. Consule eruditissimam illius *Refutat. Fab. Præad. Quest. III. §. 53.* ubi hanc litem molliter componit, Nimirum ipsi *Sinenses* (quos *Seres* alii vocant) eadem ambitione contendunt, antiquitatem Historiæ pariter ac Regum suorum ostentare; qua olim *Chaldaei*, aut etiam *Ægyptii*; de quibus, gentis suæ vetustatem extollentibus, *Eusebius* ille *Romanus* inter alia: *Eò nempe liberius mentiri posse putarunt, quò credebant difficilius, sua redargui posse mendacia. Ægyptus enim portentorum parens, & mendaciorum magistra, semper audit apud populos omnes.* In lib. *Præad. Animadversionum cap. IX.* Hos ipsos *Vopiscus* in Saturnino viros ventosos, jactantes ac vanos nominat. Superbiat ventosa & insolens natio, ait *Plinius* in Panegyrico. *Ægyptiorum, insolentius jactantium antiquitatem excutit Maresius in Refut. Fab. Quest. III. §. 43.*

R

usq;

usq. ad §. 51. De jactantia *Chaldaeorum* (qui
 tam grandes temporum acervos sibi &
 suis Regibus assignarunt) ibidem *Mare-*
sius §. 41. & 42. item *Amicus noster*,
Exerc. II. de Trismeg. sect. 2. Confer etiam
 Eundem de *Ægyptiis*, ad vanitatem Chal-
 daeorum, profundæ antiquitatis suæ
 jactantia, proximè accedentibus, *ibid.*
sect. 2.3. & 4. De hac ipsa tùm *Chaldaeo-*
rum, tùm *Ægyptiorum* vanitate, quam
 alii mirantur, vide *Is. Vossium Dissert.*
de Æt. Mund. cap. 10. 11. & 12. Quibus re-
 spondit *G. Hornius in Diss. de Vex. Æt.*
Mund. cap. 10. & 11. Fraudulentam hanc
 ostentationem detegit *Ger. Job. Vossius*
lib. de Univ. Mathes. Nat. & Constit. cap. 30.
§. 11. usq. ad §. 15. Quod ad antiquitatem
Scytharū attinet, iterum nos docet *Mare-*
sius, Quæst. III. § 25. De prisca *Americanorū*
 origine nonnulla is proposuit §. 54. ut &
J. Pythius lib. I. Resp. Exetast. ad Tract.
Praadmita, cap. 49. 50. 51. *Georg. Horni-*
us lib. I. de Orig. Gent. Americ. cap. 3. &
11. 40. de Laët Not. ad Hug. Grotii Dissert.
I. de Orig. Gent. Amer. pag. 9. & 17. *Rob.*
Comtaus Dissert. de Orig. Gent. Am. pag.
 6. &

6. & seqq. 70. Bapt. Poisson in *Animadv. ad ea, quæ Grotius & Laëtius de Orig. Gent. Peruvian. & Mexican. scripserunt*; quæ est Prodrömus Comentarü in *XVIII. cap. Esaiæ*, ubi testimonia & argumenta nova uberiùs perpendit. Quicquid sit, Barbaris vel nulla planè, vel prorsus exigua in antiquitate habenda est; nam hi omnes simul de antiquitate contendunt, ac mira de se suisq; prædicant; ceu observatum est ab Amico nostro, sæpius jam citata *Exercit. II. sect. 2. pag. 81. & seqq.* Postremò mihi præ cæteris aridet *Eusebii Romani* hac de re iudicium: *Quasi verò Christiana* (vel etiam *Mosis antiquitas*) stare non posset, nisi cum barbarorum hominum periodis, delirii sive conveniret; aut cum poëtis, & ethnicis consentiret. *Ad lib. I. Animadv. in lib. Præad. cap. I. p. 13.* Pergam nunc quoq;, brevius non nulla enotare

II. DE LITERIS,

Quas à Mose demum inventas, ad traditas fuisse, innuit *Ursinus* noster, *Exerc. III. sect. 3. pag. 206.* nec non

in *Proem. pag. 2.* Auctor *Chronici Alexandrini* ex antiquo Scriptore, *Eupolemo* (qui à Fl. Josepho, Clemente Alex. atq; Eusebio, inter fide dignos refertur) observavit sequentia: Εὐπολεμὸς δὲ φησὶ Μωυσῆν πρῶτον σοφὸν γενέσθαι, καὶ γράμματα ἀναδέναι τοῖς Ἰουδαίοις, πρῶτον Φοινίκας δὲ ἀναγεῖναι ἀναλαβεῖν, Ἐλλήνας δὲ ἀναγεῖναι Φοινίκων. *Pag. 148.* Quæ verba exinde repetiit *Vossius lib. III. Hist. Græc. pag. 367.* & hanc ipsam eruditorum liticulam, de testimonio *Eupolemi* ventilavit *lib. I. de Arte Grammat. cap. 9.* Idem egere *D. Joh. Dove, in the Confutation. of Atheisme, chapt. 7. Jo. Prideaux Conc. I. de Sapient. Egypt. fol. 4. sub finem Læction. & Orat. ejusdem.* Qui & de literis, Dei digito exaratis, in *Synt. Theol. Scholast. cap. I. q. 1. §. 1. De literarum inventione in Ægypto, Sam. Petrus lib. II. Observ. c. I. Semper-contrarius* (quî dicam?) *Ludovicus* inquam *Capellus*, adversus *D. Jo. Buxtorffium* vehementiùs contendit, ac negat, nos eo charactere scriptos habere libros; quo *Moses* totam legem in authentico exemplari descripsit, *Diatr. de Liter. Ebr. pag. 39.* Verum, inter

inter privata legis exempla, & volumen illud, quod in arca fuit asservatum, egregiè distinguit *Jo. Coccejus in Excerpt. Gemara Talmud. Tractatus Sanhedrim cap. II. §. XIII. not. 1.* Privata enim, à vulgo ob majorem usum, profano etiam, hoc est, Samaritano caractere scribi, non illicitum erat; licet volumen Legis eo, quo hodiè editum est, caractere scriptum, in arca asservaretur. Quam verò pertinaciter Samaritani contendunt, in sua scriptura datam esse legem, ostendit *D. Jo. Henr. Hottingerus, Exercit. Antimorin. De Pentateucho Samarit. §. XXXVII. XLI. & seqq.* De hac ipsa controversia *Frid. Schererzcius lib. II. Animadvers. 2.* De prima lingua, hujusq; caractere, uberius differit *Joh. Lightfoote in Erubbin, or Miscellanies, Christian & Judaicall, chap. 29. 30.* Quis esset universi character primus, tradit *Guil. Postellus lib. de Originibus, cap. 5.* Primisne statim temporibus literis, & quibus sint usi mortales, in dialogismo exponit *Guil. Sossius Benecarus lib. de Numine Histor. cap. 48. & 49.* ubi & de literis Sinensium; quorum

rum fabulosam antiquitatem luci exposuit *G. Hornius Diss. de Ver. Æt. Mund. cap. XII.* Confer, si placet, *Bernh. à Mallinkrot de Ort. & Progres. Art. Typogr. cap. I.*

III. DE LIBRIS

Mosaicis monemus, Ebræorum quidem hanc esse fabulam, librum Moſis, jam morituri, ab Angelo Gabriele acceptum, in superos delatum, palamq; omnibus ostentatum fuisse: Nam & eorum, qui impios convertunt, nomina recitari ab Angelis in coelo, ut & eorū imaginem ostendi, *Jechiel Mile* in libro, cui titulus, *Poma auri*, & ex eo *Gilb. Gaulmyn, lib. II. Notar. ad libb. de Vita & Morte Moſis, cap. 5.* enotavit. Sed hæc superstitio Christianis non arridet: Sufficiat nobis, Pentateuchum & à Mose scriptum, & ab antiquitate eo recensitum numero fuisse.

Prius negat Præadamita *Peyrerius lib. IV. Syst. Theol. c. 1.* Nullus adhuc (ait *Euseb. Romanus in Animadvers. cap. VIII.*) extiterat præfrictæ adeò frontis,
ut

ut Mosen eorum authorem esse, negare ausus fuerit. *Nazarei*, ut & *Manichæi*, illorum auctorem esse Mosen agnoscebat; licet hi à principe tenebrarum excogitados apud *August. lib. de Her.* isti *Biblia conficta fuisse*, apud *Epiph. lib. I. Her. XIX.* dicerent. *Pentateuchum* ipsi recipiunt *Saraceni*; ceu *Petrus de la Caval-
ria* in *Tractatu*, cui nomen est, *Zelus Christi contra Iudeos, Saracenos, & Genti-
les*, in lucem editus, cum *Glossa Don Martini Alphonfi Vivaldi*, id ipsum §. *Quæ sunt sacra scriptura &c.* affirmavit his verbis: *De Saraceno clarum; cum Mahometus in Alcorano approbet legem Moysi, quam vocat Taure, in plerisque locis; & signanter in Cora. 4. quasi in medio dicit: Nos misimus Pentateucum, in quo est rectitudo, & lux.* De *Ismaëlitarum doctrina*, ultima *Mosaicæ legis appendice*, *Guil. Postellus lib. de Origin. c. 18.* Et certè si Dominus noster *JESUS Christus* (ut habet *Glossa Doctoris Don Martini* ad sequentem §. *Primum evidentalè &c.*) in die iudicii tres gravissimos peccatores acerrimè arguet, videlicet, ex *Judeis*, *Judam Iscariotem*,

tem, ex Saracenis Mahometū, ex malis Christianis Antechristum: nullus dubitassim, quin & istos, cum Mosaicarū, tum quoq; reliquarum Scripturarum contemtores, tandē acerrimē, velut Christiani nominis ludibria, reprehensus sit. *Apud has* (ait *Laurentius Sarson*, olim in Catabrigiensi Socius Collegii Imanuelis, SS. Theol. Baccal.) *audient hæretici Samaritani, quod Moyses scripta pro Canonicis receperint.* Sub initium Dissert. suæ, *Quod nihil extra Deū, adeoque non Deū extra se, liceat adorare.* Quinq; libros Mosaicæ legis repudiarunt *Ptolomæa* hæretici (qui à Ptolomæo Gnostico de secta Valentinianorum descendunt) quod aliquid ea, quæ in ipsis continentur, non essent à Deo bono, sed à tribus autoribus diversis condita; videlicet, aliquid à Deo opifice huius mundi, *medius* inter Deum bonum & Diabolum; aliquid à *Mose*, juxta propriam mentem; & aliquid à *Senioribus* Judæorum, secundum eorundem ingenium. Quæ diluit *objecta Sixtus Senensis lib. VIII. Biblioth. Sanct. Hæres. 3.* Ad hæc Christiano nomine indignos censet *Maresius* priscos istos

istos hæreticos: *Simonianos, Gnosticos, Valentinianos, Basilidianos, Menandrianos, Marcionitas, Manichæos, & similes* excetras, historiam Mosaicam respuentes. In *Refut. Fab. Praed. Quæst. I. § 2.* Quid? quod *Basilius*, Seleuciæ Episcopus, in Israëlitarum calamitatibus ponit, *μωσαϊκῶν βιβλίων ἑμωρροσιν*, *Mosaicos libros concrematos*, *Orat. XXXI.* Ibi in notis *Claud. Dausquejus* similia observat loca *Chrysostomi*, D. Paulum ad Ebræos explicantis, ut & *Eustathij* in *Iliada* v. de libris *Prophetarum* exuistis.

Ad alterum quod attinet, scimus utiq;, verum & antiquum S. Scripturæ canonem nec plures, nec pauciores Mosis libros, consensu aliquot seculorum, nobis exhibere; quem consignavit D. *Conr. Hornejus*, b. m. in *Tract. de Sacr. & Div. Scripturis. Disp. II, num. 39. & seqq.* Quamvis Ecclesiæ *Armeniaca* Sacerdos *Jo. Gregorio*, Anglo, narraverit, plures in ipsorum Ecclesia *Mosis libros*, quàm apud nos exstare. Sic enim *Gregorius* in *præfat. Opusculorum*, notas & observationes in S. Scripturam continentium, edit. *secund.*

A. C. 1650. Anglicè, ut omnia, scripsit: *The Armenian Priest told me, they had more Bookes of Moses, then vve.* Affirmat Anglus ille doctissimus, se in libro MS. Armenicè, cum versione Ital. apud ingeniosissimum virum, *Gilb. North*, vidisse *Epistolam III. Pauli ad Corinthios*, nec non aliam *Corinthiorum ad Paulum*. Fortassis eam hæ merentur fidem, quam *Apocalypsis Mosis*, quæ λεπὴν γένεσις aliàs dicebatur. Sic enim *Cedrenius*: Ὡς ἐν λεπὴν φέρεται γένεσις, ἣν καὶ Μωσέως εἶναι φασὶ τινες ἀποκάλυψιν. Qualis olim etiam *Apocalypsis* existit *Petri*, sed damnata; & *Pauli*, sed rejecta; item *Adami*, *Esdra*, *Zofima*, *Thoma*, *Stephani*, *Zoroastris*, *Zostriani*, *Nicothæi*, *Allogenis*, & *Mesi*. De quibus *Jo. Meursius* in *Glossario*, p. 41.

IV. DE SAPIENTIA,

SIve *Philosophia Mosis*, *Exercitator* noster in *Trismégisto* sect. 8. & 9. satis abundè ac diligenter egit; ita ut spicilegium dare supervacuum sit. Tentabo tamen: *Gregorius Nyssenus* *Mosen τὸν ὑψίστον*

ἀδὲν vocat; mox δὲ ἡσυχίας μελεωεῖσθαι (ut legit Gretserus in margine) τῇ θεωρίᾳ τῶν ἀσφαγμάτων ἐκταίνοντα, *in sua quiete inaspektabilium rerum contemplationi suspensa*

mente vacantem, nobis describit: ὁ τῷ φωτὶ τοῦ ἀρρήτου μὴ ταῦτα καλυπαθεὶς, καὶ τῆς δερματίνης τε καὶ νεκρῆς περιβολῆς, ἐκλύσας τῆς ψυχῆς τὴν βάσιν. *Qui post hac ineffabili lumine perfusus est, anima quoque pedes ex coriaceo et mortuo tegumento expedit.* In eius *Tract.*

I. in Psalmos, cap. 7. Quam ab Ægyptiis Philosophiam Moses didicerit, vide *Rittershus. lib. I. Sac. Lect. c. 5.* Scientiam Ægyptiorum mysticam, illi familiarem, persuadere nobis conatur *Bolducius de Oggio Christ. lib. III. cap. 2.* Hanc ipsam sapientiam fusiùs exponens, diabolicam, ut & magiam illicitam, rem-

ovet *Jo. Prideaux Conc. De Sapient. Ægypt. in illud Act. VII. 22. Guil. Sossius lib. de Numine Hist. cap. XL I. Leo Allatius in Syntag.*

de Engastrimytho. c. 20. Jeremy Burroughs of Moses his Self-denyall, pag. 4. & seqq.

De Chymia, Mosi incognita, *Prideaux loc. cit. fol. 7. Sam. Bochartus in Phaleg, lib. IV. cap. 1.* De scientia Mosi hæreditaria,

Sossius

Sossius lib. cit. cap. XLI. De vera hujusdem doctrina Jac. Altingius lib. V. Schilon. cap. 4. De quinquaginta portis, præter unam Mosi referatis, ibid. cap. 13. Has vero ridet, ut insulas otiosorum hominum nugas Guil. Vorstius in not. ad Maimon. lib. de Fundam. Leg. c. 1. §. 11. Naturalem Philosophiam Claud. Duretus in Thesauro suo, de l' Historie des langues de s'est univers, chap. XXV. ex auctore Zoar, his laudavit verbis: L' auther du Zoar, illumination ou splendeur, Simon Ben Joashai, assure, que ce Prophete a traicté infinis secrets de nature sous l'exterieure apparence de son historie Hebraique, & principalement en son Levitique, ou toute la Philosophie naturelle se trouve comprise bien d'une autre façon, qui aux livres de Philosophes, & auteurs Grecs & Latins. Et quæ sequuntur. Quæ natus æ arcana Mosaica summo conquifivere studio Ben. Arias Montanus in Natura Historia, Paulus Vecchi in Observat. Physiognom. & Medic. in divinam Scripturam, Jo. de Mey in tribus Sacra Physiologia partibus

bus, Ant. Deusingerius in Mundi Opificio, & Christ. Schotanus in Heptaëmero. Quomodo autem tractanda sit Mosis doctrina, si manifestis Philosophiæ rationibus videatur contraria, quodq; sapientis interpretis officium sit (affaticarsi per penetrar i veri sensi de' luoghi sacri, che indubitabilmente saranno concordanti con quelle conclusioni Naturali, delle quali il senso manifesto, e le dimostrazioni necessarie, ci hauessero prima resi certi e sicuri) ulterius persequitur Galilaus à Galilao, in Novantiq. Patrum & Theolog. Doctrina de S. Script. Testimoniis, in Conclus. merè Natural. Pag. 17. & seqq. Mirum profectò videbitur hodiernis S. Scripturæ contemptoribus, quod Hispanus ille, Pietro di Valderrama, Ordinis August. Concionator famigeratissimus, in Quadragesimali suo, ab Ægidio Gottardo Da Rimino in Italianum idioma traducto, tam cordatè de Mosaica sapientia ausus fuerit affirmare, præ hac omnia pro mera stultitia omninò habenda esse. Sic autè ille Exercit. Dominic. II. Quadrages. cap. XV. in ea de cathedra Mosis Matth. 23. verba: Vegliamo adesso la qualità, c' hebbe Mose, accio-

cioche le impari, che si senta nella sua cattedra, se consideriamo il saper, troueremo per cosa indubitata, che se tutto il nostro si deriua da quella infinita sapienza; senza laquale tutta l'humana si chiama stoltitia, anzi pazzia: e senza laquale niuna dottrina, nè niuna ammaestramento può entrare nella nostra anima.

Ob. insignem deniq; prophetiam Moses ab Athanasio in *Pass. & Cruc. Dom.* ἱεροφάντης dicitur; ut & ab Ægyptiis ἱεροφάντης, hoc est, cui futura cognita & significata sunt. In *Chronico Alexandrino*, pag. 178. Omnium Prophetarum principem, ejusq; prophetiam præ aliis eminentem, *Maimonides* declarat lib. de *Fundam. Leg.* cap. V. §. 5. usq; ad 10. nec non *Guil. Vorstius* in notis ibidem. Differentias quatuor, quibus prophetia Mosis à reliquorum distinguitur, recenset idem *Maimonides* in *Porta Mosis*, pag. 170. & seqq. Eminentiam prophetiæ hujus ad octo fidei articulos *Isaac Abravanel* refert, quibus credendum est; qui autem unum eorum negat, vocatur hæreticus, quia sunt articuli fidei, non dependentes à præ-

à præceptis specialibus. *Lib. de Capite Fidei, cap. 2.* Videatur præterea *Josephus Voisin lib. I. Theol. Judaor. cap. 1.* Postremò, quia Moses quadragesimam nonam (ceu suprà ex aliis indicavi) scientiæ portam attigit, idè Mosis sapientissimi sepulchrum neminem nosse, *Picus ille Mirandula docuit, apud Gib. Gaulmyn lib. I. Not. ad libros de Vit. & Mort. Mosis, cap. ult.*

V. DE LAUDIBUS

Mosis Ebræi multa narrant; sed hisce deliciis se oblectare Rabbini-
ca ingenia, ut omnia in Mose supra si-
dem extollant, jam dudum monuit
Guil. Vorstius in Observ. ad Chronol. R. David Ganz, p. 106. Nominibus decem
fuisse vocatum, è *Vaikra rab. sect. 1.*
annoavit idem *Vorstius Animadv. in Pir-
ke R. Elieser, cap. 48.* Excellentiorem Pa-
triarchis, & ipsis Angelis (de his *Ant. Hulsus lib. I. Theol. Judaic. Part. 2. q. 5.*)
Rabbini faciunt, quinq; Mosaicæ digni-
tatis gradus constituentes; de quibus ite-
rum

rum Vorstius: Si dicendum, quod res est, denitius obliuiscuntur hi mortales humana sortis, ubi Moyses sui ebuccinant encomia; & paulum abest, quin magistrum suum DEO ipsi aquent: imò reuera proxima illum post DEUM cathedra ponunt. Not. in Maimon. Fund. Leg. cap. I. §. II. Sed, nisi me omnia fallunt, sublime elo- gium istoc à sensu S. Scripturæ cœpit; quæ tria, vel quatuor Dei significata con- tinet; juxta secundum enim significa- tum Moyses relativè *Hominum Deus* vo- catur; sive, non Deus absolutè, sed *alicujus Deus*, ἑσπρῶ θεὸς Φαραώ, *Deus Pharaonis* dicitur; prout pensiculatiùs hoc æsti- mavit nomen Photius Epist. 162. ad Am- philochium, ex editione Rich. Montacutij. Et ante Photium Athanasius mystico ex- posuit sensu, quomodo Deus Μωυσῆν ἐκείνου θεοῦ τῷ Φαραώ. Diss. II. contra Arianos. Simi- liter, cur illum Ægyptii Deum nomina- verint, Cyrillus Alexandr. lib. I. contra Juli- anum. Præter hoc Dei significatum, duæ adhuc aliæ rationes occurrunt; quæ Judæos eò dementiæ impulére, ut ma- gistrum suum Deo ipsi æquarent: *Signa divina, & immortalitas*. Rem aperit Epi- pha-

phanus Panarij heres. ss. de Judæis loquens: *ἦ namq̃, qui in Arabia Petre, Robor, & Edom appellata, habitant, τὸν Μωυσία δὲ τὰ θεοσέμεια θεὸν νομίζουσι προσκυνῶσι τὰ τῶ αὐτοῦ εἰκόνα, Moysen propter signa divina Deum putant; adorantq̃ ipsius imaginē, quam effingentes seducti sunt. Quod Epiphanius, θεὸν νομίζουσι καὶ προσκυνῶσι hoc Proclus τὸν Μωυσία ἐκθεοποιεῖ; Moysen, ut Deū, observas, & colis? Quod exprobravit Judæis Orat. XI. de Passion. Dom. quam inter Procli Analec̃ta, sive Opuscula, simul edita, Vincentius Riccardus exhibens, in Commentario verbum hoc, ἐκθεοποιεῖν è Plutarchi lib. V. Symp. c. 10. exposuit; ubi: Mortales sanè communia, & quæ usibus nostris inserviunt, ἐκθεοποιεῖν, divina esse existimant; velut aquam, velut lucem, temporumq̃ articulos. Idem Plutarchus in Alexandro: Ἀπὸ γέντες αὐτὸν πάντῃ, & subverecundè, ἐαυτὸν ἐκθεοποιεῖν, naturam divinam sibi attribuebat. Super hæc non desunt, ait Augustinus Tract. 124. in Johannem, qui etiam Moysen asserant vivere. Et mox: Quidam Moysen mortuum negant, quem Scriptura ipsa,*

S

licet

licet sepulchrum nusquam inventi legimus, mortuum tamen esse, sine ulla ambiguitate testatur. Nimirum Deut. 34. 6. Hinc Moysis & Eliæ præsentia, in transfiguratione Domini, testabatur, eum & vivis (*Eliæ*) & mortuis (*Moysi*) dominari. Confer *Isidorum Pelus.* lib. 1. epist. 239. *Chrysostomum Hom.* 57. in *Johan.* & *Basilium Seleuc.* Orat. in *Transfig.* Aureum R. *Samuelis*, oriundi de civitate Regis *Morochiani*, Tractatum (post alteram ejus de anno 1475. impressionem) *Don. Mart. Alfonsus Vivaldus* è tenebris revocavit, in formam epistolæ conscriptum ad R. *Isaac magistrum Synagoga*, quæ est in *Subiulmeta*, in regno prædicto; hujus igitur epistolæ auctor, ut *Isaac* ascensionem Christi in cœlos persuaderet, simili *Moysis* exemplo eam confirmare sustinuit; quasi de hoc ipso, corpore simul ac anima in cœlos translato, minimè dubitandum foret *Cap. XIII.* Contrarium evincit tum Scriptura ipsa, tum satis antiqua *Ebræorum* sententia, in *Hazoar*, sive illustratione Prophetarum de plenitudine temporis *Messiae*, prout

prout *Christoph. Lauretus* Parisiis olim edidit, *Charagm. VII.* ubi & epochas & scholion vide. Mortem *Mosis* ex Ebræo vertit *Ios. Gaulmyn*, ubi R. Joachanan observat, decies mortis vocabulum in Scriptura de *Mose* usurpatum, pag. 55. Porro sub initium libri illius de Morte *Mosis*, in benedictione, idem *Vir D. E.* vocatur; nec *Vir Deus*, ut ibidem Samuel Nehemannes disputat. E contra Doctor Tanchum inquit, *Vir Dei*, vel, *Vir Deus*. Si *vir*, cur *Deus*? cum à Pharaone fugit, *vir* dicitur; cum coelos ascendit, *Deus*. Similem, si non eandem *Gregorius Nyssenus* quæstionem ventilat, cur *Pf. 89.* hæc sit inscriptio: προσευχή τῷ Μωυσῇ ἀνδρὶ πε-
 ▶ τέθει. Cur, inquam, is *homo Dei* appelletur? *Tract. I. in Psalmos, cap. VII.* Cumq; res strenuè ac feliciter gestæ in eum sæpius inferri soleant, cujus auspiciis erant inceptæ; etiam si forsan è vita prius excesserit, quàm confectas dederit: Sic *Mosi* à *Strab. lib. XVI.* populi Israëlitici deductionem tribui, ἐπὶ τὸν τόπον τε-
 τον, ὅπερ νῦν ἐστὶ τὸ ἐν τοῖς Ἱεροσύλοις κλισίμα, observavit *Edmundus Dickinson* in *Delphic*

Phœnisantibus, sub fin. cap. VII. Ad ultimum Numenij, Philosophi Pythagorici, apud Hesychium de Viris Claris, vox nota est, de Platone: τί γὰρ ἐστὶ πλάτων, ἢ Μωσὴς ἀττικίζων; Quidenim aliud est Plato, quàm Moses Atticissimus? Quod surripuerat è Mosaicis libris, quæ de Deo, & mundo prodidit. Sic tandem ob philosophiam Socrates Israëlitæ nominatur à Guil. Sossio lib. de Num. Histor. cap. XLI.

VI. DE CONTUMELIIS

ID restat dicendum, quasdam videri saltem, alias autem revera tales esse: Priore sensu excusat Maimonides Prophetarum cum Mose comparisonem, tali modo: *Dixerunt de quibusdam ipsorum, ob illud, quod de scientia & moribus ipsorum perspectum habuerunt: Dignos fuisse ipsos, super quos resideret majestas divina, æquè ac super Mosen, Doctorem nostrum. Non autem fugiat significatio comparationis; compararunt enim ipsos cum illo, non tamen ita, ut aequales eos illi statuerent. Absit! Similiter dixerunt de aliis, ut: Æquè ac super*

super Josuam; eo, quo diximus, modo. Hæc juxta versionem Ed. Pocockij, ex Arabico, *Capitis VII. Comment, in Pirke Aboth præmissi, pag. 231. 232.* Ita de magno, & magnarum rerum patratore dicetur, nostri temporis *Moses*, vel, *novus Moses*, hoc adagium observante *Aloysio Novarino in Adag. Sanctorum Patr. & Script. Eccles. cap. DCC LXXI. §. 658.* Hoc titulo donavit Gregorius Nyssenus Gregorium Thaumaturgum, in ejus vita: *Alius hic quidam nostris temporibus Moyse fuit, qui verè cum illius miraculis certaret, &c.* Gregorius Presbyter in vita Gregorii Nazianzeni, ita de hoc, & Basilio, vario disciplinarum genere instructis: *Quin etiam numerorum supputationes, & Geometria equitatem, astrorumq; situm ac motum, veluti novi Moyse edocti sunt.* Greg. Nazianzenus lenem ac mansuetum *Mosi & Aaroni* comparavit in Carm. de rebus suis:

Lenis, dulciloquus, Moses novus, alter Aaron.

Ulphilam tanto honore à Constantino affectum fuisse, juxta sæpè ab eo, ὁ ἐφ' ἡμῶν Μωϋσῆς, nostri temporis *Moses* dice-

diceretur, docet nos *Philostorgius lib. II. Hist. Eccles. c. 5.* Ipsummet Constantinum cum Mose componit & Auctor vitæ Constantini *lib. I. cap. 8. & 14.* Nam alios eodævo cum Mose comparatos notavit inibi *Jac. Gothofredus, Dissert. p. 57.* Ceu antea Plato dicebatur Moses, ita vicissim Virgilius *Poëtarum* Plato dictus est Alexandro Severo; de quo *Lampri- dius* in ejus vita: *Platonem Poëtarum vocabat Virgilium; ejusq; imaginem cum Ciceronis simulacro in secundo larario habuit.* Per ætatum confusionem à posteris Plato vocabatur *Philo Atticus*, ut habet *Sossius l. cit.* Videbatur quoq; contumelia quibusdam in sculptura tituli librorum de Rep. Ebr. Cunæi, studio commissa, eod quod *Moses à sinistris, Aaron autem à dextris* staret; uti *Barlæus* hac de re Cunæo scripsit in nuper editis *Epist. Hist. & Eccles. pag. 713.*

Pro vera autem irrisione & contumelia omninò haberi debet, si quando Innocentius Papa in Concilio Rhemenfi hunc in modum (apud *Platinam, Onuphr. Ursperg. Frising.* alios, quos *Christ. Matthia*

thia testes in Actis Eccles. Lotharij II. citat) legitur descriptus: *Plusquàm Moses, his! Mosi commissa fuit una plebs Israëlitica, huic universa Ecclesia. Plusquàm Angelus hic! cui enim Angelorum dixit DEUS: Quacumq; ligaveris super terram, erunt ligata & in cælis? Secundum officium dico non secundum meritum: Præter Deum non est similis ei, nec in cælo, nec in terra.* Aut si de Pontifice Bernardus lib. III. de Confid. ad Eugen. III. cap. 8. loqui fertur: *Tu dignitate Aaron; auctoritate Moses.* Aut si Chinguis glossa Decretal. lib. IV. tit. 17. *Qui sint filii legit. cap. 7. ita balbutit: Moses utrumq; gladium habuit, cujus successor est Papa.* Plura de hac Mosi cum Papa comparatione, Ios. de Voisin. lib. de Lego divina, cap. 45. Hujus etiam farinæ sunt verba ista, polioratoria: *Sub Maria umbrae Mosentantum Principem & Legislatorem creatum.* Quibus superbit verborum umbris Aloys. Novarinus, in Umbra Virginea, hoc est, lib. IV. Sac. Eleck. Excurs. LXIV. §. 632. Adde & istud: *Mosis faciem splendere per virginem,* lib. eod. Excurs. CXXXIV. §. 1257. Refer huc Mo-

sen

sen Anglorum, ceu Cromwellus à suis complicitibus appellatur, in *Salutat. Regia Georgii Fox, Cap. IV.* Itemq; fanaticos istos, de quibus auctor *Narratiuncula de hoc, Stat. Eccles. in Angl. Wall. Scot. & Hiber. pag. 12.* hæc narrat: *Quales illi duo, ait, quorum alter se Mosen, alter Aaronem dicit; nec minorem sibi potestatem, quam verus ille Moses & Aaron habuerunt, attribuunt.* Blasphema Roberti, vel Robinsonii, secta magistrum suum Mosen à Deo missum prædicavit, ad reducendos in semitam salutis Judæos; idq; adjecit ex abundanti: *Instar Mosis maria eum dividere posse.* Steriles isti nugatores Mosen, foecundam veluti nubem (nam ἡ καὶ τῶν ἁγίων νεφέλη ἐστὶ, dixit de eo *Cyrillus Alexandrinus in Jerem. Hom. VIII.*) pro nihilo putantes, digni omninò sunt, qui illud Prophetæ sentiant: ταῖς νεφέλαις ἐντελεῖμαι, τὴ μὴ βρέξαι ἐπ' αὐτὸν ὕετόν. Tantum de antiquitate, ac rebus Mosaïcis.

ZOROASTRIS nomen ac res *pag. 22.* exponuntur, cum quibus fortè conferri possent, quæ *Sam. Bochartus* observavit, notare id *ἀσποδιαστῶν ἀστρον*

con-

cotemplatorem, uti vox רשע de contemplatione coeli usurpatur, *Job. 35. 5.* quæ vox ad Arabes ac Persas tandem abiit: רשע , $\alpha\sigma\text{pov}$ denotat. Cæterum Zoroastren non esse Cham, sed hoc multò recentiorum; nec Bactrianorum Regem, Nino æqualem. *Lib. IV. Phaleg. cap. I.* Adde sis Rich. Montacutiũ Part. I. Orig. Eccles. fol. 167. Gerh. Jo. Vossium lib. de Scient. Mathematic. cap. 30. §. 10. Lib. de Philos. Sect. cap. 1. §. 5. De hujusdem scriptis, ac ætate, idem Vossius lib. III. de Hist. Gr. c. ult. De ejus magia, & pseudepigraphis G. Hornius lib. II. Hist. Philos. cap. 6. Chronicon Alex. pag. 63. Edvv. Potockium Not. ad Specimen Hist. Arab. p. 147, de Zaradush-to. Guil. Sossium de Numine Hist. cap. 50. & 51. Nec non Maresium in Ref. Fab. Praed. Quæst. III. §. 42.

REGES fingi magiæ inventores, uti Zoroastrem, constat pag. 12. Amplexus est hunc errorem Elmenhorstius ad Arnob. lib. I. pag. 5. In S. Scriptura falsi vates, artibus istis gloriam ac nomen captantes, Principes Taneos appellantur, & Principes Mempheos, de quibus Ben. Ar. Mon-

S S

tanus

danus in Natura Hist. p. 90. 123. & 130. Largi-
us hæc nomina exponit Jo. Alba in Select.
Annot. & Exposit. in utriusq. Test. diffi-
cil. Loc. cap. LXXXII. ubi de Princi-
pibus hujus seculi, 1. Cor. 2. Idem & in
Scripturis Sapientem sonare ait Principem
ac Regem, vel Potentem, cap. XLIX.
 Nam plerunq; Reges Gentilium (quod
 tamen fictitio Zoroastri haud largimur)
 magiam perfectè ac planè calluerunt;
 ceu Reges Ægypti & Persarum Magos
 fuisse, ac Pharaonem ad videndum in-
 cantationes super aquas, exisse, annota-
 vit *Gilb. Gaulmyn lib. 1. Not. ad libb. de*
Vit. & Mort. Mos. cap. 9. Quare & prin-
 ceptis Magorum à Rege electus, Idem
lib. 1. cap. 1. Ex more Persarum didice-
 rant Romani, Tullio teste, nemini es-
 se Regem licuisse, qui non ante Mago-
 rum disciplinā percepisset; quare apud il-
 los sicut jura dare, ita & divinare, à primo
 ortu Urbis, Regum munus fuisse constat.
 Plura de his *Leo Allatius Animadv. in An-*
tiquit. Etrusc. Fragmenta, ab Inghirami
edita, pag. 10. & seqq. De hac ipsa con-
 suetudine *Sossius in suo de Num. Hist.*
cap.

cap. XLI. Hinc nomen illud regium *Porphyrîi*, nec non *Malchi*, quod βασιλῆα in Syro-phœnicum lingua sonat; de hoc fusè *Luc. Holstenius in dissert. de Vit. & Script. Porphyrîi, cap. 2.* Reges nimirum Magi etiâ illi fuere, quod Christi nascentis stellam viderunt; quam fabulam prodit *Is. Casaubonus*, prudens de hac, ut solet, iudicium ferens: *An autem isti Magi Reges erant? Quum nihil de eo Scriptura dicat, nihil certi Patribus constiterit, fueritq; olim liberum cujusq; eade re arbitrium sentiendi, ut vellet; non est toleranda eorum tyrannis in Ecclesia Dei viventis, qui aliter opinantes ferre non possunt.* Hæc ille *Exerc. II. ad Annal. Baron. num. X.* Quæ verba concoquere non potuit *Montacutius*, fidei-
 lium piam traditionem, & Patrum auctoritatem prætexens, *Part. I. Orig. Ecclesiast. fol. 202. 203.* Sed is fermento papistico turgens (ait *Honorius Reggins in Prasat. ad lib. de Statu. Eccl. Britan. hod. lit. B.*) tales quoq; sententias in gravioribus fidei negotiis fovebat. Consentit cum *Casaubono Abrah. Scultetus lib. I. Exercit. Evang. c. 53.* Hinc ista concio (quæ styli oraro-

oratorii veniam fortè meretur) *Jo. Altamura* Ord. Prædic. ubi is, more suo, Reges eosdem, & palatia, & sceptrâ, & familias ultrò deferentes, mirum in modum (*nell' Epifania del Signore*) laudat: *Fissamente pondera, che questi Magi lasciano li stati, il corteggio de i palaggi Reali, abbandonano li scettri, si scordano de gli affetti proprii, e delle loro famiglie.* Præterea, uti Sapientes regio colebantur nomine: haud aliter apud Christianos hyperbolica potestatis Episcopalis amplificatio, & cum dignitate Regia comparatio cœpit, monentibus *Jac. Usserio, Armachano, Annotat. in Polycarpianam Epistolarum Ignatianarum Syllogen, cap. X. & item Vedelio Exercit. I. in Ignatii Epist. ad Trall. cap. 9.* Dignitatem istam augebat munus illud, quod *Clemens in Epist. ad Corinth. μωμοσκησιν* vocat; id verò multis illustravit exemplis *Patricius Junius, Bibliothecarius Regius, in Not. ad pag. 53.*

JANNES & JAMBRES, sive MAMBRES, Dei operibus, Diaboli fraude petulanter obstitisse, *pag. 29. 36. 170, 175.* Hos ipsos, Magos, quorum mentio

mentio fit. 2. *Tim.* 3. antiquus ille Philosophus Pythagoricus, *Numenius*, commemorat apud *Euseb. lib. VIII. de Praspar. Evang. c. 8.* Loci hujus Numenii meminit *Origenes, lib. IV. contra Celsum*, Jannis ipse *Plinius lib. XXX. c. 1.* Hi duo in solitudine Ægyptiaca sepulchrum condiderunt, omni arborum genere ornatum; putantes post obitum frui delitiis in illo paradiso: illudq; *ἡμιόλιον* appellarunt. Plurima de his Magis *Hugo Menardus* notavit in *Epist. S. Barnabæ, pag. 132. & seqq.* Magi ambreviter exponit *70. Sarisberiensis lib. I. de Nugis Curial. c. 10.* Promisit etiam *Gaulminus* librum de certaminibus Magorum, Jannis & Mamris nominibus celebrem, *lib. I. Not. ad Vit. & Mort. Mos. c. 1.* Et præter ea, quæ ex Menardo attulimus, loca, corruptum Janis nomen in *Apol. 2. Apuleji* legi, observat *lib. eod. c. 5.* Confer *70. Pricai Not. ad Apol. pag. 100.* Aliquem Jamni & Mambri parem designare verba illa 2. *Thes. 2. 9.* scribit *H. Grotius Ger. Vossio, in Epist. Eccles. & Theol. p. 761.* Istos à Mose tandem superatos, ejus

ejus complices ulceribus punitos, etiam matrem utriusq; morti adjudicatam, tradit *Philostorgius lib. IX. Hist. Eccles. c. 2.* Vide sis *Gothofredum*, abundè de his differentem, pag. 358. & seqq.

MAGOS EVANGELICOS infames artes calluisse, negatur pag. 35. Magi propriè fuerunt Physici, qui cognitioni elementorum, rerumq; naturalium operam darent; & hæc magia licita erat: Deinde in malum sumi cœpit, pro ijs, qui eã colentes ad præstigias etiam abuterentur. Accuratissimè omnium de vocis Magi significatione, hujusq; vera scientia, *Lud. de Dieu Comment. in Matth. cap. II. §. I. & in Append. pag. 506. 507.* Idem *Animadv. in Acta Apost. cap. XIII. §. 8.* nec non in *Excerpta ex Hist. Christi*, à *Xavierio* Persicè scripta, ad pag. 81. *Dan. Heinsius Exercit. Sacr. lib. I. cap. 2. Jo. Mich. Dilherrus Tom. I. Disp. VIII. pag. 184.* De Magis coelitus edoctis *Montacut. Part. I. Orig. Eccles. fol. 150.* Totam eorundem historiam enarrat fol. 166. cur omissa à *S. Luca Græco?* fol. 211. Magorum

gorum mores, dogmata, ac sectas recenset fol. 174. 176. Eandem historiam dilucidè explicat *Abr. Scultetus, lib. 1. Exerc. Evang. c. 53.* Verùm, duriuscula est expositio ista *Io. Lightfooti in Horis Rabb. & Talmud, in Evangel. Matth. pag. 25.* quæ sic habet: *Magi, id est, Venefici, vel malis artibus dediti; nam in hoc solum sensu occurrit hæc vox in pagina sacra.* Bona verba, quæsumus! si enim sequamur observationem *Lud. de Dieu*, nomen illud *μῆγος* videtur *Act. 13. 8.* prout ante me observavit *Edvard. Leigh in Crit. Sacr. of the New Testament, pag. 252.* Huc etiam loci Judæorum malitia referri debet, qui adventum Magorum in calumniam raperunt, cùm ab Evangelista Matthæo proditum accepissent iter **JESU** in Ægyptum; suis enim persuadebant, **JESUM** in Ægypto diabolicæ magiæ operatum esse, atq; hujus artificio miracula postmodum patrasse. Sed Magi illi accesserunt non ex Ægypto, quorum nomen infame erat; verùm ex Oriente, cujus *Sapientes honestissimo titulo sic appellabantur*: Idem Magi venerunt ad

ad Jesum, ut ipsum adorarent; non Jesus ad ipsos, ut ab ipsis institueretur: Deniq; illorum adventus abitusq; itinere Jesu Ægyptiaco prior fuit. *Jac. Altingius in Addendis ad Schilon. lib. I. cap. 17.* Hæretici autem isti, quorum meminit *Hieron. in 3. Ezech. & Augustin. lib. I. de Consens. Evang. c. 10.* qui jactarunt, vidisse se libros Christi ad Petrum & Paulum de arte magica, procul dubio id à Judæis accepere: Quomodo autem istos refellat Augustinus, recensuit *Jo. Bapt. Casalius in Notabil. sive Addendis, ad lib. de Vet. Sac. Christian. Ritib. cap. LXVI. fol. 271.* Ecquis Thomam Aquin. non rideat, quem tamen *Altamura (nell' Epifania del Signore)* anxio pede sequitur, investigando Magorum sapientiam; non Persicam, sed Græcam, Aristotelicamq;: Calluerunt enim Logicam, dicentes: *Ubi est, qui natus est Rex Judaorum? Astrologiam: Vidimus stellam ejus in Oriente. Arithmeticam: Obtulerunt ei munera. Musicam: Adoraverunt. Ethicam: Procidentes. Et Metaphysicam: Obtulerunt aurum, thus, & myrrham.* Acumen hoc

Acumen hoc philosophicū, de singulis notæ Sapientiæ partibus, longè subtiliùs erudit Altamura: Furono prima, e principalmente Logici, mediante una profondissima dimāda, e questione, quando che arrivati in Gierusalemme dimandarono, dicendo, Ubi est, qui natus est Rex Judæorum? Furono Astrologi, nell' conoscere la Stella; furono Arithmetici, nell' elettione del numero ternario, e perfetto nelli doni; furono Musici, mediante adoratione, poiche dice San Tomaso, Musica est laus, & in adoratione laudatur Deus. Non furonopriui della scienza morale, che è l' Ethica, mentre che s' humiliarono, prostrandosi. Furono Metafisici, conoscendo la prima causa, e conebbero, quello esser Creatore, Gouvernatore, e reparator dell' Universo, e ciò dimostrorno nellipresenti, che misticamente offerfero. Nell' ora della potenza lo confessorono Creatore, con la mirra lo predicorno Conservatore, e con l' incenso l' adororno come à Redentore.

De magia licita, & astrorum peritia, qua Persæ præ cæteris pollebant, Porphy-

T

rini

vius lib. IV. de Abstin. ab Anim. necand. §.
16. Jo. Pricæus Not. in Apuleji Apolog. ad pag.
30. Quàm antiquum illud Astrologiæ
studium sit, variis gentibus usurpatum,
ostendit Ger. Jo. Vossius lib. de Scient.
Mathem. cap. XXX. De Arabum pariter
atq; Indorum circa fixas stellas cura Po-
cocki Not. in Specim. Hist. Arab. p. 163. De
Alkindo Arabe Jo. Seldenus præfat. ad Eu-
tychium, pag. 19. De vera quoq; magia,
quæ distinguitur à nigra, Jac. Gaffarellus
ad Armandum de Richelieu, in Abditis
divin. Cabal. mystentis, pag. 15. & seqq. Sed
divinis humanisq; legibus prohibitam,
& cum idololatria conjunctam, Patres
securus, rejecit Jo. Filesæus, in Dissert. de
Idolol. Magic. §. 6. Idem agit Pag. Gauden-
tius de Progr. Philos. apud Rom, c. 5. Innuit
idem Pricæus ad Apol. pag. 54. & Des. He-
raldus Not. ad Tertull. Apologeticum, cap.
XXIII. Tales procul dubio apud Ale-
xandrinos Ægyptios Magifuere, qui ve-
rtigal quodpiam pendebant, quod stulto-
rum appellabatur; quoniam, non nisi à
stultis & curiosis hominibus consule-
rentur. De hoc Suidas, & ex eodem Jo.
Ar-

Arrovvsmith lib. I. Factic. Sacr. c. 3. §. 14.

Ob magiam ex jecinore, *Tobia liber* (nec tamen ob hanc solam causam) pro Canonico non habetur, *Jo. Prideaux in Fascic. Controv. Theol. cap. I. quæst. 2. Jo. Cloppenburg. Disp. VI. de Theolog. & Script. th. 4.* Nam hariolos, jecinora rimatos, ait *Apul. in Apol. & Pricæus* plura in hanc rem contulit exempla, *ad pag. 47.* Nec magici libri solum à Christi discipulis, verum etiam à Gentilibus combusti fuere. Consule *Pag. Gaudentium Diatrib. XI. de Candore Polit. cap. 3.*

FURTA EX SACRIS tùm Zoroastrem, tùm alios deceptores, commisisse, indrustius Exercitator annotavit *pag. 44. 105. 108. 142. 144. 150. 164. 168.* & alibi. Gentes eadem libertate. quævis auferendi in scriptis suis utebantur. Talia omninò sunt, quæ Crescenti, Cyrico philosopho, proponuntur; & à Justino quidem, ceu creditur vulgò. Examinauit ea *Pag. Gaudent. in suo de Progr. Philos. apud Rom. c. CXXIII.* Ethnicorum fabulas ex Historiis sacris desumptas, vide *apud Dilherrum Tom. II. Disp. Phil. II.*

cap. 2. De Gentilium audacia, in fingendis talibus, antiquus Scriptor, *Eusebius Pamphilus*, sub initium *lib. V. Opusc. pag. 205. ex edit. Jac. Sirmondi*. De maligno eorundem studio sacras pervertendi historias, *Mericus Casaubonus*, in Tract. singulari, *The Originall Cause of Temporal Evils pag. 27. 28*. Quomodo Ægyptiorum *Isis* sit Ebræorum *Ischa*, enodavit *Maresius*, & item alia, in *Refut. Fab. Præadam. Quæst. I. §. 30*. Confer præterea *Quæst. III. §. 3. 4. & 25*. ignem extinctum, tabernaculum, arcam, propitiatoriumq; Gentiles fuisse imitatos, vidit *Edm. Dikinson* in *Delphi Phœniz. cap. XI*. Furta aliquot ethnicorum poëtarum ex sacris recenset *Paul. Vecchi* in *Apparatu Observat. omnig. erud. in Sacr. Script. Obs. III. pag. 29*.

MAGOS æquè ac **MANICHÆOS** duo statuere principia, Lucem ac Tenebras, Deum bonum ac malum, innuit *Noster pag. 53. 54. 55. 170*. De Manis vesano hoc errore plura *Josephus Albo* apud *Pocock. Not. in Spec. Hist. Arab. p. 150*. Deos istos ἀντίθετους, quorum bonus *Oromasdes*, malus autem *Arimanius* est dictus; ut
&c de

& de Magis Zoroastræis, Manichæorum, de Persia latè se in Ecclesiam diffundentium, Patriarchis, copiosè *Rich. Montacutus Part. I. Orig. Eccles. A. C. secundo, fol. 177.* De duobus istorum principiis, quid tradatur ab Auctore quæstionum, quæ reperiuntur inter opera S. Iustini, *Pag. Gaudentius de Progr. Phil. apud Rom. cap. CXXIV.* Quî ambo ingeni, & sibi met ipsis contrarii Dii, multis declarat *Vinc. Riccardus ad Procli Orat. XV. pag. 440. & 11.* De hac ipsa impietate *D. Hornejus lib. III. Comp. Hist. Eccl. cap. 9. Jo. Forbesius lib. IV. Instruct. Historico-Theol. cap. 5. §. 7.* nam Manem in hoc secuti sunt Cerdoniani & Marcionitæ, *ibid. §. 7. & 12.* Manes Pythagoreos imitatus, notatur à *Jo. Horatio Scoglio lib. III. Eccl. Hist. A. D. 277.*

TRISMEGISTUS cujus monetæ fit, ostenditur *pag. 73. & seqq.* Satis equidè mirari non possum, *Leonem* istum *Allatium*, magnæ eruditionis, sed Græcæ fidei hominem, cum Etruscas Inghiramij Antiquitates redarguere vellet, in *Animadv. suis pag. 89.* ausum scribere: *An ex Trismegisto Mercurio, Sibyllinisq; Oraculis, & toto*
T 3 lege

lege Moysis & Prophetis simile quid potest afferri? Nimirum per gradus antiquitatis progreditur: Trismegistum, & Oraula ista dignatur Mosi pariter ac Prophetis præponere. Quid Auctor Observat. ad Antiquit. Etruscas de nugis hisce? Novum non est, ait, sub antiquorum nominibus fingi, inq̃ publicam lucẽ protrudi libros. Nec defuerunt, qui divinis viris impegerint suas fabellas, sub nominibus Sibyllarum. Et post nonnulla: Sub Hermetis Trismegisti nomine Christiani libros ediderunt, sicut & Pythagorici nomina Orphei, ac Lini, imposuerunt libris suis. Hæc ille cap. 20. Librorum plus triginta sex millia Sam. Bochartus interpretatur versus, cum libros ejusdem non plures quadraginta duobus Clem. Alexandrinus lib. VI. Strom. numerârit. Refellit dein Athanasii Kircheri de lingua Ægyptiaca, velut Græca antiquissima, somnium ex eburnea porta, vetustis in Ægypto locorum nominibus; ex Herodoto item & Plutarcho, & Horo Apolline, & Jamblichō: ubi voces Ægyptiacæ Græcisimum non plus sapiunt, quàm Illyricæ, aut Germanicæ. Lib. I. Phaleg. cap. 15. De Trismegisti libris Medicis, Jo. Filesa-

cus in Dissert. de Idol. Magic. §. 5. Recentiorum istum Mose notat Maresius Ref. Fab. Praed. Quaest. III. §. 56. De nominibus Mercurii, & Hermetis, G. Hornius lib. I. Hist. Philos. cap. 5. & 6.

PYRAMIDES quando, & à quibus exstructæ essent, incertum à Diodoro relinquitur, *pag. 94. De autoribus fundatoribusq; Pyramidum, ut & de temporibus, quibus positæ fuerint, Vir ille insignis, mihiq; & ore olim & calamo familiarissimus, Joh. Gravius, in Oxoniensi Acad. Astronomicæ Professor celeberrimus, in Pyramidographia, Anglicè conscripta, cap. 1. & 2. Is enim per sexennium in Ægypto fuit, summa cura & studio singula indagatus.*

TERAPHIM, TILSE MAT, & imagines, vel etiam statuzæ loquentes, planissimè explicantur *Exerc. II. sect. 6. Integram Diatribende Teraphim exhibet Dilherrus Tom. II. Diss. XIII. Anglus ille doctissimus, Joseph Mede, Teraphim pro parvis imagunculis, in certo siderum concursu compositis, habet; quæ Judæis, aliisq; in re dubia, vel futura, oraculum edebant: The Jews and others agree,*

Teraphim vvere small Images, made under a certain constellation; vvhich they used to consult both in things doubtfull, and things future: supposed, they had a power to this effect received from heavenly influence much like to puppets made of Wax, and like matter, Which Wizards still use unto like purpose. Ab his consilium petiit Rex Babylonix, Ezech. XXI. 21. Vanitatem imaguncularum prodit Zach. X. 2. Pro his junctim posuit S. Scriptura Ephod & Teraphim, cum non haberent Urim ac Tummim. Vide sis Hof. III. 4. Jud. XVII. 4. 18. Ubi discrimen inter Teraphim, Urim ac Tummim, proximè sibi venientibus, clare constituit Auctor ille in *Diatribis*, or *Discourses on sundry Texts of Scripture*, ad illa Deut. XXXIII. 8. pag. 350. & seqq. Quæ lis melius dividetur, si Urim ac Tummim seorsim consideremus, apud Cunaum lib. II. de Rep. Ebr. c. 2. Schickardum in *Mischp. Hammel*, cap. I. theor. 2. Dilherrum lib. I. Elect. c. 5. R. Heggium, Dunelmensem, *Lectiō*, in aliquot Script. loca, p. 14. Rob. Sheringham *Comment. in Jo-
ma*, cap. 7. Hottingerum *Exerc. Anti-Mor.*
de Pen-

de Pentat. Samar. th. 66. De vero hoc Dei oraculo, singulari hujus beneficio in gratiam populi concessio, contra atheistas, Henr. Hammond, of the Resonableness of Christian Religion, edit. secund. pag. 33.

TELESMATA conficiendi artem *J. Gaffarellus* strenuè, ceu quidem is videtur, sed præter mentem (nisi fallor) defendit in Tract. singulari, cui nomen est:

Curiositez inouyes sur la Sculpture Talismanique des Persans. Imprimis verò chap.

VI. id agit, ut tribus his rationibus propugnet: *Par l' influence des Astres, par le vertu de la ressemblance, & par l' experien-oe.* Verum, uti Cabbalam, ita & magicam hanc artem studiosè defensitavit.

Anos muresq; aureos *I. Sam. VI. 6.* pro tali telesmate *John Gregory in Opusc. cap. VIII.* habens, ex *Hali Aben Rodoan*, *mutuum cælestium* pariter ac *terrestrium figurarum respectum*, quem prisca superstitio magni faciebat, sic interpretatur: *The formes of things here below are answered with the like figurations above; and the Celestiall formes have a ruling influence upon the Sublunary:*

T 5

for

for example, the Scorpion and Serpent in heaven upon those in earth. Hæc ille. Tales videntur Magorum imagunculæ, quas *Mercuriolos* vocabant, gestabantq; annotante *Des. Heraldo ad Tertull. Apol. cap. XXII.* Ipse Zoroastres fulmine, ceu precabatur, ictus, crematorum ossium suorum cineres Persis reliquit, hæc prædicens: *Οὐκ λείψῃ τὸ βασίλειον ἐκ τῆς χῶρας ἡμῶν, non regnum à vobis, & hac regione tolletur, quàm diu ossa mea custodietis.* Quod factum fuisse, scribit Auctor *Chron. Alex. p. 88.*

IMAGINES, STATUAS, quibus malum aliquod, averruncarunt, præter *Gaffarellum*, studiosè congeffit, & magicas ab astrologicis (ceu à purgatorio infernum) distinxit *Emundus Figrelus lib. de Statuis Illustr. Rom. cap. 3.* Ad quas defixiones, vel devotiones hostiles, refero contum, quem veteres Dani *Nydstong*, hoc est, *hastam imprecatoriam*, appellantes, in loco editiore (ejus summitati cranium equi imposito, hiantem rictu, distentisq; faucibus) vel etiam in promontorio erigebant; quod è diametro regioni isti oppositum erat, in quo inimicus, vel ho-

hostis publicus, imperum factururus, verfabatur. Plura de his *Stephanus Stephanus, Notis in Saxonis Grammat. lib. V. Hist. Dan.* Sic Deus iste Germanorum, *Woden* (unde *Woensdag* Belgis, & *Wednesday* Anglis, dies Mercurii, quo maximè colebatur) in promontorio quodam Gronlandiæ, religiosè observatus fuit. De quibus Idolis *Rich. Verstegan in the Restitution of Antiquities, chapt. III.* Huc fortasse referri possent signa illa de quibus *Arnoldus Boot lib. I. Animadv. Sacr. c. 2. 3. 4. 5. 6. & in primis lib. II. c. 5. à §. 4. usq. ad §. 10.* ubi Danica monumenta commemorat. Quomodo Dæmones fortiti sint statuas, è Tertulliano, Arnobio, Lactantio, aliis perhibet *Filesfacus in Diss. de Idol. Mag. §. 4. pag. 20.* Similes his statuæ istæ sunt *Baal Zephon*, quas contra fugitivos veteres Ægyptii, & Turcæ, erigebant; apud *Gaulmin. lib. II. Not. in lib. Vit. & Mort. Mos. c. 1.*

MENS, sive ΛΟΓΟΣ, consideratur *pag. 145.* Cyrilli lectionem, in testimonio Trismegisti, *Raderus* restituit hoc modo: *Καὶ ἦν ἀεὶ νῦν τοὺς φωτεινός.* In *Animadv. ad Chronic. Alex. num. XII.* De loco *Hesi-*

Hefychij, νῦς, ψυχὴ, πᾶσι μὲν, μόνος, hoc est, Deus (πάντα γὰρ ἐκ τῆς πάντα δυνάμει περιέχουσι μοναδὸς & ἀσχεκότητος) *Gib. Gaulmyn lib. I. Not. in libb. de Vit. & Mort. Mosis c. 10.* Hæc ipsa vox Pythagoricam redolet philosophiam, de qua *Jo. Meursius in Denario Pythag. c. 3. & 7.* Quàm multipliciter verbum λόγος à Christianis, qui, μετὰ λόγῳ vivere dicuntur, sumatur, *Cassaubonus Exerc. I. ad Appar. Annal. Baron. num. X. Rich. Montacutius in Analect. Eccl. Exerc. I. sect. 5. Herb. Rosvveydus in Anti-Capel. cap. I. sub finem.*

PHTHAS (de quo *pag. 195.*) nomen utiq; Ægyptiacum est; nam Ægyptii hodiernum in illa lingua (qua, affirmante olim *Salmasio*, missam, & sacra sua peragunt) Deum sonat; uti videre est in *Ath. Kircheri Lexico linguae Copticae, Sect. II.* quæ *Scalam* magnam continet, *Porta I. de Nomin. Dei & Angel. c. 1.* Ubi ΦΘΙ, vel ΦΔΙ idem est, quod apud *Suidam* ΦΘΑΣ, in illo proverbio: ΦΘάς σοι λελάληκε, *Phthas*, sive, *Deus tibi locutus est.* Ferè, seu nos Germani: *Hat dich wol Gott reden heis-*

esset. In eadem lingua ΠΙΕΜΙΝΦΔΙ denotat *scientiam Deorum*, aut *Geniorum*, hoc est, *Physicam*.

SANCHONIATHON (cujus fit mentio pag. 181. & seqq.) tantæ non est antiquitatis, ut Mosi uel præferri debeat, vel saltim æquari; nam si Porphyrium audimus (ait *Vossius lib. I. de Hist. Gr. c. 1.*) vixit temporibus Semiramidis, Assyriorum Reginae. Sanchoniathon meminit temporis (& quidem, ut rei antiquæ) quo Tyrus condita est: Atqui Tyrus ante Trojanam cladem condita est annis non amplius sexaginta sex: Sive, ut quindecim illos, in quibus anachronismo peccat Eusebius, cum Vossio annūmeremus, *annis ante excidium Trojæ nonaginta, & uno*. Id autem Porphyrio imposuit, quod Semiramidem πρὸ τῶν Ἰλιακῶν ἢ κατὰ αὐτὰς γὰρ τὰς χρόνους, *ante tempora Iliaca, aut circa illa* fuisse, putavit. Sed hoc perspicuè falsum ὁ Πάρις indicat his verbis: *decimo Semiramidis anno, usq; ad cladem Trojanam, intervallum est annorum octingentorum*. Confer *Sam. Bochartum lib. I. Phaleg, c. 15.*

POR-

PORPHYRII fides examinatur
pag. 187. Non in Sicilia, sed in Bithynia
 eum impijs libris suis Christianam reli-
 gionem oppugnasse, *Eusebius & Hiero-*
nymus contendunt; cujus sententiæ fun-
 dus est in verbis *Lactantii lib. V. de Ju-*
stit. c. 2. Et quidem eo tempore, quo Dio-
 cletianus crudelissimè contra Christia-
 nos sæviebat. De patriæ nomine Baro-
 nius, ex *Hieronimi comment. in Epist. ad*
Gal. contendit non Tyrium, sed *Batana-*
otem, hoc est, *Judeum* (nam *Batanaea* ci-
 vitas erat *Judeæ*, *XV.* milliaribus à Cæ-
 sarea Palæstinæ) patriæ generisq; cum
 tæderet, falso & impudenter *Phœnicium*
 se mentitum fuisse. Verum evinci con-
 trarium videtur, quod ex maxima Phœ-
 nicie civitate plurimis & Alexandriam &
 Romam quotidie commigrantibus, men-
 dacium latere nequaquam potuisset. Idq;
 eò magis, quod & ipse patrem Tyrium no-
 minet; & Eunapius eum non ignobili ge-
 nere apud suos ortum testetur. Et quo-
 modo latere potuit, qui tantæ sapien-
 tiæ fama inclaruerat? & ut alios latuerit,
 qui potuit *Longinum, Jamblichum*, aliosq;
 Syros

Syros, qui cum eo versabantur? Ipse Longini epistolam vitæ Plotini inseruit, ex Phœnicia ad se scriptam, qua *ex Sicilia* evocatur; ubi Longinus *Tyri, patria ejus* meminit. Ad hæc, Patres cum Porphyrii calumnias sæpè cum Judæorum blasphemis comparent, nemo tamen commune cum illis genus ipsi fuisse scribit. *Christianam religionem* eum amplexum fuisse, credibile est; qui puer Origenem Alexandriæ audierat: Præsertim cum præter *Socratem*, atq; *Nicephorum Augustinum* disertim affirmet, istum vanæ scientiæ tumore inflatum, à fabulerrima Christi humilitate resiliisse. *lib. X. de C. D. cap. 28.* Hæc fusiùs exponit *Luc. Holstenius Dissert. de Vit. & Script. Porphyrii, cap. 3. & 4.* Idem Chaldæorum Oracula complexus est, *cap. 9.* Tres præ ceteris (nam *triginta circiter* ponit *Fl. Lucius Dexter* in *Chronicis*, ad A. C. 310.) clarissimi homines, *Methodius Patavensis, Eusebius Casariensis, & Apollinaris Laodicensis*, contra istius blasphemias scripserunt: sed nullius opus ad nostram ætatem pervenit. Idem *Holstenius cap. 10.*
Quod

Quod dictus sit *Tyrius*, observavit quoque *Pag. Gaudentius de Progr. Phil. apud Rom. c. 163.* Quando claruerit, *Vossius de Philosophia, cap. 17. §. 6. & de Sect. Philos. cap. 16. §. 3. Hornius lib. V. Hist. Philos. cap. 5.*

HOMERI CARMINA, sine literis diu conservata, prodit *Josephus, pag. 204.* Quare *Lycurgus*, non longè infra *Homeri* ætatem (fidem *Tullii* testos in *Bruto, & lib. V. Tusc. Quæst.*) ex *Jonia* in *Græciam* secum avexit; & primus omnium illa, recitantium, sive etiam scribentium, incuria malè habita, diligenter colligi jussit: Correxerunt tandem *Aristoteles, Zenodotus, Aratus, Aristophanes, Aristarchus*; & postremis temporibus *Comatas, Adi L. Allatium de Patria Homeri, cap. 5.*

LIBER HENOCHI (de quo *pag. 208. & seqq.*) proculdubio alium habet auctorem; nam multas continet fabulas, præsertim de Angelis, cum filiabus hominum congressis; Gigantibusq;: Ideò non audet eum viro justo tribuere *Drusus in Henoch, cap. 18.* Immò, propter

pter nimiam antiquitatem Enochi prophetia jure meritoq; fuit suspecta, & apud Judæos æquè ac Christianos in nulla auctoritate, ut ex *August. lib. XII. de C. D. c. 38.* verum S. Scripturæ canonem defendit *Conr. Hornejus Tract. de Sacr. & Div. Script. Diss. II. q. 2.* Videatur præterea princeps Theologus, *D. Dannhavverus in Dramate Sacro, Act. I. Theat. III. Phant. 2. Pri-deaux Conc. 1. fol. 4. Sossius de Num. Hist. c. 45. Duret. Hist. de l' Orig. des Lang. de cest. Univ. chap. 25.* Habent hodiernum Abyssini, sed cujus fidei? Anonymus in *Observ. ad Antiq. Etrusc. c. 26. Bochartus lib. IV. Phal. c. 1.*

COLUMNÆ SETHIANÆ

(quas Exercitator forti destruxit judicio, pag. 212. & seqq.) cœli ac terræ generationem continuasse, tradit Josephus, fides sit penes illum, ait *Lud. Vives lib. II. de Ver. Fid. Christ. c. 7.* De hac Josephi fide *Bochartus lib. I. Phal. c. 14.* In utramq; partem *Σεθιογίζου Sossius de Num. Hist. c. 46. & 49.* Tanta nimirum inest certitudo, ut quidam à Sethi prole, alij ab Abrahamo; nonnulli ante, alij post diluvium statuant; hi columnas, illi tabulas; hi

abēnas, reliqui lapideas fuisse, tradant. *Jos. Ant. Gonzalez de Sala in Dissert. de Duplici Terra*, p. 67. usq. ad 17. Tales sunt illæ Noachi apud Berosum, dignum Censura Casparis Varrerij, Romæ 1565. edita.

LIBER BELLORUM DOMINI (de quo judicium censuramq; fecit Noster, pag. 221. & seqq.) Drusio quidem non est catalogus, aut narratio; sed liber, in *Henoch cap. 27*. Nec tamen fides Rabbiorum commentis erat habenda, ac si tempore Mosis, vel ante Mosen, scriptus fuisset; qui potius ex diurnis ejusdem commentariis conflatus videtur. *Maresius in Præf. Apol. pro auctoritate S. Script.* (contra Præad.) pag. 68. & seqq. Adjunge, contra eundem, *J. Pythiam lib. 1. Resp. Exetast. c. 7*.

LIBER HIOBI (de quo pag. 222. & seqq.) tribus vindicatur modis à *Iossioli lib. II. de Idol. c. 3*. dum ostenditur I. illum non esse parabolam (quod *Maimon. in More Nevoch. part. II, sect. 22*. asserit; & unde ab Anabaptistis, seu *Tragicomædiam*, rideri monet *Guil. Whitaker de Sacr. Script. Contr. I, q. 1, c. 3.*) sed histori-

storicum potius, qualis *R. Levi ben Gersoni* videtur *Præf. in lib. Jobi, pag. 8. ex edit. Lud. Henr. Aquinatis*; ideo, quia 1. nomen & patria Jobi refertur, quod non fit in parabolis: Quia 2. Job conjungitur cum Noë, & Daniele *Ezech. XIV. 14.* quos fuisse constat: Quia 3. is commendatur, ut exemplum patientiæ, *Jac. V. 2.* quæ virtus, si fictitium nomen sit, consideraretur in abstracto, neq; in concreto; hoc est, non qualis inventa in Jobo, sed cujusmodi esse oporteret.

II. Videndum, quando vixerit? Erat igitur vel æqualis, vel Mose antiquior: unus è Nachoris, vel Esavi posteris: Prior sententia placuit *Hieronymo Trad. Hebr. in Gen.* nempe ut Nachor, Tharæ filius, Abrahæ frater genuerit Hus; Hus autem Jobum. Sententia hæc nititur partim *Gen. XXII. 21.* ubi Melcha dicitur peperisse Nachori primogenitum; partim, quod Job habitasse traditur in terra Hus, initio libelli. Quare colligunt, Jobum fuisse filium Us, nepotem Nachoris, Tharæ pronepotem. Sed *Bede Comm. in Jobum* censet, fuisse pronepo-

tem Esavi, eò quod Esau genuerit Rahuel ex Basemath, Ismaëlis filia; ut est *Gen. XXXVI. 4. 10.* Rahueli autem filius fuit Zara, *ibid. 5. 13.* hoc autem genitus Jobab, *5. 33.* qui idem ac Job creditur. De patria Jobi, & Esavi terra *Olympiodorus in Catena Græc. Patr.* (ex edit. Patricij Junij) *cap. I. fol. 2.* Idem non solum de patria, verum & de Job ac Jobab, *cap. XXXIII. fol. 612, 613, 614.*

III, Auctor libri vel erit Job ipse, ut *Gregorius M.* præf. in Jobum & *Suidas* in *Job* autumarunt; vel aliquis (ut ibidem innuitur) amicorum Jobi, vel Moses, aut Salomo, vel Propheta, item Sapiens quispiam Babylonicus. In hoc dissensu libentius ijs accedit *Vossius*, qui vel à Mose scriptum censeant, vel antea etiam à Jobo ipso. Sententia de Mose placuit *R. D. Kimchi*, item *R. Levi ben Gersoni* in præf. & ex nostris multò antè *Origenem*; ut nempe eum scripserit, quo populus Israëliticus longam illam peregrinationem in deserto faciliùs ferret. Similiter *Isidorus lib. I. Offic.* Floruisse enim Jobum, cum populus ille adhuc in Ægypto esset, ait

ait Chrysostomus in Catena: Ἡ ἐν τῷ λαμπρῷ
 ὁ δὲ διὰ τοῦ, ἐν τῷ αὐτῷ ἡσυχαστῇ
 Cap. XXXIII. fol. 613. Quapropter Poly-
 chronius in Procemio: *Verisimile est, Mo-
 sen* εἰς παραίνεσιν τῷ Ἰσραὴλ *librum scripsisse.* Hæc
 quoq; sententia est Aug. Steuchi Eugubi-
 ni, *Recognitione in Gen. cap. I.* Hinc eadem
 juris naturalis vestigia & in Jobi Historia,
 & in lege Mosaica; de quibus Jo. Selde-
 nus lib. VII. de Jure Nat. & Gent. cap. II.
 Gallus ille acutissimus, J. F. Senault,
 qui paraphrasi Gallica Jobi librum illu-
 stravit, duplici gaudet sententia; altera
 quidem, quod primus Spiritus S. discursus
 fuerit, Oraculorum instar, non scri-
 ptus, sed ore tantum traditus: altera verò,
 Moſen in versus Historiam redeſſiſſe,
 quod poëſis populo eſſet acceptior. Sic
 autem (pag. 18. 19.) ille: *Les Pères de
 l'Eglise tombent d'accord, que ce discours est
 le premier, que le saint Esprit a dicté, qu'il
 avoit bien auparavant parlé par la bouche
 des hommes; mais qu'il n'avoit point
 écrit par leurs mains, que ses Oracles ne
 se ſça voient, que par la tradition; & qu'il
 n'y avoit point encore d'Esriture ſain-*

*Ête. que l'on peut consulter pour apprendre
ses voluntez. Mais ils ne connoissent pas si
absolument de l'auteur de cet ouvrage : la
plus commune opinion pourtant, & la plus
raisonnable ce me semble, est, que Job se vo-
yant restably dans sa premiere grandeur, &
s'entretenant de ses miseres passées, en avoit
luy mesme escrit l'Histoire & qu'estant toma-
bée entre le mains de Moyse, ce grand
homme, la mit en vers pour la consola-
tion de son peuple? & l'embellit des plus
riches ornemens, & de plus esclatantes figu-
res de la Poësie. Ecquæ nam hæc fabula
Rabbinorum est. Mosen è lingua Syri-
ca in Ebraicam lib. Jobi transtulisse; ceu
ex Genebrardo & Senensi refert Duret,
*Hist. de l'Orig. des Lang. chap. 85.**

LIBRI SIBYLLINI fraudis rei pe-
raguntur ab eruditissimo Amico nostro,
cui pectus sapit, pag. 225. & seqq. Nemo
felicius hac in re Dav. Blondello, quide
Sibyllis Gallicè scripsit: Versionem jam
diu Amstelodami non nemo meditatur.
Quid de plagis istorum sit sentiendum,
edocet nos Dannhauverus in *Dram. Sacr.*
Act. I. Theat. I. Phœn. I. Rich. Montacutius
in

in Analect. Eccles. Exerc. IV. integra. Jos. Isaac Not. in Lactantii lib. I. Instit. c. 6 Melch. Guilandinus de Papyro, Membr. XXV. Jo. Meursius Not. in Hesych. Σίβυλλα. Oracula hæc pro virili defendunt Guil. Postellus in Originibus, cap. 16. Guil. Cantorius lib. I. Nov. Lect. c. 3. Herb. Rosvoveyus in Anticapel. c. 11. Jo. Bapt. Casalium Part. III. de Urb. & Imp. Rom. c. 4. James Houvel in the IV. Volum. of Famil. Lettres Epist. 43. Hac potissimum de causa hi omnes tripudiant, quod citentur à Patribus, velut ab Ignatio in Epist. ad Philadelph. Sed ex hoc ipso loco Vedelius refutavit, qui putant libros Sibyllinos esse genuinos, Exerc. III. cap. 17. Sic nemo reprehendendus est, qui è segete ad SPICILEGIUM relictam stipulam legit!

ERRATA

sic emenda: Lege, *litteriones* pag. 4. lin. 11 *se*, dele, l. 23. *innititur*, p. 9. l. 8. *quingentis*, p. 10. l. 17. *agnoverunt*, l. 20. *annorum*, p. 11. l. 7. Dele *parenthesin*, l. 7. 9. *egregiè*, l. 23. *doctiores*. p. 12. l. 1. *quater*, p. 15. l. ult. *subducamus*. p. 16. l. 13. *demum*. l. 14. *adeoq;*. l. 16. *agnoscebant*, p. 23. l. 3. *Cantabriglensi*, p. 24. l. 7. *annotavit*. p. 31. l. 19. *ἐπιπταί*, p. 32. l. 14. *ἐκθεῖαζουσιν*, p. 33. l. 17. *translato*. p. 34. l. 21. *κλίσμα* p. 35. l. 25. *templatorem*, p. 41. l. 1. *μωμοσκοπιῖν*. pag. 44. l. 19. *industrius*, p. 51. l. 16. *Oracula*, p. 54. l. 3. *χαράς*. p. 58. l. 9. *saluberrima*. p. 63. l. 14. *ἔστω*. p. 64. l. 11.

FINIS

90-K-1
90 8 31

xx xx

III. 89

V. 89

